Nr. 2. Warszawa, dnia 20 kwietnia, 1928 r. **Rok XI.**

DZIENNIK URZĘDOWY

MINISTERSTWA SPRAW WEWNĘTRZNYCH.

Prenumerata roczna 8 zł. **Cena egzemplarza 1 zł.**

Adres Redakcji: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, ul. Nowy Świat 69 Wydział Org. Prawny Telef. 220-20.

Adres Administracji: Komisarjat Rządu, ul. Senatorska Nr. 12. Telef. 96-87.

I.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej

z dnia 19 stycznia 1928 r.

o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej.

(Dz. U. R. P. z 6 lutego 1928 r. Nr. 11 poz. 85).

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 78, poz. 443) postanawiam co następuje:

Rozdział I.

Postanowienia ogólne.

Art. 1. Utrzymuje się istniejący obecnie podział terytorjalny Państwa dla celów administracji ogólnej na województwa, powiaty i gminy.

Sprawę przeprowadzania zmian w tym podziale regulują osobne przepisy.

Art. 2. Władzami administracji ogólnej są:

1) wojewodowie, komisarz rządu, starostowie powiatowi i starostowie grodzcy;

2) organa komunalne, które spełniają zadania administracji ogólnej w zakresie, ustalonym przez rozporządzenie niniejsze oraz inne przepisy prawne.

Art. 3. Właściwość terytorjalna władz, wymienionych w art. 2, obejmuje ich okrąg administracyjny, o ile rozporządzenie niniejsze nie przewiduje wyjątków.

Organa, których zakres czynności obejmuje dwa lub więcej okręgów administracyjnych, podlegają pod względem osobowym tej władzy administracji ogólnej, w której okręgu mają swoją siedzibę urzędową, pod względem służbowym zaś tym władzom, na których obszarach spełniają czynności urzędowe.

Art. 4. Właściwość rzeczową i sposób działania władz, wymienionych w art. 2, określają istniejące w tej mierze przepisy ze zmianami, wynikającemi z rozporządzenia niniejszego.

Art. 5. Wojewodowie, komisarz rządu, starostowie powiatowi i starostowie grodzcy działają pod osobistą odpowiedzialnością samodzielnie i jednoosobowo, z zastrzeżeniem kolegjalnego załatwienia spraw stosownie do postanowień rozporządzenia niniejszego, względnie innych przepisów prawnych.

Ustrój organów, oznaczonych w p. 2 art. 2, określają obowiązujące w tej mierze przepisy ze zmianami, wynikającemi z rozporządzenia niniejszego.

Art. 6. Sprawę orzekania przez sądy administracyjne o legalności aktów administracyjnych ureguluje osobna ustawa; do tego czasu pozosta-

ją w mocy obowiązujące przepisy prawne ze zmianami, wynikającemi z rozporządzenia niniejszego.

Rozdział II.

Wojewodowie.

Art. 7. Na czele województwa stoi wojewoda, mianowany przez Prezydenta Rzeczypospolitej na wniosek Rady Ministrów, przedstawiony jej przez Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 8. Wojewoda podlega pod względem osobowym Ministrowi Spraw Wewnętrznych, pod względem służbowym zaś, zależnie od rodzaju spraw, wchodzących w zakres jego działania, poszczególnym ministrom, właściwym dla danego działu administracji.

Art. 9. Wojewoda jest na obszarze województwa:

1) przedstawicielem Rządu, sprawującym z tego tytułu funkcje, przekazane mu rozporządzeniem niniejszem lub specjalnie zlecone przez Rząd;

2) szefem administracji ogólnej, t. j. administracji spraw wewnętrznych oraz innych działów administracji, bezpośrednio zespolonych we władzach administracji ogólnej (art. 27).

Stanowisko wojewody jako przedstawiciela Rządu.

Art. 10. Jako przedstawiciel Rządu wojewoda ma obowiązek i prawo:

1) wyłącznego reprezentowania Rządu przy uroczystych wystąpieniach, o ile Rząd nie wyśle osobnego delegata;

2) uzgadniania działalności całej administracji państwowej na obszarze województwa w myśl zasadniczej linji działalności Rządu;

3) ogólnego nadzoru nad sprawami osobowemi funkcjonarjuszów państwowych ze stanowiska wymogów bezpieczeństwa, spokoju i porządku publicznego;

4) uzgadniania działalności administracji cywilnej, jako też interesów gospodarczych województwa, z potrzebami obrony Państwa.

Art. 11. Naczelnicy wszystkich władz i urzędów państwowych, podległych bezpośrednio władzom centralnym, są obowiązani uzgadniać z wojewodą projekty swoich zarządzeń natury ogólnej, lub też takich, które mają szczególne znaczenie dla polityki Rządu na obszarze województwa.

W sprawach, o których mowa w ust. 1, wojewodzie przysługuje również prawo występowania wobec właściwej władzy z inicjatywą wydania przez nią zarządzenia.

O ile w sprawach, wynikających z postanowień artykułu niniejszego, nie dojdzie do uzgodnienia poglądów wojewody i naczelnika właściwej władzy, rozstrzyga w tym względzie właściwy minister.

Przepisy artykułu niniejszego nie dotyczą wypadków, w których poszczególna władza wydaje zarządzenie na podstawie specjalnego polecenia, otrzymanego od właściwego ministra.

Art. 12. Wojewoda jest uprawniony żądać wyjaśnień od naczelników władz, urzędów i zakładów państwowych, położonych na obszarze województwa.

W wypadkach szczególnie ważnych, gdy zwłoka zagraża interesowi publicznemu, wojewoda może osobiście wejrzeć w tok spraw tych instytucyj, z wyjątkiem zakładów naukowych i przedsiębiorstw państwowych.

Art. 13. Na zaproszenie wojewody i pod jego przewodnictwem naczelnicy władz i urzędów państwowych, podlegających bezpośrednio władzom centralnym, a niezespolonych z administracją ogólną, odbywają perjodyczne zebrania w celu stałego uzgadniania działalności wszystkich działów administracji państwowej między sobą i z zasadniczą linją działalności Rządu. W wyjątkowych wypadkach zebrania takie mogą się odbywać wspólnie dla kilku województw.

Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami wyda regulamin tych zebrań.

Art. 14. We wszystkich działach administracji państwowej, niezespolonych z administracją ogólną, wojewoda jest uprawniony uczestniczyć osobiście w posiedzeniach wszystkich kolegjalnych organów administracyjnych (rad, komisyj i t. d.), działających na obszarze województwa, zabierać głos poza zwykłą koleją mówców, a także objąć przewodnictwo obrad.

O ile wojewoda przewodniczy, wchodzi on we wszystkie prawa i obowiązki przewodniczącego, przewidziane w przepisach o ustroju tych organów kolegjalnych.

Rada Ministrów jest uprawniona w drodze rozporządzenia wydawać w razie potrzeby przepisy mające na celu dostosowanie postanowień dotychczas obowiązujących do przepisów artykułu niniejszego.

Przepisy artykułu niniejszego nie dotyczą w żadnym razie podatkowych komisyj szacunkowych i odwoławczych organów zabezpieczenia na wypadek bezrobocia, organów ubezpieczeń społecznych (art. 27) oraz komisyj rozjemczych, powoływanych w zatargach o pracę i płacę.

Art. 15. Przyjęcie do służby państwowej osób, podlegających przepisom o państwowej służbie cywilnej, wymaga uprzedniego zasięgnięcia opinji właściwego wojewody.

O ile chodzi o inne osoby, opinja właściwego wojewody winna być zasięgana przed uzyskaniem charakteru funkcjonarjusza stałego.

Art. 16. We wszystkich działach administracji państwowej wyznaczanie funkcjonarjuszów na stanowiska samoistne lub kierownicze, z wyjątkiem funkcjonarjuszów władz centralnych, wymaga uprzedniego zasięgnięcia opinji właściwego wojewody.

O ile wyznaczenie nie należy do kompetencji władzy naczelnej, może być w razie ujemnej opinji wojewody dokonane dopiero na skutek decyzji właściwego ministra.

Art. 17. W wypadkach, przewidzianych w art. 15 i 16, właściwym do wyrażenia opinji jest wojewoda tego województwa, w którego obrębie ma być obsadzone stanowisko.

Art. 18. Każda władza państwowa jest obowiązana bezzwłocznie rozpatrzeć skierowany do niej wniosek właściwego wojewody o usunięcie lub przeniesienie podległego tej władzy funkcjonarjusza pełniącego funkcje na terenie województwa.

O ile odnośna władza uzna wniosek za nieuzasadniony, winna przedłożyć sprawę do decyzji właściwemu ministrowi.

Art. 19. Odznaczenia (ordery, krzyże, medale), z wyjątkiem orderów i odznaczeń za zasługi wojskowe oraz odznaczeń funkcjonarjuszów władz centralnych, mogą być nadawane jedynie po uprzedniem zasięgnięciu opinji właściwego wojewody.

Art. 20. Rada Ministrów może w drodze uchwały upoważniać wszystkich lub poszczególnych wojewodów, na czas określony lub do odwołania, do żądania wstrzymania całkowitego lub częściowego wykonania:

1) zarządzeń władz centralnych, które wojewoda uważa za sprzeczne z równoczesnemi zarządzeniami innej władzy centralnej, albo też za niekorzystne dla Państwa wobec zmiany stanu faktycznego w zarządzeniu nieuwzględnionej;

2) zarządzeń władz i urzędów państwowych na obszarze województwa, które wojewoda uważa za wyraźnie sprzeczne z zasadami, wytkniętemi przez władze centralne, albo za niedopuszczalne z innych powodów, wymienionych w p. 1 artykułu niniejszego.

W razie nieuzgodnienia poglądów między wojewodą a właściwym naczelnikiem władzy, rozstrzyga w tym względzie właściwy minister.

Art. 21. Uprawnienia wojewody, przewidziane w art. 11, 12, 14, 15, 16, 18 i 20, nie odnoszą się do administracji wojskowej.

W zebraniach, przewidzianych w art. 13, dowódcy okręgów korpusów mogą brać udział za zezwoleniem Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 22. Uprawnienia wojewody, przewidziane w art. 11, 12, 14, 15, 16, 18 i 20, nie odnoszą się do sędziów oraz wszystkich funkcjonarjuszów wymiaru sprawiedliwości i więziennictwa.

W zebraniach, przewidzianych w art. 13, biorą udział przedstawiciele prokuratury, prezesi sądów zaś mogą brać udział za zezwoleniem Ministra Sprawiedliwości.

Art. 23. W dziale administracji oświecenia publicznego uprawnienia, przysługujące wojewodzie w myśl art. 12 i 20, nie dotyczą spraw o charakterze ściśle naukowym i dydaktyczno-pedagogicznym.

W dziale kolejnictwa uprawnienia, przysługujące wojewodzie w myśl art. 11, 12 i 20, nie dotyczą spraw technicznych i bezpieczeństwa ruchu kolejowego.

Art. 24. W stosunku do spraw wojskowych (art. 10 p. 4) wojewoda, niezależnie od obowiązków, ciążących na administracji spraw wewnętrznych w zakresie uzupełnienia i zaopatrzenia armji, jako też spraw współdziałania siły zbrojnej z władzą cywilną, dla uśmierzania rozruchów lub przymusowego wykonywania przepisów prawnych:

1) czuwa nad należytem uwzględnieniem interesów obrony Państwa przez wszystkie działy administracji;

2) inicjuje i kieruje współdziałaniem czynników społecznych w akcji przygotowania obrony Państwa, przysposobienia wojskowego oraz opieki nad żołnierzem;

3) czuwa w porozumieniu z właściwemi władzami wojskowemi nad należytem uwzględnieniem przez dowództwa i zarządy wojskowe interesów gospodarczych województwa i jego mieszkańców.

Art. 25. Na wypadek częściowej lub całkowitej mobilizacji, albo w innych wypadkach, w których ze względu na interes Państwa Rada Ministrów uzna to za konieczne, w szczególności na wypadek ogłoszenia stanu wyjątkowego, wojewoda od dnia, wskazanego uchwałą Rady Ministrów, obejmuje naczelne kierownictwo całej administracji państwowej na obszarze województwa, z wyjątkiem administracji wojskowej oraz administracji wymiaru sprawiedliwości, komunikacji i poczt i telegrafów.

W tym charakterze sprawuje on czynności zwierzchnika wszystkich władz, urzędów i organów państwowych oraz jest służbowym przełożonym ich funkcjonarjuszów za pośrednictwem naczelników tych władz i urzędów.

Art. 26. We wszystkich sprawach, wynikających ze stanowiska wojewody jako przedstawiciela Rządu (art. 10—25), służy wojewodzie prawo bezpośredniego porozumiewania się ze wszystkiemi władzami, zarówno centralnemi jak lokalnemi, w szczególności prawo bezpośredniego przedkładania spostrzeżeń i wniosków właściwym ministrom.

Uprawnienia wojewody, wynikające z art. 10—26, są uprawnieniami, ściśle przywiązanemi do stanowiska, i przysługują wyłącznie wojewodzie lub urzędnikowi, który pełni funkcje wojewody.

Ilekroć wojewoda na podstawie przepisów rozporządzenia niniejszego wkracza w dziedzinę spraw, nie należących do zakresu administracji ogólnej, nie przysługuje mu prawo wydawania orzeczeń i zarządzeń, wyjąwszy wypadki, w których przepisy prawne wyraźnie inaczej stanowią.

Stanowisko wojewody jako szefa administracji ogólnej.

Art. 27. Do zakresu działania wojewody jako szefa administracji ogólnej należą wszystkie sprawy:

1) administracji spraw wewnętrznych, t. j. administracji z zakresu działania, bezpośrednio podległego Ministrowi Spraw Wewnętrznych;

2) administracji przemysłu i handlu, z wyjątkiem spraw, przekazanych administracji górniczej, urzędom probierczym i służbie legalizacji narzędzi mierniczych oraz tej administracji spraw morskich, która w chwili wejścia w życie rozporządzenia niniejszego nie wchodzi w zakres działania wojewody;

3) administracji rolnictwa, z wyjątkiem administracji lasów państwowych, państwowych zakła-

dów chowu koni, szkolnictwa rolnego i leśnego, państwowych instytutów i zakładów badawczo-naukowych oraz innych spraw, które stosownie do obowiązujących przepisów wojewodzie nie podlegają;

4) administracji opieki społecznej i pośrednictwa pracy;

5) administracji robót publicznych, z wyjątkiem spraw, przekazanych dyrekcjom dróg wodnych. Dla wykonywania specjalnych robót i ich administracji Minister Robót Publicznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych może tworzyć organa techniczno-budowlane, niezespolone z władzami administracji ogólnej;

6) administracji spraw wyznaniowych oraz spraw sztuki i kultury (ochrona zabytków i t. d.).

Stosunek wojewody do spraw ubezpieczeń społecznych regulują osobne przepisy.

Art. 28. Sprawy, wymienione w art. 27, wojewoda załatwia przy pomocy urzędu wojewódzkiego, władz administracji ogólnej (art. 2) oraz innych władz, urzędów i organów, podległych na obszarze województwa wojewodzie.

Art. 29. W zakresie spraw administracji ogólnej, wymienionych w art. 27, wojewoda jest:

1) odpowiedzialnym wykonawcą zleceń właściwych ministrów;

2) służbowym zwierzchnikiem odnośnych władz, urzędów i organów oraz przełożonych funkcjonarjuszów tych władz, urzędów i organów;

3) organem zarządzającym, orzekającym, rozstrzygającym i stawiającym wnioski;

4) przewodniczącym wszystkich organów kolegjalnych (rad, komisyj i t. d.), powołanych przez obowiązujące przepisy do współdziałania w powyższych działach administracji państwowej.

Art. 30. Wojewoda mianuje, przenosi na inne miejsce służbowe, zwalnia oraz przenosi w stan spoczynku w ramach obowiązujących przepisów wszystkich podległych mu funkcjonarjuszów do VIII stopnia służbowego włącznie.

Art. 31. Wojewoda spełnia swoje zadania jako szef administracji ogólnej przez:

1) udzielanie wskazówek i poleceń władzom administracji ogólnej oraz innym władzom i urzędom, jemu podległym;

2) rozstrzyganie odwołań od orzeczeń i zarządzeń władz powiatowych, miejskich i gminnych oraz innych władz i urzędów, wojewodzie podległych, w ramach przepisów prawnych regulujących właściwość i tok instancji w postępowaniu administracyjnem;

3) wydawanie orzeczeń i zarządzeń w I instancji w wypadkach, przewidzianych przez przepisy prawne;

4) wykonywanie nadzoru nad działalnością władz administracji ogólnej oraz innych władz i urzędów, wojewodzie podległych.

Decyzje tych władz i urzędów wojewoda może uchylać z urzędu lub zmieniać w drodze nadzoru w wypadkach, przewidzianych przez przepisy prawne, albo ze względu na interes dobra publicznego;

5) przez wydawanie powszechnie obowiązujących rozporządzeń (art. 108—113).

Art. 32. Zastępcą wojewody jest wicewojewoda.

Wicewojewodą jest jeden z urzędników urzędu wojewódzkiego z działu administracji spraw wewnętrznych, wyznaczony przez Ministra Spraw Wewnętrznych.

Wicewojewoda zastępuje wojewodę w zakresie, przez wojewodę wyznaczonym.

Jeżeli wojewoda nie może pełnić obowiązków służbowych, zakres zastępstwa rozciaga się na wszystkie czynności, spełniane przez wojewodę.

Urząd wojewódzki.

Art. 33. Wszyscy funkcjonarjusze w urzędzie wojewódzkim oraz we władzach i urzędach państwowych, podległych wojewodzie, są na etacie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, z wyjątkiem funkcjonarjuszów fachowych, pozostających na etatach innych ministerstw, a przydzielonych do załatwiania spraw wymagających zawodowej wiedzy fachowej.

Art. 34. Funkcjonarjuszami fachowymi w rozumieniu art. 33 są funkcjonarjusze piastujący takie stanowiska służbowe, których zajmowanie zależy od wykazania się specjalnem teoretycznem wykształceniem fachowem z wyłączeniem wykształcenia prawniczego, o ile rozporządzenie niniejsze nie stanowi wyjątków (art. 119).

Art. 35. Wewnętrzna organizacja urzędów wojewódzkich opiera się na następujących zasadach:

1) urzędy wojewódzkie dzielą się na niezbędną ilość wydziałów;

2) wydziały dzielą się w razie koniecznej potrzeby na oddziały;

3) w poszczególnych wydziałach łączy się w miarę możności sprawy jednorodne pod względem prawnym względnie faktycznym;

4) w jednym wydziale pod kierownictwem wicewojewody łączy się sprawy dotyczące organizacji administracji wojewódzkiej, a w szczególności: sprawy osobowe, budżetowe, gospodarcze, inspekcyjne i nadzoru nad tokiem urzędowania, jako też sprawy, wynikające ze stanowiska wojewody jako przedstawiciela Rządu;

5) sprawy o przeważającym charakterze technicznym i techniczno-administracyjnym z działu, podległego Ministrowi Robót Publicznych (art. 27 p. 5), będą załatwiane w osobnym wydziale o nazwie „Dyrekcja Robót Publicznych“. Sprawy budżetowo-rachunkowe tego wydziału będą załatwiane w osobnym referacie ogólnego oddziału rachunkowego;

6) zakres czynności poszczególnych wydziałów i oddziałów oraz zakres odpowiedzialności funkcjonarjuszów poszczególnych kategoryj i stanowisk zarówno kierowniczych jak podwładnych, ze szczególnem uwzględnieniem funkcjonarjuszów fachowych (art. 34 i 119), będzie szczegółowo ustalony w sposób, określony w artykule następnym.

Art. 36. W ramach zasad, ustalonych w art. 35, Minister Spraw Wewnętrznych wydaje w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami przepisy

dotyczące organizacji urzędów wojewódzkich i trybu załatwiania spraw w tych urzędach.

Na podstawie tych przepisów każdy wojewoda ustala statut organizacyjny i szczegółowy podział czynności urzędu Wojewódzkiego i ogłasza w „Dzienniku Wojewódzkim".

Art. 37. Właściwi ministrowie mogą przeprowadzać przez swoich delegatów lustrację czynności funkcjonarjuszów, pozostających na ich etacie, jako też w zakresie spraw swego działu lustrację czynności poszczególnych wydziałów i oddziałów urzędu wojewódzkiego oraz władz i urzędów, wojewodzie podległych.

O rozpoczęciu lustracji i jej wyniku delegat zawiadamia wojewodę.

Art. 38. Wojewoda wydaje pismo urzędowe: „Dziennik Wojewódzki".

Rozporządzenia, obwieszczenia i inne akty władz administracji ogólnej, oraz innych władz i urzędów państwowych, z wyjątkiem centralnych, które w myśl obowiązujących przepisów mają być podawane do wiadomości publicznej na obszarze województwa, mają być ogłaszane w „Dzienniku Wojewódzkim", o ile rozporządzenie niniejsze nie przewiduje wyjątków (art. 122).

Moc obowiązująca powyższych aktów, o ile jest zależna od ich ogłoszenia, rozpoczyna się w terminie w aktach tych podanym, a w braku oznaczenia takiego terminu, — po upływie 14 dni od dnia wydania odnośnego numeru „Dziennika Wojewódzkiego".

Art. 39. Rada Ministrów ustali, które władze, urzędy i organa państwowe oraz samorządowe będą obowiązane prenumerować „Dziennik Wojewódzki".

„Dziennik Wojewódzki" może prenumerować także każdy inny urząd oraz osoby fizyczne i prawne.

Rozdział III.

Wojewódzkie organa kolegjalne.

Art. 40. Do współdziałania z wojewodą w wykonywaniu zadań administracji ogólnej w zakresie, ustalonym przez przepisy prawne, powołuje się czynnik obywatelski, reprezentowany przez organa samorządu wojewódzkiego.

Art. 41. Do czasu zorganizowania samorządu wojewódzkiego na zasadach, ustalonych Konstytucją, tworzy się przy wojewodzie radę wojewódzką i wydział wojewódzki, które współdziałają z wojewodą w wykonywaniu jego zadań w zakresie administracji ogólnej, stosownie do postanowień rozporządzenia niniejszego i innych przepisów prawnych.

Art. 42. Rada wojewódzka składa się z członków, wybranych przez sejmiki powiatowe i rady miejskie miast, wydzielonych z powiatowych związków komunalnych pod względem administracji samorządowej, na obszarze województwa, po jednym przez każdy sejmik względnie radę miejską.

W skład rady wojewódzkiej może wejść każdy mieszkaniec odnośnego powiatu względnie miasta, który może być członkiem rady gminnej względnie miejskiej, z wyjątkiem czynnych funkcjonarjuszów administracyjnych państwowych oraz samorządowych.

Powyższe ograniczenie nie odnosi się do funkcjonarjuszów państwowej administracji centralnej.

Art. 43. Mandat członka rady wojewódzkiej trwa tak długo, jak długo trwa kadencja organu, który dokonał wyboru.

Na miejsce, opróżnione w czasie trwania kadencji, dokonywa się wyboru uzupełniającego.

Art. 44. Posiedzenia rady wojewódzkiej odbywają się przynajmniej raz na rok.

Wojewoda zwołuje posiedzenia rady i sprawuje przewodnictwo.

Zastępcą przewodniczącego jest wicewojewoda.

Na zaproszenie, względnie za zgodą wojewody, mogą brać udział w obradach bez prawa głosowania przedstawiciele władz, podległych bezpośrednio władzom centralnym, a niezespolonych z administracją ogólną, jako też urzędnicy, podlegli wojewodzie.

Do prawomocności uchwał rady niezbędną jest obecność przewodniczącego i połowy ogólnej liczby członków rady; uchwały zapadają większością głosów obecnych członków rady; przewodniczący nie głosuje.

Art. 45. Przynajmniej raz na rok wojewoda obowiązany jest na posiedzeniu rady przedstawić sprawozdanie o ogólnym stanie województwa, działalności administracji państwowej na obszarze województwa w ciągu ostatniego roku i ważniejszych zamierzeniach na przyszłość, tudzież wysłuchać opinji rady co do ogólnych potrzeb województwa oraz projektów, zarówno przedłożonych radzie przez wojewodę, jak i zgłoszonych przez członków rady.

Art. 46. Rada wojewódzka jest organem opinjodawczym.

Rada wojewódzka opinjuje na żądanie wojewody w sprawach natury ogólnej, należących do kompetencji wojewody, a dotyczących ludności całego województwa lub poszczególnych jej grup.

Dla opracowania opinji i projektów w poszczególnych sprawach rada może wybierać specjalne komisje.

O ile sprawa jest pilna albo mniejszej wagi, wojewoda może zamiast opinji rady zasięgnąć opinji wydziału wojewódzkiego.

Art. 47. Wypadki, w których rada wojewódzka współdziała z głosem stanowczym, określają przepisy prawne.

Sprawy, w których rada wojewódzka współdziała z głosem stanowczym, wojewoda może przekazać wydziałowi wojewódzkiemu, jeżeli zwłoka, związana ze zwołaniem rady, zagraża interesowi publicznemu, lub jeżeli posiedzenie rady, na którego porządku dziennym postawiono daną sprawę, nie doszło do skutku z braku kompletu członków, albo wreszcie, jeżeli rada mimo wezwania, ostatecznej uchwały nie powzięła.

Art. 48. W skład wydziału wojewódzkiego wchodzą:

1) wojewoda względnie wicewojewoda jako przewodniczący;

2) dwaj inni urzędnicy państwowi, z których jednego wyznacza i odwołuje Minister Spraw We-

wnętrznych, drugiego zaś powołuje się według zasad, określonych w art. 51 i 121 ust. 3;

3) trzej członkowie, wybrani przez radę wojewódzką w głosowaniu stosunkowem z pośród mieszkańców województwa, posiadających bierne prawo wyborcze do rady, wojewódzkiej (art. 42).

Oprócz trzech członków, rada wojewódzka wybiera w oddzielnem głosowaniu trzech zastępców. Każdy członek wydziału z wyboru ma swego zastępcę, którego wyznacza się według stosunku otrzymanych głosów.

Art. 49. Wybrani członkowie wydziału wojewódzkiego pełnią swoje funkcję przez przeciąg lat czterech, względnie aż do czasu dokonania przez radę wojewódzką wyboru następców.

Gdy mandat członka wydziału wygaśnie z innych powodów, aniżeli rozwiązanie wydziału lub upływ kadencji, miejsce jego w wydziale zajmuje zastępca.

Art. 50. Jeżeli wskutek nowych wyborów do sejmików powiatowych, względnie rad miejskich, skład rady wojewódzkiej zmieni się więcej niż w połowie (art. 42), wojewoda zarządzi nowe wybory członków wydziału wojewódzkiego i ich zastępców przez radę wojewódzką przed upływem czterolecia.

Art. 51. Ilekroć wydział wojewódzki jest powołany do zatwierdzania uchwał związków komunalnych (art. 55 p. 1) w sprawach finansowych, które według dotychczasowych przepisów prawnych zatwierdzał wojewoda w porozumieniu z prezesem izby skarbowej, wchodzi jako drugi urzędnik w wydziale wojewódzkim (art. 48 p. 2) prezes izby skarbowej lub inny urzędnik administracji skarbowej, przez niego wyznaczony.

Ilekroć wydział wojewódzki jest powołany do rozstrzygania lub opinjowania spraw, wchodzących w zakres administracji zdrowia publicznego lub innych działów administracji, wymienionych w art. 27, a w urzędzie wojewódzkim są dla tych działów administracji zorganizowane osobne wydziały, oddziały lub przydzieleni specjalni referenci fachowi, wówczas jako drugiego urzędnika w wydziale wojewódzkim (art. 48 p. 2) powołuje wojewoda kierownika właściwego wydziału lub oddziału, względnie referenta fachowego.

Gdy nie zachodzi żaden z wypadków, przewidzianych w poprzednich ustępach, ani wypadek, przewidziany w art. 121 ust. 3, miejsce drugiego członka według art. 48 p. 2 zajmuje drugi urzędnik z działu spraw wewnętrznych, wyznaczony przez wojewodę.

Art. 52. Posiedzenia wydziału wojewódzkiego zwołuje wojewoda w miarę potrzeby.

Do prawomocności uchwał wymagana jest obecność przewodniczącego lub jego zastępcy i co najmniej 2 członków, a w szczególności jednego z urzędników, wymienionych w p. 2 art. 48, oraz jednego członka z pośród wymienionych w p. 3 art. 48.

Uchwały zapadają większością głosów obecnych członków wydziału; w razie równości głosów rozstrzyga to zdanie, za którem głosował przewodniczący.

Art. 53. Jeżeli wydział wojewódzki ma powziąć uchwałę w jednej ze spraw, wymienionych w art. 55, a dotyczącą związku komunalnego, do którego organów należy członek wydziału wojewódzkiego, wtedy członek ten nie bierze udziału w obradach i głosowaniu.

Gdyby z powodu, określonego w ust. 1, nie było przepisanego kompletu, wojewoda w miejsce wyłączonego członka wydziału powoła jego zastępcę.

Analogicznie postąpi wojewoda, gdy w sprawie jest bezpośrednio i osobiście zainteresowany członek wydziału lub jego krewny albo powinowaty do czwartego stopnia włącznie, a w wypadku, przewidzianym w art. 55 p. 3, jeżeli członek wydziału brał udział w wydawaniu zaskarżonej decyzji jako członek kolegjum powiatowego.

Art. 54. Wydział wojewódzki ma głos doradczy we wszystkich sprawach, które wojewoda wydziałowi do zaopinjowania przekaże.

Art. 55. Wydział wojewódzki współdziała z głosem stanowczym stosownie do postanowień rozporządzenia niniejszego względnie innych przepisów prawnych, a w szczególności w sprawach, dotyczących:

1) zatwierdzania uchwał organów samorządowych, powiatowych, miejskich i gminnych w takim zakresie, w jakim prawo to przysługiwało według dotychczasowych przepisów wojewodzie samemu lub wojewodzie w porozumieniu z prezesem izby skarbowej;

2) rozstrzygania w toku instancyj odwołań od orzeczeń i zarządzeń organów powiatowych związków komunalnych i miast, wydzielonych z powiatu pod względem administracji samorządowej, o ile według dotychczasowych przepisów rozstrzyganie takich odwołań służy wojewodzie;

3) rozstrzygania odwołań w toku instancyj od orzeczeń i zarządzeń, które w niższej instancji zostały lub powinny były być wydane przy udziale kolegjum, o ile według obowiązujących przepisów takie odwołanie jest dopuszczalne;

4) sprawowania nadzoru nad samorządem powiatów, miast, wydzielonych ze związku powiatowego pod względem administracji samorządowej, oraz gmin miejskich i wiejskich w takim zakresie, w jakim według dotychczasowych przepisów nadzór ten należał do wyłącznej kompetencji wojewody, z wyłączeniem bieżących czynności nadzorczych o charakterze przygotowawczym, ogólnych zarządzeń instrukcyjnych, oraz stosowania środków przymusowych o charakterze porządkowym;

5) orzekania we wszystkich sprawach, które w myśl dotychczasowych przepisów są lub mogą być przekazane decyzji wojewody w zastępstwie organów samorządu wojewódzkiego;

6) orzekania we wszystkich sprawach, zastrzeżonych przez ustawy i rozporządzenia wyraźnie wydziałowi wojewódzkiemu;

7) określania sposobu wykonywania uchwał rady wojewódzkiej w sprawach, w których ona wspódziała z głosem stanowczym.

Wydziałowi wojewódzkiemu nie służy jednak głos stanowczy w sprawach rozwiązywania i wyborów organów związków komunalnych, zatwierdzania w urzędzie, zawieszania i składania z urzędu poszczególnych członków organów związków komunalnych oraz nakładania na tych członków kar porządkowych i dyscyplinarnych. Wojewoda, o ile

decyzja w wymienionych sprawach należy wogóle do jego kompetencji, winien przed wydaniem decyzji zasięgnąć opinji wydziału wojewódzkiego, przyczem przepisy ust. 1 art. 57 i ust. 3 art. 63 znajdują zastosowanie.

Art. 56. Z chwilą z organizowania wydziału wojewódzkiego ustaje wspomniany w p. 1 art. 55 obowiązek wojewody porozumiewania się z prezesem Izby skarbowej, z wyjątkiem wypadku przewidzianego w art. 57.

Ilekroć wydział wojewódzki współdziała w zatwierdzaniu uchwał organów samorządowych w sprawie wysokości danin komunalnych, wolno prezesowi Izby skarbowej, względnie wyznaczonemu przezeń urzędnikowi administracji skarbowej (art. 51 ust. 1), zgłosić na odnośnem posiedzeniu wydziału wojewódzkiego na ręce przewodniczącego sprzeciw przeciwko uchwale wydziału, która zdaniem jego jest sprzeczna z interesem Skarbu Państwa. Sprzeciw wstrzymuje wykonanie uchwały.

Sprzeciw rozstrzyga Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Art. 57. Jeżeli z jakiegokolwiek bądź powodu wydział wojewódzki jest niezorganizowany, albo posiedzenie wydziału nie dojdzie do skutku z braku przepisanego kompletu członków, a zwłoka zagraża interesowi publicznemu, albo jeżeli wydział mimo wezwania nie poweźmie ostatecznej uchwały, wojewoda wydaje decyzję samodzielnie bez udziału wydziału wojewódzkiego.

Przy zatwierdzaniu uchwał związków komunalnych w sprawie wysokości danin wojewoda winien się jednak porozumieć z prezesem izby skarbowej. W razie różnicy zdań między wojewodą a prezesem izby skarbowej, rozstrzyga Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Art. 58. Rada wojewódzka i wydział wojewódzki podejmują uchwały wyłącznie na podstawie stanu faktycznego, ustalonego w aktach.

Członkowie rady wojewódzkiej i wydziału wojewódzkiego są w wykonywaniu swoich funkcyj niezależni i nie mogą być pociągani do odpowiedzialności za swoją działalność w radzie względnie wydziale, wchodzącą w zakres ich funkcyj, a zgodną z prawem i obowiązkami służby.

Art. 59. Decyzje wojewody, powzięte przy współudziale rady lub wydziału, wprowadza wojewoda w życie przy pomocy podległych sobie władz i urzędów.

Uchwały rady i wydziału, naruszające obowiązujące przepisy, wojewoda winien zawiesić i przedłożyć bezzwłocznie do rozstrzygnięcia właściwemu ministrowi.

Przepisy o środkach prawnych od decyzji wojewodów odnoszą się również do wypadków, w których decyzje te zostały wydane przy współudziale czynnika obywatelskiego stosownie do przepisów rozporządzenia niniejszego.

Art. 60. Minister Spraw Wewnętrznych może rozwiązać radę wojewódzką względnie wydział wojewódzki przed upływem kadencji i zarządzić ponowne ich skompletowanie.

Po rozwiązaniu rady wojewódzkiej, a przed zebraniem się nowej, wszystkie sprawy należące do zakresu działania rady wojewódzkiej załatwia wydział wojewódzki, a gdy wydział jest rozwiązany, — wojewoda samodzielnie. W wypadku rozwiązania wydziału wojewódzkiego, sprawy należące do zakresu działania wydziału załatwia samodzielnie wojewoda z uwzględnieniem przepisu ust. 2 art. 57.

Art. 61. Członkowie rady wojewódzkiej oraz członkowie wydziału wojewódzkiego, pochodzący z wyboru, mają jedynie prawo do zwrotu kosztów podróży i poboru diet za dnie posiedzeń według zasad, przyjętych dla urzędników państwowych VI stopnia służbowego.

Wydatki na diety i koszty podróży członków rady wojewódzkiej ponoszą te związki komunalne, które ich wybrały. Koszty związane z urzędowaniem członków wydziału wojewódzkiego, pochodzących z wyboru, rozkłada wydział wojewódzki w równych częściach na wszystkie powiatowe związki komunalne i gminy miast, wydzielonych na terenie województwa.

Art. 62. Każdy członek względnie tegoż zastępca, wybrany do rady wojewódzkiej lub wydziału wojewódzkiego, który mimo należytego zawiadomienia o terminie posiedzenia rady względnie wydziału nie jawi się na posiedzenie bez usprawiedliwionej przyczyny, podlega grzywnie do stu złotych, którą nakłada wojewoda. Od orzeczenia wojewody, nakładającego grzywnę, niema odwołania.

Nieusprawiedliwiona nieobecność na pięciu posiedzeniach rady względnie wydziału, albo też na trzech posiedzeniach po sobie następujących, powoduje utratę mandatu.

Art. 63. Członkowie rad wojewódzkich oraz wydziałów wojewódzkich, pochodzący z wyboru, winni na posiedzeniu rady względnie wydziału złożyć w ręce wojewody przyrzeczenie w miejsce przysięgi, iż przestrzegać będą ustaw i wypełniać sumiennie swoje obowiązki.

Bliższe przepisy o wyborach względnie powoływaniu członków rad wojewódzkich i wydziałów wojewódzkich oraz o trybie obradowania i urzędowania tych organów wyda Minister Spraw Wewnętrznych.

W wypadkach, w których w myśl rozporządzenia niniejszego wojewoda uprawniony jest do decydowania z pominięciem właściwego kolegjum (art. 47 ust. 2 i 57), winien on decyzję swoją podać do wiadomości kolegjum na najbliższem posiedzeniu.

Rozdział IV.

Powiatowe władze administracji ogólnej.

Art. 64. Na czele powiatu stoi starosta powiatowy, mianowany przez Ministra Spraw Wewnętrznych.

Starosta powiatowy podlega pod względem osobowym w granicach przepisów regulujących stosunki państwowej służby cywilnej wojewodzie względnie Ministrowi Spraw Wewnętrznych, pod względem służbowym zaś — bezpośrednio wojewodzie.

Art. 65. Do starosty powiatowego stosuje się analogicznie postanowienia art. 9, 10 p. 1 i 2, 13, 21 ust. 2 i 22 ust. 2.

Wojewoda za zgodą Ministra Spraw Wewnętrznych może przekazywać do odwołania poszczególnym starostom niektóre lub wszystkie uprawnienia, wynikające z art. 10 p. 3 i 4, 11, 12 ust. 1, 14, 24 oraz 25 o ile Rada Ministrów w uchwale, o której mowa w art. 25 nie zastrzeże powyższych uprawnień wyłącznie wojewodzie. W tym wypadku mają analogiczne zastosowanie postanowienia art. 21 ust. 1, 22 ust. 1, 23 i 26. W wypadkach, przewidzianych w powyższych artykułach, w miejsce powołanych w tych artykułach władz, urzędów i organów, podlegających bezpośrednio władzom centralnym, wstępują odpowiednie władze, urzędy i organa, działające na obszarze właściwego powiatu.

Art. 66. Uprawnienia z art. 12 nadane starostom, odnoszą się tylko do władz, urzędów i zakładów, mających swą siedzibę na obszarze powiatu, a niepodlegających bezpośrednio władzom centralnym.

Jeżeli w wypadku przewidzianym w art. 11, nie dojdzie do uzgodnienia poglądów między starostą powiatowym, a naczelnikiem odnośnego urzędu, starosta powiatowy przedkłada sprawę wojewodzie, który postępuje według przepisów art. 11.

W wypadku, przewidzianym w art. 26, ust. 1, starosta powiatowy jest uprawniony do bezpośredniego porozumiewania się z władzami równorzędnemi, z władzami wyższemi zaś z reguły za pośrednictwem wojewody. Wyjątki od tej zasady ustali rozporządzenie Rady Ministrów. W wypadkach tych starosta powiatowy winien w każdym razie podać sprawę bezzwłocznie do wiadomości wojewodzie.

Art. 67. Do zakresu działania starosty powiatowego jako szefa administracji ogólnej należą wszystkie sprawy administracji państwowej na obszarze powiatu, o ile na mocy obowiązujących przepisów nie są zastrzeżone właściwości władz władz naczelnych, wojewody i innych władz państwowych, ani nie należą do zakresu działania powiatowych związków komunalnych, gmin miejskich i wiejskich oraz obszarów dworskich.

W zakresie praw administracji ogólnej starosta powiatowy jest odpowiedzialnym wykonawcą zleceń wojewody oraz sprawuje analogicznie funkcje, wymienione w art. 29 p. 2, 3 i 4.

Stosunek starosty powiatowego do organów komunalnych normują osobne przepisy prawne.

Art. 68. Starosta powiatowy załatwia sprawy, należące do jego kompetencji, przy pomocy starostwa oraz pomocy innych podległych mu na obszarze powiatu władz, urzędów i organów.

Starostę powiatowego zastępuje jeden z urzędników starostwa, wyznaczony przez wojewodę.

Art. 69. Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z innymi zainteresowanymi ministrami wydaje przepisy ogólne, dotyczące wewnętrznej organizacji starostw i trybu ich urzędowania, z uwzględnieniem następujących zasad:

1) łączenia w ręku poszczególnych referentów spraw jednorodnych pod względem prawnym i faktycznym;

2) zastrzeżenia pewnych kategoryj spraw ze szczególnem uwzględnieniem spraw wojskowych i karno-administracyjnych urzędnikom posiadającym specjalne przygotowanie;

3) ustalenia zakresu odpowiedzialności urzędników poszczególnych kategoryj i stanowisk ze specjalnem uwzględnieniem urzędników fachowych;

4) zastępstwa starosty.

Na podstawie tych ogólnych przepisów wojewoda ustala organizację podległych mu starostw z uwzględnieniem warunków miejscowych.

Art. 70. Z ważnych względów może Minister Spraw Wewnętrznych ustanowić w drodze rozporządzenia poza urzędową siedzibą starosty organ, podległy staroście powiatowemu, uprawniony do stałego spełniania na oznaczonym obszarze powiatu pod nadzorem starosty powiatowego określonych zadań z zakresu działania starosty powiatowego oraz wydawania w imieniu starosty samoistnych orzeczeń i zarządzeń ze skutkiem prawnym równym orzeczeniom i zarządzeniom starosty.

Art. 71. Dla ułatwienia urzędowania oraz utrzymania ścisłego wzajemnego stosunku między władzami administracyjnemi a ludnością niektóre sprawy, określone bliżej dla każdego powiatu przez wojewodę, mogą być załatwiane perjodycznie poza miejscem urzędowej siedziby starosty powiatowego przez starostę lub wyznaczonych przez wojewodę urzędników starostwa.

Urzędnicy ci mogą być upoważnieni przez wojewodę do wydawania zarządzeń i orzeczeń za starostę powiatowego i ze skutkiem prawnym równym zarządzeniom i orzeczeniom starosty.

Art. 72. Przepisy rozporządzenia niniejszego odnoszą się również do starosty morskiego ze zmianami, wynikającemi z osobnych przepisów dotyczących stanowiska i zakresu działania tego starosty.

Art. 73. Miasta liczące na podstawie powszechnego spisu ludności więcej niż 75.000 mieszkańców tworzą odrębne powiaty miejskie dla celów administracji państwowej.

O ile od powszechnego spisu ludności minie więcej, aniżeli pięć lat, Rada Ministrów może zezwolić na przeprowadzenie osobnego spisu ludności na obszarze gminy.

Rada Ministrów może w drodze rozporządzenia tworzyć wyjątkowo powiaty miejskie dla celów administracji państwowej z miast liczących mniej aniżeli 75.000 mieszkańców.

Art. 74. Na czele powiatu miejskiego (art. 73) stoi starosta grodzki, mianowany przez Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 75. Funkcje starosty grodzkiego Minister Spraw Wewnętrznych może powierzyć staroście powiatowemu powiatu sąsiadującego z powiatem miejskim.

Art. 76. Rada Ministrów może w drodze rozporządzenia przekazywać do odwołania wszystkie lub poszczególne funkcje starostów grodzkich prezydentom miast stanowiących samoistne powiaty, o ile miasta te posiadają warunki zabez-

pieczające należyte sprawowanie administracji państwowej.

Prezydenci miast spełniają powyższe funkcje przy pomocy urzędników miejskich, którzy im w tym zakresie bezpośrednio podlegają.

Art. 77. Rada Ministrów będzie ustalała w drodze rozporządzenia, w których miastach, wydzielonych jako osobne powiaty miejskie dla celów administracji ogólnej państwowej, postanowienia art. 10 — 26 mają mieć zastosowanie do starostów grodzkich, do prezydentów tych miast, względnie innych osób (art. 75), o ile sprawują funkcję starostów grodzkich.

Art. 78. Rada Ministrów na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych, przedstawiony po porozumieniu się z właściwymi ministrami, może w drodze rozporządzenia poruczać do odwołania wszystkim lub niektórym wydziałom powiatowym oraz magistratom miast, wydzielonych z powiatowych związków komunalnych, funkcje powiatowych władz administracji ogólnej w dziedzinie administracji drogowej (nie wyłączając dróg państwowych i wojewódzkich), administracji zdrowia publicznego, weterynaryjnej, budowlanej, opieki społecznej i pośrednictwa pracy, o ile odnośne powiatowe związki komunalne i gminy miejskie zobowiążą się ustanowić odpowiednich funkcjonarjuszów, których sposób przyjmowania i kwalifikacje określi rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.

Z chwilą przejęcia powyższych funkcyj, wydziały powiatowe względnie magistraty mają obowiązek spełniać je tak długo, dopóki w drodze rozporządzenia Rady Ministrów funkcje te nie zostaną im odjęte.

Przepisy artykułu niniejszego nie naruszają postanowień art. 10 ustawy z dnia 10 grudnia 1920 r. o budowie i utrzymaniu dróg publicznych w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. R. P. z 1921 r. Nr. 6, poz. 32) w zakresie uprawnień Ministra Robót Publicznych do przekazywania poszczególnym gminom odcinków dróg, w ich obrębie położonych.

Art. 79. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych, wydane w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami, ustali szczegółowe przepisy dotyczące załatwiania spraw, przekazanych w myśl art. 78.

Nadzór nad wykonywaniem tych funkcyj, jako też rozstrzyganie odwołań od decyzyj, wydawanych w tym zakresie przez wydziały powiatowe i magistraty, należy do właściwego wojewody przy współudziale wydziału wojewódzkiego (art. 55).

Rozdział V.

Powiatowe organa kolegjalne.

Art. 80. Do współdziałania ze starostą powiatowym w wykonywaniu zadań administracji ogólnej powołany jest w zakresie, ustalonym przez rozporządzenie niniejsze i przepisy specjalne, czynnik obywatelski, reprezentowany przez organa samorządu powiatowego.

Art. 81. Do powiatowych organów kolegjalnych mają analogiczne zastosowanie przepisy art. 44, 45, 46, 47, 52 ust. 1 i 3, 54, 57 ust. 1, 58, 59, 60, 61, 62 i 63 z tą zmianą, że radzie wojewódzkiej odpowiada sejmik powiatowy, wydziałowi wojewódzkiemu — wydział powiatowy, a wojewodzie—starosta. W wypadku przewidzianym w ust. 2 art. 59, rozstrzyga wojewoda.

Dotychczasowe przepisy o nadzorze nad samorządem gmin miejskich i wiejskich, wykonywanym w instancji powiatowej, pozostają bez zmiany.

Art. 82. Wydział powiatowy współdziała z głosem stanowczym w wypadkach, przewidzianych w ustawach.

Art. 83. Do trybu obradowania i urzędowania powiatowych organów kolegjalnych mają zastosowanie przepisy obowiązujące w tej mierze w stosunku do organów samorządu powiatowego, o ile rozporządzenie niniejsze nie stanowi inaczej (art. 81).

Minister Spraw Wewnętrznych władny jest wydawać w drodze rozporządzenia potrzebne przepisy szczegółowe.

Art. 84. Przepisy rozdziału niniejszego mają analogiczne zastosowanie odnośnie do kolegjalnego współdziałania czynnika obywatelskiego w powiatowej administracji ogólnej, sprawowanej w miastach stanowiących powiaty miejskie dla celów administracji państwowej, z tą zmianą, że w miejsce sejmiku powiatowego względnie wydziału powiatowego współdziałać będzie w zależności od rodzaju spraw,— z prezydentem miasta względnie starostą grodzkim (powiatowym), na ich wezwanie i pod ich przewodnictwem, kolegjum, powołane z członków rady miejskiej względnie magistratu.

Rozdział VI.

Miasto stołeczne Warszawa.

Art. 85. Do czasu unormowania w drodze ustawy ustroju samorządu m. st. Warszawy, władzami administracji ogólnej na obszarze m. st. Warszawy, są:

a) Komisarz Rządu na m. st. Warszawy;
b) starostowie grodzcy;
c) w zakresie spraw, określonych w art. 90 rozporządzenia niniejszego, magistrat m. st. Warszawy.

Art. 86. Przepisy rozporządzenia niniejszego dotyczące stanowiska i zakresu działania wojewodów, mają analogiczne zastosowanie do Komisarza Rządu, z wyjątkiem postanowień art. 40—63.

Przepisy art. 10 — 26, z wyjątkiem art. 20 p. I, nie mają zastosowania odnośnie do państwowych władz i organów centralnych.

Art. 87. Rada Ministrów w drodze rozporządzenia podzieli dla celów administracji ogólnej obszar m. st. Warszawy na powiaty grodzkie.

Art. 88. Na czele administracji ogólnej w powiatach grodzkich stoją starostowie grodzcy, mianowani przez Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 89. Przepisy rozporządzenia niniejszego, dotyczące stanowiska i zakresu działania starostów powiatowych, mają analogiczne zastosowa-

nie do starostów grodzkich w m. st. Warszawie, z wyjątkiem postanowień art 80 - 84.

Rada Ministrów ustali w drodze rozporządzenia, w jakim zakresie postanowienia art. 10—26 będą miały zastosowanie do starostów grodzkich.

Art. 90. Rada Ministrów na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych, przedstawiony po porozumieniu się z właściwymi ministrami, może poruczyć magistratowi m. st. Warszawy, wszystkie lub niektóre działy administracji, wymienione w art. 78. W tym wypadku stosują się analogicznie przepisy art. 78 i 79 ust. 1 z tą zmianą, że magistrat m. st. Warszawy sprawuje administrację w instancji powiatowej i wojewódzkiej, podlegając w tym zakresie bezpośrednio właściwym władzom naczelnym. Bliższe szczegóły w tym względzie określi rozporządzenie Rady Ministrów.

Rozdział VII.

Województwa: poznańskie i pomorskie.

Art. 91. Przepisy rozporządzenia niniejszego obowiązują na obszarze województw: poznańskiego i pomorskiego ze zmianami, wynikającemi z postanowień art. 92—107.

Art. 92. Na obszarze województw: poznańskiego i pomorskiego nie tworzy się rad wojewódzkich. Ilekroć przepisy rozporządzenia niniejszego względnie inne przepisy prawne mówią o właściwości rad wojewódzkich, wchodzą w miejsce tych rad sejmiki wojewódzkie,— o ile rozporządzenie niniejsze nie stanowi inaczej.

Sprawozdanie, o którem mowa w art. 45, wojewoda składa sejmikowi wojewódzkiemu.

Art. 93. Na obszarze województw: poznańskiego i pomorskiego zadania wydziałów wojewódzkich, o których mowa w rozporządzeniu niniejszem, spełniają istniejące obecnie w tych województwach wydziały wojewódzkie wojewódzkich związków komunalnych.

Wydziały te współdziałają w zakresie państwowej administracji ogólnej w sposób, określony przez rozporządzenie niniejsze (art. 98).

Art. 94. Do czasu ustalenia organizacji sądownictwa administracyjnego na całym obszarze Rzeczypospolitej, istniejące na obszarze województw: poznańskiego i pomorskiego wojewódzkie sądy administracyjne i wydziały powiatowe (miejskie) spełniają nadal funkcje sądów administracyjnych.

Rozporządzenie niniejsze nie narusza organizacji, właściwości i postępowania specjalnych sądów administracyjnych (górniczych, kultury leśnej i t. d.).

Art. 95. Właściwość wymienionych w art. 94 ust. 1. sądów administracyjnych obejmuje od chwili wejścia w życie rozporządzenia niniejszego w ramach przepisów prawnych, obowiązujących na obszarze województw: poznańskiego i pomorskiego, orzecznictwo:

1) w sprawach, wymienionych w ust. 2 § 54 ustawy z dnia 30 lipca 1883 r. o ogólnej administracji kraju (Zb. u. pr. str. 195);

2) w sprawach, rozstrzyganych przez wydziały powiatowe (miejskie) i wojewódzkie sądy administracyjne w postępowaniu uchwałowem na podstawie ustnej rozprawy, o ile rozprawę taką sąd uzna za konieczną ze względu na wyraźny przepis prawny lub ze względu na prawo strony;

3) w sprawach, w których według dotychczasowych przepisów przysługiwało prawo wyboru środków prawnych w postępowaniu spornem lub innem.

Art. 96. Na obszarze województw: poznańskiego i pomorskiego wszystkie sprawy;

1) które były dotychczas załatwiane przez wydziały powiatowe (miejskie) jako sądy administracyjne oraz wojewódzkie sądy administracyjne, a stosownie do art. 95 nie będą podlegały ich orzecznictwu;

2) które były załatwiane w drodze postępowania uchwałowego, o ile nie chodzi o sprawy, określone w art. 95 p. 2, wreszcie

3) które są wymienione w art. 55 i 82, o ile w myśl art. 95 nie należą do kompetencji wspomnianych w p. 1 artykułu niniejszego sądów administracyjnych lub w myśl ostatniego ustępu art. 55 do kompetencji wojewody samego,

należą od wejścia w życie rozporządzenia niniejszego do zakresu działania wydziałów wojewódzkich względnie wydziałów powiatowych, jako kolegjów współdziałających z wojewodami i starostami w sprawowaniu czynności administracji ogólnej w sposób, określony w rozporządzeniu niniejszem.

W miastach, w których istnieją wydziały miejskie jako sądy administracyjne, wydziały te uchwalają w zakresie właściwości wydziałów powiatowych.

W miastach, niewydzielonych z powiatów, przechodzi właściwość zarządów miejskich jako władz uchwałowych na właściwe wydziały powiatowe.

Art. 97. Uchyla się postanowienia art. 1 rozporządzenia Ministra b. dzielnicy pruskiej z dn 21 lutego 1920 r. dotyczącego utworzenia Wojewódzkich Rad Administracyjnych oraz Wojewódzkich Sądów Administracyjnych (Dz. Urz. Min. b. dz. pr. Nr. 10, poz. 81); dotychczasowe kompetencje wojewódzkich rad administracyjnych przechodzą w granicach, oznaczonych postanowieniami rozporządzenia niniejszego, na wydziały wojewódzkie.

Art. 98. Fukcje, wynikające z przepisów rozporządzenia niniejszego, wydziały wojewódzkie na obszarze województw: poznańskiego i pomorskiego spełniają za pośrednictwem osobnych izb wydziałów wojewódzkich (izb wojewódzkich), w których skład wchodzą trzej członkowie, wyznaczeni drogą losowania z pośród członków wydziału wojewódzkiego.

W skład izb wojewódzkich wchodzi ponadto wojewoda oraz dwaj inni urzędnicy państwowi, z których jednego wyznacza i odwołuje Minister Spraw Wewnętrznych, drugiego zaś powołuje się przy analogicznem zastosowaniu zasad, określonych w art. 51 i art. 121 ust. 3.

W wypadku, przewidzianym w ustępie ostatnim art. 51, miejsce drugiego członka według art. 48 p. 2 zajmuje sędzia właściwego wojewewódzkiego sądu administracyjnego, powołany przez Ministra Spraw Wewnętrznych.

Obradom izb przewodniczy wojewoda względnie wice-wojewoda.

Dla członków izby wojewódzkiej, wylosowanych względnie powołanych, będą w ten sam sposób i takiej samej liczbie wyznaczeni zastępcy.

Art. 99. Postępowanie przed wymienionemi w art. 94 sądami administracyjnemi odbywa się według przepisów o postępowaniu sporno-administracyjnem, zaś przed izbami wojewódzkiemi i przed wydziałami powiatowemi (miejskiemi; art. 96 i 98) według przepisów o postępowaniu uchwałowem oraz według przepisów rozporządzenia niniejszego.

Z chwilą zorganizowania izb wojewódzkich, będą zastosowane na obszarze województw: poznańskiego i pomorskiego przepisy art. 56 rozporządzenia niniejszego.

Wydatki, połączone z urzędowaniem izb wojewódzkich (art. 61), ponoszą właściwe wojewódzkie związki komunalne.

Grzywny, ściągane na mocy art. 62, stanowią dochód wojewódzkich związków komunalnych.

Art. 100. Decyzje wojewodów, powzięte w II instancji przy udziale izb wojewódzkich, są ostateczne.

Przeciw decyzjom, powziętym w I instancji, o ile w myśl obowiązujących przepisów nie są ostateczne, służy odwołanie do właściwego ministra, a w sprawach dotyczących nadzoru nad samorządem—w każdym razie do Ministra Spraw Wewnętrznych.

Środki prawne w postępowaniu uchwałowem, które przysługiwały dotychczas od uchwał wydziałów powiatowych do wojewódzkich sądów administracyjnych, wnosi się do izb wojewódzkich, które podejmują co do nich ostateczne uchwały.

Art. 101. Obowiązujące na obszarze województw: poznańskiego i pomorskiego przepisy prawne, które uprawniają do wyboru środków prawnych w postępowaniu spornem lub jakiemkolwiek innem, pozostają bez zmiany.

Art. 102. Znosi się przewidziane w przepisach obowiązujących na obszarze województw: poznańskiego i pomorskiego osobne kolegjalne urzędy wojewódzkie. Kompetencję zebrań plenarnych lub wydziałowych tych urzędów przechodzą na wojewodów.

Urzędy wojewódzkie w województwach: poznańskiem i pomorskiem będą zorganizowane na zasadach ogólnych, zawartych w rozdziale II rozporządzenia niniejszego.

Art. 103. Z chwilą wejścia w życie rozporządzenia niniejszego na obszarze województw: poznańskiego i pomorskiego, będą podlegać starostom i wchodzić w skład starostw: lekarze powiatowi i lekarze weterynaryjni.

Okręgi służbowe wymienionych organów mogą obejmować jeden lub kilka powiatów, nie mogą jednak obejmować części różnych powiatów. W tych wypadkach do organów tych mają zastosowanie przepisy ust. 2 art. 3.

W sprawie stosunku powiatowych władz administracji ogólnej do osobnych urzędów i organów administracji robót publicznych ma zastosowanie art. 120 rozporządzenia niniejszego.

Art. 104. Do czasu wydania ogólnej ustawy o podziale administracyjnym Państwa, Rada Ministrów na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych, przedłożony po wysłuchaniu zainteresowanych ciał samorządowych, może dokonywać na obszarze województw: poznańskiego i pomorskiego zmian granic powiatów, granic gmin wiejskich i miejskich oraz obszarów dworskich, tworzyć nowe względnie znosić istniejące.

Zmiany w podziale dla celów administracji ogólnej pociągają za sobą tem samem odpowiednie zmiany obszarów odnośnych jednostek samorządu terytorjalnego.

Przepisy regulujące sposób rozdzielania majątku i ustalania obowiązku zainteresowanych ciał samorządowych pozostają bez zmiany.

Art. 105. Na obszar województwa poznańskiego rozciąga się instniejącą na obszarze województwa pomorskiego organizację wójtostw (§§ 46—73 ordynacji powiatowej z dn. 19 marca 1881 r.; Zb. u. p. str. 179).

Równocześnie uchyla się przepisy dotyczące ustanowienia komisarzy obwodowych w. b. Wielkiem Księstwie Poznańskiem.

Rada Ministrów może w drodze rozporządzenia znosić wójtostwa na obszarze województw: pomorskiego i poznańskiego i wydawać w związku z tem przepisy przejściowe potrzebne celem przekazania funkcyj tych organów innym organom.

Art. 106. Do wojewódzkich sądów administracyjnych w województwach: poznańskiem i pomorskiem odnoszą się tylko uprawnienia wojewodów, przewidziane w art. 13, 16, 17 i 19, zaś przewidziane w art. 12 o tyle, o ile nie dotyczą funkcyj orzeczniczych tych sądów.

Art. 107. Stosunek władz administracji ogólnej do urzędów ubezpieczeń społecznych na obszarze województw: poznańskiego i pomorskiego pozostaje bez zmiany.

Rozdział VIII.

Wydawanie rozporządzeń i wykonywanie zarządzeń.

Art. 108. Wojewodowie i Komisarz Rządu mają prawo wydawania:

1) rozporządzeń wykonawczych:

a) w wypadkach, w których poszczególne ustawy lub wydane na ich podstawie rozporządzenia wyraźnie wojewodom to prawo nadają;

b) w wypadkach, w których ustawy i rozporządzenia poruczają ogólnie wykonanie ministrom, których organami w odnośnym przedmiocie są władze administracji ogólnej—w zakresie spraw, które minister w drodze rozporządzenia wojewodom do uregulowania przekaże;

2) rozporządzeń porządkowych w celu ochrony bezpieczeństwa, spokoju i porządku publicznego

w wypadkach nieunormowanych osobnemi przepisami prawnemi.

Art. 109. Rozporządzeniami porządkowemi, o których mowa w p. 2 art. 108, można z mocą obowiązującą na całym obszarze lub na części województwa nakazać lub zakazać pewnych czynności jeśli zachodzi prawdopodobieństwo, że działania lub zaniechania wywołają niebezpieczeństwo dla życia zdrowia lub mienia obywateli, olbo naruszą spokój lub porządek publiczny.

Rozporządzenia porządkowe wydaje wojewoda za uprzednią zgodą wydziału wojewódzkiego. W wypadkach niedopuszczających zwłoki wojowoda jest uprawniony do wydawania rozporządzeń porządkowych także przed uzyskaniem zgody wydziału wojewódzkiego; jeżeli jednak wojewoda nie uzyska zgody wydziału wojewódzkiego w ciągu trzech miesięcy od dnia ogłoszenia rozporządzenia albo też jeżeli wydział wojewódzki zgody odmówi — rozporządzenie traci moc obowiązującą.

Wojewodą może uchylić względnie zmienić rozporządzenie porzadkowe tylko za zgodą wydziału wojewódzkiego.

Rozporządzenie porządkowe wojewoda ogłasza w Dzienniku Wojewódzkim.

Minister Spraw Wewnętrznych może uchylać rozporządzenia porządkowe, wydawane przez wojewodów.

Art. 110. W rozporządzeniu, wydanem w myśl art. 108, należy powołać:

1) w wypadku, przewidzianym w p. 1 lit. a) art. 108, upoważnienie, zawarte w odnośnym przepisie prawnym;

2) w wypadku, przewidzianym w p. 1 lit. b) art. 108, upoważnienie, zawarte w rozporządzeniu niniejszem, przepisy wykonawcze, zawarte w odnośnej ustawie, i wydane już rozporządzenie wykonawcze ministra;

3) w wypadku, przewidzianym w p. 2 art. 108, upoważnienie, zawarte w rozporządzeniu niniejszem.

Art. 111. Przekroczenie rozporządzeń wojewody (komisarza rządu) wydanych na zasadzie art. 108 p. 2 rozporządzenia niniejszego, ulega karze grzywny do pięciuset złotych lub karze aresztu do 14 dni, albo obu tym karom łącznie.

W orzeczeniu skazującem władza administracyjna oznaczy karę aresztu zastępczego na wypadek nieściągalności, grzywny, według swobodnego uznania, jednak nie powyżej dni 14.

Do orzekania o czynach karalnych według postanowień artykułu niniejszego, powołane są powiatowe władze administracji ogólnej.

Przeciwko orzeczeniu tych władz można w ciągu dni siedmiu od dnia doręczenia orzeczenia wnieść na ręce tej władzy administracji ogólnej, która orzeczenie wydała, odwołanie się do właściwego sądu okręgowego.

Sąd ten rozstrzyga prawomocnie przy odpowiedniem zastosowaniu przepisów dotyczących odwołań od wyroków sądów powiatowych (pokoju).

Sąd okręgowy nie może jednak uchylić orzeczenia z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania przez władze administracyjne.

Odwołanie się do sądu nie wstrzymuje wykonania kary; kary pozbawienia wolności nie wolno jednak wykonać bez zgody oskarżonego przed prawomocnością orzeczenia.

Art. 112. W celu przeprowadzania swoich zarządzeń władze administracyjne stosują następujący tryb postępowania;

1) władza wzywa w drodze pisemnej z zagrożeniem zastosowania przymusu do wykonania zarządzenia w określonym przez nią terminie, a jeśli zwłoka grozi niebezpieczeństwem — do bezzwłocznego wykonanie;

2) po upływie terminu, zakreślonego przez władzę, względnie niewykonania bezzwłocznego, władza może zarządzić wykonanie czynności przez osobę trzecią i ściągnąć od zobowiązanego koszty, związane z wykonaniem;

3) jeżeli zarządzonej czynności nie można wykonać przez osobę trzecią lub gdy jest rzeczą pewną, że obowiązany nie będzie w stanie pokryć kosztów wykonania przez osobę trzecią, władza po upływie terminu, oznaczonego w p. 1, celem zmuszenia zobowiązanego do wykonania czynności nakłada na niego zagrożoną ewentualnie karę pieniężną do pięciuset złotych i zakreśla ponowny termin do wykonania czynności pod zagrożeniem ponownej kary pieniężnej; środek ten można powtarzać, jednak suma oznaczonych w ten sposób kar pieniężnych nie może przewyższać kwoty dwóch tysięcy złotych; na wypadek nieściągalności poszczególnej kary pieniężnej ma zastosowanie art. 111. ust. 2;

4) gdy chodzi o obowiązek znoszenia lub zaniechania, władza w każdym wypadku przeciwdziałania orzeka celem wymuszenia zachowania się zgodnego z prawem karę pieniężną do pięciuset złotych lub areszt do czternastu dni; suma kar pieniężnych nie może przewyższać pięciu tysięcy złotych, a kar aresztu — trzech miesięcy; na wypadek nieściągalności poszczególnej kary pieniężnej ma zastosowanie art. 111 ust. 2;

5) przymus bezpośredni wolno stosować jedynie w tych wypadkach, w których wykonanie zarządzenia w inny sposób nie jest możliwe;

6) należytości pieniężne w zakresie administracji ogólnej, nałożone prawomocnie, władze administracyjne ściągają za pośrednictwem własnych organów, albo organów gminnych;

jeżeli mimo uprzedniego upomnienia, w którem wskazano miejsce i termin zapłaty, należytość nie zostanie uiszczona — należy zastosować środki egzekucyjne przepisane przy ściąganiu zaległych podatków bezpośrednich.

Art. 113. Postanowienia rozdziału niniejszego nie naruszają obowiązujących przepisów prawnych, które władzom administracji ogólnej przyznają uprawnienia dalej idące, aniżeli te, o których mowa w art. 108, 109, 111 i 112.

Na obszarze województw: poznańskiego i pomorskiego zamiast przepisów, zawartych w art. 108 p. 2, 109 i 112, pozostają w mocy przepisy dotychczasowe.

Rozdział IX.

Przepisy przejściowe.

Art. 114. Kasuje się rady wojewódzkie na obszarze województw: białostockiego, kieleckiego,

lubelskiego, łódzkiego, warszawskiego, wołyńskiego, poleskiego, nowogrodzkiego i wileńskiego. Funkcje tych rad przechodzą na wojewódzkie ciała kolegjalne, wymienione w art. 40 i 41.

Art. 115. Na obszarze województw: krakowskiego, lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego wybory do rad wojewódzkich zarządzi Minister Spraw Wewnętrznych po przeprowadzeniu wyborów do rad (sejmików) powiatowych.

Do czasu utworzenia rad wojewódzkich funkcje tych rad sprawować będą wydziały wojewódzkie. Członków wydziałów wojewódzkich, o których mowa w art. 48 p. 3, powoła Minister Spraw Wewnętrznych z pośród obywateli zamieszkałych na obszarze województwa, a posiadających bierne prawo wyborcze do rady wojewódzkiej (art. 42).

Art. 116. Przepisy rozdziału V wejdą w życie na obszarze województw: krakowskiego, lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego po dokonaniu nowych wyborów do rad (sejmików) powiatowych.

Art. 117. W miastach, w których w chwili wejścia w życie rozporządzenia niniejszego organa miejskie sprawują funkcję powiatowej administracji ogólnej, winny one funkcje te sprawować nadal, dopóki Rada Ministrów w drodze osobnego rozporządzenia inaczej nie postanowi. To samo dotyczy organów państwowych, które w chwili wejścia w życie rozporządzenia niniejszego sprawują w tych miastach wszystkie lub niektóre funkcje administracji ogólnej. Organa te otrzymują tytuł i stanowisko starostów grodzkich.

Odnośnie do kolegjalnego współdziałania czynnika obywatelskiego w powiatowej administracji ogólnej, sprawowanej przez organa miejskie, wymienione w poprzednim ustępie, znajduje analogiczne zastosowanie przepis art. 84.

Art. 118. Właściwi ministrowie w sprawach, należących do bezpośredniego zakresu działania wojewodów (art. 27), są uprawnieni zastrzeżone im dotychczas decyzje przekazywać w drodze rozporządzeń wojewodom oraz Komisarzowi Rządu, zaś decyzje, zastrzeżone dotychczas wojewodom, przekazywać starostom powiatowym, starostom grodzkim oraz innym władzom administracji ogólnej.

Właściwi ministrowie są również uprawnieni do przekazywania Komisarzowi Rządu decyzyj, zastrzeżonych z reguły starostom.

Art. 119. Do urzędników fachowych w rozumieniu art. 34 zalicza się w dziale administracji pracy i opieki społecznej naczelników wydziałów, względnie kierowników oddziałów dla tych spraw w urzędach wojewódzkich, oraz wojewódzkich inspektorów opieki społecznej i pośrednictwa pracy, zaś w dziale administracji robót publicznych:

1) funkcjonarjuszów pomocniczych, przydzielonych do załatwiania spraw przy budowie i utrzymaniu budowli publicznych naziemnych, wodnych i drogowych;

2) funkcjonarjuszów, opłacanych z kredytów budowlanych, Ministerstwa Robót Publicznych względnie innych ministerstw.

Art. 120. W zakresie administracji robót publicznych dotychczasowy stosunek powiatowych władz administracji ogólnej do osobnych urzędów i organów technicznych pozostaje bez zmiany do czasu ich zespolenia w drodze rozporządzenia Ministra Robót Publicznych, wydanego w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 121. W ciągu sześciu miesięcy od wejścia w życie rozporządzenia niniejszego Rada Ministrów zdecyduje w drodze rozporządzenia, które kolegja (rady, komisje, ciała doradcze i t.d.), współdziałające obecnie na obszarze województw i powiatów przy udziale czynnika obywatelskiego z głosem opinjodawczym lub stanowczym w wykonywaniu zadań administracji ogólnej, mają być nadal utrzymane.

Po upływie tego terminu uprawnienia kolegjów, co do których Rada Ministrów nie wyda żadnej decyzji, przechodzą na wojewódzkie i powiatowe organa kolegjalne (art. 40, 41 i 80).

W celu wykonania przepisów artykułu niniejszego Rada Ministrów jest władna wydać potrzebne przepisy przechodnie i wykonawcze. W szczególności, w związku z przekazaniem czynności poszczególnych kolegjów wydziałom wojewódzkim Rada Ministrów może określić, jaki urzędnik winien uczestniczyć w odnośnych obradach wydziału wojewódzkiego w miejsce drugiego członka według art. 48 p. 2 rozporządzenia niniejszego.

Przepisy artykułu niniejszego nie mają zastosowania do wojewódzkich rad wodnych.

Art. 122. W ciągu 2 miesięcy od wejścia w życie rozporządzenia niniejszego Rada Ministrów oznaczy w drodze rozporządzenia, które z wychodzących dotychczas na obszarze województw względnie powiatów dzienniki urzędowe mają być skasowane.

Na obszarze województw: poznańskiego i pomorskiego wszelkie zarządzenia i obwieszczenia, które na mocy istniejących przepisów prawnych były ogłaszane w Orędowniku Publicznym Dziennika Urzędowego Województwa, winny być odtąd ogłaszane w Dzienniku Wojewódzkim.

Artykuły: 38 i niniejszy nie dotyczą ogłoszeń płatnych, które według dotychczasowych przepisów są zamieszczane w publikacjach urzędowych.

Art. 123. Minister Spraw Wewnętrznych jest uprawniony do występowania z inicjatywą wobec właściwych ministrów oraz Rady Ministrów w sprawie rozporządzeń, o których mowa w art. 118, 121 i 123.

O ile właściwy minister nie wyrazi swojej zgody, decyduje Rada Ministrów.

Art. 124. Sprawy, będące w chwili wejścia w życie rozporządzenia niniejszego w toku postępowania, niezakończone w danej instancji, winny być załatwione w tejże instancji przy zastosowaniu dotychczas obowiązujących przepisów.

W dalszem postępowaniu, prowadzonem w toku instancyj, należy do spraw tych pod względem rodzaju postępowania, właściwości władz i dopuszczalności środków prawnych, stosować przepisy rozporządzenia niniejszego.

Jeżeli orzeczenie względnie uchwała, wydane w danej instancji, zostały doręczone przed wejściem w życie rozporządzenia niniejszego, a środek prawny do dalszej instancji nie został jeszcze wniesiony, — należy postępować tak, jakgdyby orzeczenie względnie uchwała danej instancji zostały wydane i doręczone w dniu wejścia w życie rozporządzenia niniejszego.

Art. 125. Niezależnie od uprawnień, nadanych Radzie Ministrów względnie ministrom w poszczególnych artykułach rozporządzenia niniejszego, a dotyczących jego wykonania, Rada Ministrów ma prawo wydawać w drodze rozporządzenia przepisy uzgadniające, przejściowe i wykonawcze, które okażą się niezbędne dla wprowadzenia w życie organizacji władz administracji ogólnej, przewidzianej w rozporządzeniu niniejszem i przystosowania dotychczasowego zakresu działania, organizacji i kompetencji władz i urzędów, sprawujących obecnie funkcje administracji ogólnej, do nowej organizacji, w rozporządzeniu niniejszem przewidzianej.

Rozdział X.

Przepisy końcowe.

Art. 126. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami, a co do orzecznictwa karnego - Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Ministrowi Sprawiedliwości.

Art. 127. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia i obowiązuje na obszarze całej Rzeczypospolitej, z wyjątkiem województwa śląskiego.

Równocześnie tracą moc wszelkie przepisy prawne, wydane w sprawach, uregulowanych rozporządzeniem niniejszem, o ile są sprzeczne z jego postanowieniami.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*

Prezes Rady Ministrów i Minister Spraw Wojskowych: *J. Piłsudski*

Minister: *K. Bartel*

Minister Spraw Wewnętrznych: *Sławoj Składkowski*

Minister Spraw Zagranicznych: *August Zaleski*

Minister Skarbu: *G. Czechowicz*

Minister Sprawiedliwości: *A. Meysztowicz*

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego *Dr. Dobrucki*

Minister Rolnictwa: *K. Niezabytowski*

Minister Przemysłu i Handlu: *E. Kwiatkowski*

Minister Komunikacji: *Romocki*

Minister Robót Publicznych: *Moraczewski*

Minister Pracy i Opieki Społecznej: *Dr. Jurkiewicz*

Minister Reform Rolnych: *Witold Staniewicz*

Minister Poczt i Telegrafów: *Bogusław Miedziński.*

II.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej

z dnia 6 marca 1928 r.

o Policji Państwowej.

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 78, poz. 443) postanawiam co następuje:

TYTUŁ I.

Organizacja Policji Państwowej.

Rozdział I.

Postanowienie ogólne.

Art. 1. Policja Państwowa jest jednolitym, zorganizowanym na wzór wojskowy korpusem przeznaczonym do utrzymania bezpieczeństwa spokoju i porządku publicznego.

W zakresie dochodzenia i ścigania przestępstw organa Policji Państwowej są organami wykonawczemi władz sądowych i prokuratorskich stosownie do obowiązujących ustaw postępowania karnego i przepisów szczególnych.

Art. 2. Nazwa „Policja" przysługuje wyłącznie Policji Państwowej, zorganizowanej na podstawie niniejszego rozporządzenia, oraz osobom w jej skład wchodzącym.

Art. 3. Policja Państwowa podlega:

a) w zakresie wykonywania funkcyj określonych w art. 1, ust. 1 władzom administracji ogólnej;

b) w sprawach organizacji i administracji wewnętrznej, a w szczególności uzupełnienia, wyszkolenia, zaopatrzenia, uzbrojenia, dyscypliny, kontroli służbowej i technicznego wykonywania służby oraz przygotowania do zadań, przewidzianych w art. art. 27 i 28 — swoim policyjnym przełożonym;

— w obu kierunkach zaś Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

Ilekroć niniejsze rozporządzenie mówi o władzach administracji ogólnej, należy rozumieć oprócz państwowych władz administracji ogólnej również i te organa komunalne w miastach, stanowiących osobne powiaty miejskie, które sprawują funkcje władz administracji ogólnej w zakresie bezpieczeństwa, spokoju i porządku publicznego.

Art. 4. W sprawach organizacji i administracji wewnętrznej Policji Państwowej (art. 3 pkt. b) władze administracji ogólnej mają prawo żądać od przełożonych policyjnych policji wyjaśnień i sprawozdań oraz usunięcia zauważonych niedomagań.

W zakresie dochodzenia i ścigania przestępstw prawo żądania wyjaśnień i sprawozdań oraz usunięcia niedomagań służy władzom sądowym i prokuratorskim.

Przełożeni policyjni o ile nie mogą we własnym zakresie uczynić zadość żądaniom władzy administracji ogólnej, sądowej lub prokuratorskiej, przedkładają sprawę do decyzji wyższemu przełożonemu policyjnemu.

Art. 5. Funkcje wykonawcze w zakresie bezpieczeństwa i spokoju publicznego Policja Państwowa spełnia bezpośrednio, zaś w sprawach porządku publicznego przez wspieranie, względnie w wypadkach uregulowanych osobnemi przepisami, przez nadzorowanie organów państwowych i samorządowych lub innych organów, które są albo będą powołane do wykonywania przepisów regulujących sprawy porządku publicznego.

Współdziałanie policji Państwowej w sprawach porządku publicznego określa wojewoda stosownie do warunków miejscowych.

Art. 6. Pobieranie i ściąganie danin, grzywien, opłat, kar pieniężnych i kosztów sądowych i administracyjnych oraz doręczanie wezwań i innych pism sądowych i administracyjnych nie może być poruczane organom Policji Państwowej z wyjątkiem wypadków, w których organa te na podstawie obowiązujących przepisów są uprawnione do nakładania doraźnych kar administracyjnych.

Minister Spraw Wewnętrznych może wyjątkowo zgodzić się na wykonywanie przez Policję Państwową pomocniczych czynności wykonawczych w zakresie administracji państwowej i samorządowej, w szczególności doręczania wezwań, o ile czynności te dadzą się wykonać przy sposobności pełnienia właściwych zadań policji.

Art. 7. Władze sądowe i prokuratorskie, zarówno cywilne jak i wojskowe, mają prawo wydawania poleceń Policji Państwowej w zakresie przewidzianym w art. 1 ust. 2 niniejszego rozporządzenia, lub dla usunięcia oporu i ochrony czynności urzędowych.

O ile polecenie wydane przez władze sądowe lub prokuratorskie uniemożliwia wykonanie zarządzenia wydanego przez władze administracji ogólnej, decyzja, które z tych poleceń ma być najpierw wykonane, należy do władzy adminisracji ogólnej z tem jednak, że sędziowskie i prokuratorskie polecenia aresztowania, rewizji, zabezpieczenia śladów przestępstwa przed zatarciem, usunięcia oporu przy czynnościach urzędowych oraz, jeśli prokurator w poszczególnym wypadku tak zleci, dochodzenia w sprawie osoby aresztowanej, — mają zawsze pierwszeństwo przed innemi poleceniami.

Minister Sprawiedliwości oraz Minister Spraw Wojskowych wydadzą w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych szczegółowe instrukcje w sprawie stosunku Policji Państwowej do władz sądowych i prokuratorskich i czynnosci dochodzenia przestępstw.

Art. 8. Władze i organa inne, niż sądowe i prokuratorskie, upoważnione przez specjalne ustawy i rozporządzenia do prowadzenia dochodzeń karnych i ścigania przestępców, komunikują się w tym zakresie z Policją Państwową bezpośrednio.

Art. 9. Wszystkie władze, urzędy i organa państwowe i samorządowe, poza wymienionemi w art. art. 7 i 8, zwracają się do Policji Państwowej w jej zakresie działania za pośrednictwem władzy administracji ogólnej wyjąwszy wypadki, w których zwłoka zagraża niebezpieczeństwem; w wypadkach tych winny one jednak zawiadomić równocześnie właściwą władzę administracji ogólnej.

Sposób wzajemnego porozumiewania się policji i władz wojskowych (z wyjątkiem wojskowych władz sądowych i prokuratorskich — art. 7) w zakresie spraw przewidzianych w art. art. 27 i 28 niniejszego rozporządzenia, będzie ustalony instrukcją Ministrów: Spraw Wojskowych i Spraw Wewnętrznych.

Art. 10. Władze administracji ogólnej oraz sądowe i prokuratorskie ponoszą wyłączną odpowiedzialność za treść poleceń wydawanych Policji Państwowej.

Organa Policji Państwowej są obowiązane wykonać otrzymane polecenia, nie wchodząc w ich ocenę, mogą jednak żądać wydania lub potwierdzenia polecenia na piśmie. Żądanie to nie wstrzymuje obowiązku wykonania polecenia.

Art. 11. Władze wymienione w art. 10 kierują swoje polecenia z reguły do właściwych najniższych jednostek organizacyjnych Policji Państwowej; do wyższych jednostek organizacyjnych — wówczas, gdy tego wymaga interes służby, zaś do poszczególnych oficerów lub szerogowych Policji Państwowej — tylko wówczas, gdy zwłoka zagraża niebezpieczeństwem.

Jeżeli szczególna właściwość lub waga poleconej czynności tego wymagają, prokurator lub sędzia śledczy porozumie się z właściwym przełożonym policyjnym co do wykonania jej przez oznaczonego oficera względnie szeregowego Policji Państwowej.

Władze wymienione w art. 10 mogą wydawać polecenia tylko tym organom policyjnym (jednostkom organizacyjnym, względnie poszczególnym oficerom i szeregowym Policji Państwowej), które są w zależności od nich przy pełnieniu obowiązków służbowych bądź stale w myśl przepisów organizacyjnych dla Policji Państwowej, bądź czasowo na podstawie szczególnego zarządzenia.

Art. 12. Każdy jest obowiązany na żądanie organów Policji Państwowej w służbie udzielać im w miarę możności doraźnej pomocy, a w szczególności także pomocy potrzebnej do pokonania czynnego oporu. Obowiązek ten ciąży przedewszystkiem na władzach i organach państwowych i samorządowych.

Art. 13. Koszta utrzymania Policji Państwowej ponosi Skarb Państwa. Gminy obowiązane są na żądanie władzy administracji ogólnej dostarczać za opłatą lokali, potrzebnych na pomieszczenie posterunków, koszar i biur policyjnych.

Wysokość tych opłat ustala Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Koszta wynikające z obowiązków Policji Państwowej, określonych z art. art. 7, 8 i 9, obciążają budżet Policji Państwowej o tyle, o ile chodzi o pierwsze dostarczenie osób względnie do-

wodów rzeczowych do najbliższej właściwej władzy.

Art. 14. Policja Państwowa jest uprawniona przy wykonywaniu swych zadań (określonych w art. 1) do stosowania niezbędnych środków przymusowych, a w szczególności do użycia siły fizycznej.

Art. 15. Oficerowie i szeregowi P. P. podczas pełnienia służby mają prawo użycia broni w wypadkach, określonych rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 lutego 1928 r. o użyciu broni przez organa bezpieczeństwa publicznego i ochrony granic (Dz. U. R. P. Nr. 27 poz. 243).

Rozdział II.

Podział terytorjalny.

Art. 16. Organizacja Policji Państwowej pod względem terytorjalnym przystosowana jest do administracyjnego podziału Państwa na województwa i powiaty.

Zmiany w tym podziale powodują tem samem odpowiednie zmiany w podziale terytorjalnym dla celów Policji Państwowej.

Art. 17. Każde województwo tworzy okrąg wojewódzki, a każdy powiat administracyjny — obwód powiatowy Policji Państwowej.

W skład obwodów powiatowych wchodzą posterunki, obejmujące jedną lub kilka gmin, albo część gminy oraz komisarjaty, obejmujące większe miasta lub ich dzielnice.

W miastach wydzielonych z powiatów pod względem administracji państwowej Policja Państwowa stanowi obwody lub okręgi w zależności od ustroju władz administracji ogólnej.

Minister Spraw Wewnętrznych może w drodze rozporządzenia wprowadzić wyjątki od powyższej zasady ze względu na warunki miejscowe.

Szczegóły organizacji Policji Państwowej w tych miastach ustalą rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 18. W razie potrzeby Minister Spraw Wewnętrznych w ramach etatu osobowego Policji Państwowej, przewidzianego corocznie w budżecie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, może tworzyć oddziały policji, przeznaczone do specjalnych zadań służby bezpieczeństwa, których organizację wewnętrzną i sposób użycia określą wydane przez niego przepisy.

Powyższe postanowienie nie uwłacza przepisowi pkt. 11 art. 4 ustawy z dnia 11 czerwca 1924 r. o zakresie działania Ministra Kolei Żelaznych i o organizacji urzędów kolejowych (Dz. U. R. P. Nr. 57, poz. 580).

Art. 19. Etaty osobowe okręgów wojewódzkich i obwodów powiatowych oraz komend wojewódzkich i powiatowych ustala Minister Spraw Wewnętrznych w ramach ogólnego etatu Policji Państwowej.

Podział etatów na posterunki i komisarjaty przeprowadza wojewoda na podstawie wniosku komendanta wojewódzkiego.

Art. 20. O tworzeniu, kasowaniu i rozlokowaniu komisarjatów oraz oddziałów przeznaczonych do specjalnych zadań, tudzież o stanach liczebnych tych ostatnich decyduje Minister Spraw Wewnętrznych.

O tworzeniu i rozlokowaniu w tym samym rejonie posterunków decyduje wojewoda na podstawie wniosku komendanta wojewódzkiego.

O kasowaniu i zmianie rejonów posterunków decyduje Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych.

Art. 21. O czasowem wzmocnieniu policji jednego województwa siłami innego województwa decyduje Minister Spraw Wewnętrznych.

O czasowem wzmocnieniu policji jednego obwodu powiatowego siłami innego w obrębie tego samego województwa decyduje wojewoda po wysłuchaniu opinji komendanta wojewódzkiego.

Rozdział III.

Przełożeni policyjni.

Art. 22. Przełożonymi policyjnymi są:

Minister Spraw Wewnętrznych w stosunku do Komendanta Głównego i wszystkich oficerów i szeregowych P. P. w Państwie;

Komendant Główny P. P. — w stosunku do wszystkich oficerów i szeregowych P. P. w Państwie.

Komendant wojewódzki P. P. — w stosunku do wszystkich oficerów i szeregowych P. P. na terenie województwa;

Komendant powiatowy P. P. — w stosunku do wszystkich oficerów i szeregowych P. P. na terenie powiatu;

Wszyscy inni oficerowie lub szeregowi P. P. — w stosunku do podporządkowanych im służbowo oficerów i szeregowych P. P.

Art. 23. Komendant Główny P. P. podlega bezpośrednio Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

Komendant Główny P. P. kieruje względnie zarządza z ramienia Ministra sprawami przewidzianemi w p. b) art. 3 niniejszego rozporządzenia.

Art. 24. Komendanci wojewódzcy P. P. zarządzają sprawami wymienionemi w p. b) art. 3 niniejszego rozporządzenia w zakresie ustalonym przez to rozporządzenie, względnie w zakresie poruczonym przez Komendanta Głównego P. P. i sprawują nadzór nad utrzymaniem sprawności policji w podległych im okręgach.

Ponadto komendanci wojewódzcy P. P. wykonują polecenia wojewodów w zakresie przewidzianym w p. a) art. 3 niniejszego rozporządzenia.

Art. 25. Do zadań komendantów powiatowych P. P. należy:

a) spełnianie funkcyj wykonawczych należących do obowiązków P. P. w myśl postanowień niniejszego rozporządzenia.

b) wykonywanie funkcyj, wymienionych w p. b) art. 3 niniejszego rozporządzenia w zakresie ustalonym przez to rozporządzenie względnie poruczonym im przez komendantów wojewódzkich.

Art. 26. Organem pracy Komendanta Głównego P. P. jest Komenda Główna Policji Państwowej, komendanta wojewódzkiego — Komenda

Wojewódzka Policji Państwowej; komendanta powiatowego — Komenda Powiatowa Policji Państwowej.

Szczegółowe przepisy o organizacji komend oraz jednostek wykonawczych Policji Państwowej wyda Minister Spraw Wewnętrznych.

Rozdział IV.

Współdziałanie Policji Państwowej w sprawach obrony Państwa.

Art. 27. Zakres współdziałania i czynności przygotowawczych Policji Państwowej w sprawach obrony Państwa ureguluje Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych, o ile zaś chodzi o stronę finansową — i z Ministrem Skarbu, w drodze rozporządzenia.

Ministrowi Spraw Wojskowych na obszarze całego Państwa a dowódcom okręgów korpusów na oszarze ich okręgów przysługuje prawo kontroli przygotowań P. P. w zakresie, przewidzianym w niniejszym artykule.

Sposób wykonywania tej kontroli określi instrukcja Ministra Spraw Wewnętrznych, wydana w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych.

Art. 28. W razie częściowej lub całkowitej mobilizacji albo w innych wypadkach, w których ze względu na interes obrony Państwa Rada Ministrów uzna to za konieczne, Policja Państwowa z chwilą ogłoszenia mobilizacji względnie od dnia, wskazanego uchwałą Rady Ministrów, staje się z mocy samego prawa częścią sił zbrojnych Państwa i wchodzi w ich skład, jako wojskowy korpus służby bezpieczeństwa.

Art. 29. Włączenie Policji Państwowej w skład sił zbrojnych (art. 28) nie narusza obowiązków Policji Państwowej w zakresie bezpieczeństwa, spokoju i porządku publicznego, wynikających z przepisów rozdziału I niniejszego tytułu.

Art. 30. Rozporządzenie Ministrów: Spraw Wojskowych i Spraw Wewnętrznych określi bliżej sposób wcielenia Policji Państwowej do sił zbrojnych, ustali, jakie przepisy i regulaminy mają być do niej zastosowane, oraz ustali stosunek Policji Państwowej na czas jej wcielenia do sił zbrojnych (art. 28) do władz administracji ogólnej. Stosunek Policji Państwowej na czas wcielenia do sił zbrojnych — do władz sądowych i prokuratorskich określi rozporządzenie Ministrów: Sprawiedliwości, Spraw Wojskowych i Spraw Wewnętrznych.

Art. 31. Oficerom i szeregowym P. P., jak długo pozostają w korpusie Policji Państwowej, nadaje się na czas wcielenia do sił zbrojnych stopnie wojskowe równorzędne do stopni posiadanych w Policji Państwowej.

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych określi, jakie stopnie wojskowe odpowiadają w tym wypadku poszczególnym stopniom policyjnym.

Nadane w tym trybie oficerskie stopnie wojskowe mają być uważane jako stopnie oficerów czasu wojny.

Oficerowie P. P., posiadający stopnie oficerów rezerwy wyższe od tych, któreby im przysługiwały w myśl postanowień ust. 1 i 2 niniejszego artykułu, otrzymują na czas wcielenia Policji Państwowej do sił zbrojnych stopień posiadany w wojsku.

Sposób nadania i utraty stopni wojskowych na czas wcielenia do sił zbrojnych określi rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

TYTUŁ II.

Uzupełnienie i wyszkolenie Policji Państwowej.

Rozdział I.

Uzupełnienie.

Art. 32. Funkcjonarjusze Policji Państwowej dzielą się na oficerów i szeregowych Policji Państwowej.

Oficerami Policji Państwowej w porządku stopni są:

Generalny Inspektor P. P.
Nadinspektor P. P.
Inspektor P. P.
Podinspektor P. P.
Nadkomisarz P. P.
Komisarz P. P.
Podkomisarz P. P.
Aspirant P. P.

Szeregowymi Policji Państwowej w porządku stopni są:

Starszy przodownik P. P.
Przodownik P. P.
Starszy posterunkowy P. P.
Posterunkowy P. P.

Stanowiska komendantów posterunków będą obsadzone przez st. przodowników lub przodowników, a w razie specjalnych wymogów służby — przez oficerów P. P. Kierownikami wszystkich innych jednostek P. P. będą z reguły oficerowie P. P.

Art. 33. Głównego Komendanta P. P. mianuje Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Rady Ministrów, przedstawiony jej przez Ministra Spraw Wewnętrznych, bądź z pośród członków korpusu P. P., bądź z poza tego korpusu. W tym ostatnim wypadku przepisy art. art. 40 i 42 niniejszego rozporządzenia nie mają zastosowania.

Art. 34. Korpus Policji Państwowej uzupełnia się jak następuje:

Oficerowie:

a) drogą awansowania st. przodowników P. P.;

b) drogą przyjmowania kandydatów, którzy uczynili zadość powszechnemu obowiązkowi wojskowemu — z zastrzeżeniem pierwszeństwa dla oficerów rezerwy.

Szeregowi:

a) drogą przyjmowania zgłaszających się do służby w Policji Państwowej szeregowych rezerwy, którzy odbyli czynną służbę w wojsku;

b) w razie braku odpowiednich kandydatów, wymienionych w p. a) — drogą przyjmowania innych kandydatów z pośród osób, które uczyniły zadość powszechnemu obowiązkowi wojskowemu.

Art. 35. Kandydaci na szeregowych Policji Państwowej winni posiadać następujące warunki:
1) obywatelstwo polskie,
2) nieskazitelną przeszłość,
3) wiek od 21 do 35 lat,
4 odpowiednie uzdolnienie fizyczne i umysłowe,
5) zdolność do działań prawnych,
6) biegłą znajomość języka polskiego w słowie i piśmie,
7) wykształcenie ogólne w zakresie co najmniej 4 klas szkoły powszechnej.

Postanowienia p. 3 nie mają zastosowania do szeregowych, przechodzących bezpośrednio ze służby zawodowej w wojsku do służby w Policji Państwowej.

Art. 36. Kandydaci na oficerów P. P. oprócz warunków wymienionych w art. 35 winni posiadać wykształcenie średnie, ogólno-kształcące lub zawodowe, zakończone przepisanemi egzaminami.

Kandydaci, którzy zajmowali stanowska w Policji, administracji ogólnej lub sądownictwie, mogą być przyjmowani i po przekroczeniu 35 roku życia.

Minister Spraw Wewnętrznych może w wyjątkowych wypadkach przyjąć także innych kandydatów, którzy przekroczyli powyższą granicę wieku.

Postanowienie ust. 1 niniejszego artykułu — o ile chodzi o wymogi wykształcenia — nie ma zastosowania do st. przodowników P. P., zyskujących w drodze awansu stopień oficerski w uznaniu wybitnych zasług i zdolności.

Art. 37. Nie mogą być przyjęte do Policji Państwowej osoby, przeciwko którym toczy się postępowanie karno-sądowe o przestępstwo ścigane z urzędu lub postępowanie upadłościowe albo też postępowanie o ubezwłasnowolnienie.

Przyjęcie do Policji Państwowej kandydatów wydalonych ze służby państwowej lub karanych sądownie, wymaga zezwolenia Ministra Spraw Wewnętrznych, mimo ustania niezdolności do zajmowania stanowisk w służbie państwowej w myśl ustaw karnych. Ograniczenie to nie ma zastosowania do osób karanych za wykroczenia.

Osoby karane za przestępstwa z chęci zysku nie mogą być przyjmowane do Policji Państwowej.

Art. 38. Zezwolenie Ministra Spraw Wewnętrznych wymagane jest w wypadkach, w których małżonkowie, krewni wstępni i zstępni z urodzenia lub przysposobienia, krewni w linji bocznej do trzeciego oraz powinowaci do drugiego stopnia włącznie mają być funkcjonarjuszami tego samego urzędu, do którego należą czynności kasowe, zarząd i dysponowanie materjałami gospodarczemi albo prowadzenie rachunkowości lub kontroli, względnie mają pozostawać do siebie w stosunku bezpośredniego przełożonego i podwładnego w służbie.

Art. 39. Przyjęcie na służbę w charakterze szeregowego P. P. uzależnia się od zobowiązania się kandydata do czteroletniej służby w Policji Państwowej.

Art. 40. Przyjęcie do służby w Policji Państwowej w stopniu oficera następuje w drodze mianowania przez Ministra Spraw Wewnętrznych, w stopniu szeregowego w drodze mianowania przez Głównego Komendanta P. P. lub z jego upoważnienia przez komendantów wojewódzkich.

Oficerowie P. P. rozpoczynają służbę w stopniu aspiranta z wyjątkiem kandydatów z akademickiem wykształceniem prawniczem, zakończonem przepisanemi egzaminami, którzy rozpoczynają służbę w stopniu podkomisarza.

Oficerowie przechodzący do Policji Państwowej bezpośrednio z zawodowej służby w wojsku nie mogą być przyjmowani do służby w Policji Państwowej w stopniach niższych, niż odpowiadające posiadanym w wojsku. Do czasu wyjścia rozporządzenia, o którem mowa w ust. 2 art. 31 niniejszego rozporządzenia, wzajemny stosunek stopni wojskowych i policyjnych określa się na podstawie ustawy o uposażeniu.

Szeregowi P. P. rozpoczynają służbę w stopniu posterunkowego z wyjątkiem podoficerów żandarmerji wojskowej, których Komendant Główny P. P. może przyjmować w stopniach wyższych.

Art. 41. W wyjątkowych wypadkach może nastąpić mianowanie kandydata na oficera P. P. w stopniu wyższym niż to przewiduje poprzedni artykuł. Właściwemi do przyjęcia na służbę są w tych wypadkach władze wymienione w art. 73 ust. 2 i 3.

Rozdział II.

Wyszkolenie Policji Państwowej.

Art. 42. Wszyscy oficerowie i szeregowi P. P. muszą przejść kurs wyszkolenia zawodowego.

Art. 43. Wyszkolenie policyjne odbywa się:
1) w szkołach oficerskich P. P.
2) w szkołach dla szeregowych P. P.
3) w szkołach i na kursach specjalnych.

Art 44. Organizację i programy szkół policyjnych określi Minister Spraw Wewnętrznych. Program w zakresie wyszkolenia wojskowego ustali Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych.

Dla pogłębienia wyszkolenia wojskowego korpusu P. P. Minister Spraw Wojskowych na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych wyznaczy do dyspozycji tego ostatniego rzeczoznawców i instruktorów wojskowych z pośród oficerów wojska.

W tym samym celu oficerowie P. P. mogą być przydzielani na pewien czas do jednostek wojskowych. Sposób i warunki odbywania tej praktyki określi instrukcja Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

TYTUŁ III.

Stosunek służbowy.

Rozdział I.

Przepisy ogólne.

Art. 45. Stosunek służby w Policji Państwowej ma charakter publiczno-prawny; może być zamieniony, zawieszony lub rozwiązany wyłącznie przy zastosowaniu przepisów prawa publicznego, a w szczególności postanowień niniejszego rozporządzenia.

Art. 46. Stosunek służbowy oficerów i szeregowych P. P. zawiązuje się z chwilą doręczenia pisma nominacyjnego.

Art. 47. Objęcie służby następuje w dniu wyznaczonym przez władzę mianującą w piśmie nominacyjnem.

Przyjęty do służby winien zgłosić się do przełożonego policyjnego wymienionego w piśmie nominacyjnem, który stwierdza objęcie służby na piśmie, odbierając zarazem od przyjętego przysięgę w następującem brzmieniu:

„Przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu na powierzonem mi stanowisku pożytek Państwa Polskiego oraz dobro publiczne mieć zawsze przed oczyma, władzy zwierzchniej Państwa Polskiego wierności dochować, obowiązki swoje spełniać gorliwie i sumiennie, rozkazy i polecenia swych władz wykonywać dokładnie, tajemnicy urzędowej dochować, przepisów prawa strzec pilnie, wszystkich obywateli kraju w równem mając zachowaniu. Tak mi Panie Boże dopomóż".

Art. 48. W razie niezgłoszenia się w oznaczonym czasie przyjęcie do służby (nominacja) traci ważność, o ile przyjęty w ciągu dni piętnastu, licząc od dnia doręczenia nominacji, nie usprawiedliwi zwłoki.

Art. 49. Czas służby liczy się od dnia rzeczywistego jej objęcia (art. 47).

W razie bezpośredniego przejścia z innej służby państwowej, cywilnej, jak również wojskowej, czas służby w policji liczy się od dnia zwolnienia od poprzednich obowiązków służbowych.

Art. 50. Przełożona władza policyjna prowadzi dla każdego oficera i szeregowego P. P. wykaz stanu służby, który jest szczegółowym opisem przebiegu służby. Wykaz stanu służby jest urzędowem stwierdzeniem okoliczności mających wpływ na wymiar uposażenia, pensji emerytalnej, oraz zaopatrzenia wdowiego lub sierocego.

Wzór wykazu stanu służby, jako też szczegółowe przepisy co do jego prowadzenia, ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 51. Starszeństwo służbowe oficerów i szeregowych P. P. równego stopnia ustala się na podstawie czasu służby w tym samym stopniu. Czas służby w poszczególnym stopniu liczy się od dnia mianowania na ten stopień.

Przy równym czasie służby w danym stopniu bierze się celem ustalenia starszeństwa służbowego kolejno pod uwagę:

1) czas służby w bezpośrednio niższym stopniu,

2) czas innej służby państwowej (cywilnej lub wojskowej), względnie czas innej służby publicznej lub pracy zawodowej, zaliczalnej do wysługi emerytalnej,

3) starszeństwo wieku.

Okresów czasu, których nie liczy się przy posuwaniu do wyższych szczebli w grupach uposażeniowych, nie uwzględnia się przy obliczaniu starszeństwa.

Art. 52. Komenda Główna P. P. dla wszystkich oficerów P. P., oraz szeregowych P. P., będących na jej etacie, a komendy wojewódzkie P. P. dla pozostałych szeregowych P. P. prowadzą listy starszeństwa służbowego osobno dla każdego stopnia.

Listy te należy corocznie zamykać według stanu z dnia 31 grudnia i udzielać do przejrzenia zainteresowanym, którzy mogą w ciągu dni piętnastu po przejrzeniu listy zwrócić się w drodze służbowej o sprostowanie.

Art. 53. Wszyscy oficerowie i szeregowi P.P. podlegają corocznie kwalifikacji.

W tym celu właściwi przełożeni policyjni poddają kwalifikacji podległych im oficerów i szeregowych P. P. w porozumieniu z właściwą władzą administracji ogólnej przyczem ocena kwalifikacyjna wpisywana jest do list. O ile ogólna roczna kwalifikacja jest ujemna (niedostateczna), należy ją z urzędu podać do wiadomości oficera lub szeregowego P. P.

Wzór list kwalifikacyjnych, kompetencję do kwalifikowania, sposób kwalifikowania i psosób porozumiewania się z władzami administracji ogólnej ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych.

Rozdział II.

Obowiązki.

Art. 54. Oficerów i szeregowych P. P. obowiązuje wierność wobec Rzeczypospolitej, posłuszeństwo wobec przełożonych. poszanowanie prawa, gorliwość, sumienność i bezstronność w wykonywaniu obowiązków.

Art. 55. Oficerowie i szeregowi P. P. obowiązani są zachować w tajemnicy wszystkie sprawy, o których powzięli wiadomość dzięki swemu stanowisku służbowemu lub dowiedzieli się przy wykonywaniu swych obowiązków służbowych bezpośrednio lub pośrednio, o ile sprawy takie uznano za poufne, lub gdy utrzymania ich w tajemnicy wymaga dobro publiczne albo inne względy służbowe.

Zachowanie tajemnicy obowiązuje wobec każdego, komu oficerowie i szeregowi P. P. nie są obowiązani donosić o tych sprawach służbowo. Obowiązek zachowania tajemnicy trwa zarówno w czasie służby czynnej, jako też po przejściu w stan nieczynny i na emerzturę oraz po rozwiązaniu stosunku służbowego z jakiegokolwiek powodu.

Od obowiązku zachowania tajemnicy może oficera lub szeregowego P. P. zwolnić jego obecna lub ostatnio przełożona władza.

Ustawa postępowania karnego określa warunki i tryb zwolnienia od tajemnicy w postępowaniu karnem.

Art. 56. Oficer i szeregowy P. P. obowiązany jest donieść natychmiast policyjnej władzy przełożonej o każdej przeszkodzie do pełnienia służby. Władza może zażądać udowodnienia tej przeszkody, a w przypadku choroby poddać oficera i szeregowego P. P. badaniu lekarskiemu.

Jeżeli nieobecność na służbie oficera lub szeregowego P. P. wskutek choroby trwa dłużej niż rok, ma on być jednostronnem zarządzeniem władzy przeniesiony na emeryturę na zasadach, określonych w ustawie emerytalnej, a jeżeli nie nabył praw emerytalnych, to stosunek służbowy

z nim ma być rozwiązany z przyznaniem odprawy w wysokości trzymiesięcznego ostatnio pobieranego uposażenia, jeżeli przesłużył mniej niż trzy lata w służbie państwowej i sześciomiesięcznego, jeżeli przesłużył trzy lata lub więcej.

Art. 57. Oficerom i szeregowym P. P. nie wolno przyjmować żadnej posady ani stanowiska, ani też oddawać się takim zajęciom, których wykonywanie stoi w sprzeczności z obowiązkami służbowemi lub może wywołać uzasadnione podejrzenie o stronniczość lub interesowność.

Art. 58. O ile oficer lub szeregowy P. P. chciałby przyjąć jakiekolwiek inne zajęcie uboczne, przynoszące mu korzyści materjalne, którego wykonywanie nie stałoby w sprzeczności z postanowieniami poprzedniego artykułu, winien on uprzednio uzyskać na to zezwolenie władzy przełożonej.

Oficer lub szeregowy P. P. obowiązany jest zaniechać takich zajęć, które władza uzna za niedopuszczalne w myśl powyższych postanowień.

Art. 59. O zajęciu samodzielnem żony, oraz dzieci nieletnich, pozostających we wspólnem gospodarstwie domowem, winien oficer lub szeregowy P. P. zawiadomić przełożoną władzę policyjną, która może sprzeciwić się wykonywaniu takiego zajęcia, o ile ono koliduje z godnością munduru policyjnego albo z interesami służby.

Art. 60. Oficerowie i szeregowi P. P. nie mogą zawierać tranzakcyj gospodarczych z urzędami Policji Państwowej.

Art. 61. Oficerom i szeregowym P. P. nie wolno bez zezwolenia władzy przełożonej występować w charakterze rzeczoznawców, pozostających w związku z ich zadaniami służbowemi.

Art. 62. Szeregowi P. P. mogą być skoszarowani.

O ile szczególne stosunki służbowe tego niezbędnie wymagają, władza przełożona może zarządzić ograniczenie wydalania się oficerów i szeregowych P. P. z siedziby względnie rejonu służbowego.

Oficerom P. P. i nieskoszarowanym szeregowym władza przełożona może dostarczyć mieszkania w lokalach państwowych lub przez Państwo wynajętych względnie administrowanych na zasadach ustalonych w ustawie o uposażeniu.

W razie rozwiązania stosunku służbowego lub przeniesienia do innego działu zarządu państwowego, a także w razie przeniesienia służbowego do innej miejscowości wymienieni lokatorzy obowiązani są na żądanie ostatniej władzy przełożonej opróżnić otrzymany lokal w ciągu trzech miesięcy od dnia rozwiązania stosunku służbowego względnie przeniesienia. W wypadku przeniesienia w stan nieczynny (art. 96) termin ten liczy się od dnia rozwiązania stosunku służbowego w myśl art. 98. W razie niezastosowania się do wezwania w określonym terminie ostatnia władza przełożona uprawniona jest do opróżnienia lokalu przymusowo w drodze egzekucji administracyjnej.

Art. 63. Oficerom i szeregowym P. P. wolno należeć do związków i stowarzyszeń tylko za zezwoleniem władzy przełożonej.

Art. 64. Dla zawarcia małżeństwa oficerowie i szeregowi P. P. obowiązani są otrzymać zezwolenie władzy przełożonej.

Warunki niezbędne dla otrzymania powyższego zezwolenia określi rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 65. Oficerowie i szeregowi P. P. są umundurowani z wyjątkiem tych kategoryj, które ze względu na charakter swej służby muszą ją pełnić w ubraniu cywilnem.

Przepisy o umundurowaniu i uzbrojeniu P. P. wydaje Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych.

Używanie umundurowania zbliżonego wyglądem do umundurowania Policji Państwowej, jest wzbronione.

Szczegółowe przepisy w celu zagwarantowania wyłączności umundurowania policji wyda Rada Ministrów.

Art. 66. Szczegółowe obowiązki oficerów i szeregowych P. P. oraz tryb postępowania służbowego określi w ramach niniejszego rozporządzenia lub innych przepisów instrukcja służbowa, wydana przez Ministra Spraw Wewnętrznych.

Rozdział III.

Prawa.

Art. 67. Oficer i szeregowy P. P. jest urzędnikiem w rozumieniu ustaw karnych.

Art. 68. Oficerowie i szeregowi P. P., którzy przesłużyli przynajmniej rok w służbie państwowej mają prawo do corocznego urlopu dla wypoczynku, a mianowicie:

Oficerowie P. P.: do lat ośmiu służby państwowej przez cztery tygodnie, ponad osiem do szesnastu lat przez pięć tygodni, ponad szesnaście lat służby przez sześć tygodni;

Szeregowi P. P.: do lat trzech przez dwa tygodnie, ponad trzy do dziesięciu lat przez trzy tygodnie, a ponad dziesięć lat służby przez cztery tygodnie.

Art. 69. Urlop dla wypoczynku można wstrzymać względnie odwołać o ile tego wymagają ważne względy służbowe.

Skoro jednak następnie służba na to pozwoli należy umożliwić wykorzystanie urlopu jeszcze w tym samym roku kalendarzowym.

W przeciwnym razie należy to uwzględnić w miarę możności przy wymiarze urlopu wypoczynkowego w roku następnym.

Koszta podróży spowodowane odwołaniem z urlopu podlegają zwrotowi ze Skarbu Państwa według norm ustalonych dla podróży służbowych.

Art. 70. Oficerowie i szeregowi P. P. mogą otrzymać urlop w celu załatwienia spraw osobistych, rodzinnych i majątkowych, nie przenoszący jednorazowo dni trzech; termin ten może być przedłużony tylko w wyjątkowych wypadkach. W razie przeniesienia służbowego do innej miejscowości oficer lub szeregowy P. P. otrzymuje z urzędu urlop, czas trwania i tryb udzielania którego określi rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych.

Urlopy takie nie są wliczane do wymiaru urlopu wypoczynkowego.

Pozatem na prośbę oficera lub szeregowego P. P. może mu być udzielony bezpłatny dłuższy urlop najwyżej do lat dwu; czas trwania tego urlopu nie wlicza się do wysługi lat. Władza może od tych warunków odstąpić w całości lub w części tylko wówczas, gdy udzielenie dłuższego urlopu pożądane jest z ważnych względów publicznych.

Art. 71. O urlopach oficerów i szeregowych P. P. decydują policyjni przełożeni, przyczem co do urlopów kierowników jednostek wykonawczych porozumiewają się z właściwą władzą administracji ogólnej.

Art. 72. Oficerowie oraz szeregowi P. P. awansują do wyższych stopni według uznania władzy, która bierze pod uwagę uzdolnienie, użyteczność i inne kwalifikacje służbowe oraz starszeństwo służbowe, jako też opinję władz administracji ogólnej.

Awansować można tylko o jeden stopień.

Art. 73. Na st. przodowników, przodowników i st. posterunkowych awansuje Komendant Główny lub z jego upoważnienia komendanci wojewódzcy P. P.

Na stopnie oficerskie do nadinspektora włącznie awansuje Minister Spraw Wewnetrznych, przyczem awansowanie na stopień nadinspektora i inspektora wymaga uprzedniej zgody Prezesa Rady Ministrów.

Nadinspektora P. P. awansuje na Generalnego Inspektora P. P. Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Rady Ministrów, przedstawiony jej przez Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 74. Nie mogą być awansowani oficerowie i szeregowi P. P.:

a) będący w stanie nieczynnym,

b) przeciwko którym wdrożono postępowanie karne albo dyscyplinarne, lub którzy zostali zawieszeni w czynnościach służbowych, aż do czasu zakończenia tego postępowania, lub zniesienia zawieszenia,

c) w czasie, którego nie zalicza się do służby czynnej (wysługi lat).

Art. 75. Oficerowie i szeregowi P. P. mogą być awansowani po przesłużeniu co najmniej określonego poniżej czasu w danym stopniu:

w stopniu	posterunkowego	— 1	roku
„	st. posterunkowego . . .	— 2	lat
„	przodownika	— 2	„
„	st. przodownika	— 2	„
„	aspiranta	— 2	„
„	podkomisarza	— 3	„
„	komisarza	— 3	„

od nadkomisarza do inspektora włącznie - 4 lat w każdym stopniu.

Art. 76. Minister Spraw Wewnętrznych w stosunku do oficerów P. P., a Komendant Główny P. P. w stosunku do szeregowych P. P. mogą w poszczególnych wypadkach skrócić terminy służby, określone w poprzednim artykule, nie więcej jednak, jak o połowę, o ile przemawiają za tem względy tego rodzaju, jak: posiadane studja, szczególne uzdolnienie, wybitne zasługi, wyniki w służbie bezpieczeństwa i t. p.

Art. 77. St. przodownicy P. P., nieposiadający wymaganego cenzusu naukowego, mogą wyjątkowo być awansowani na aspirantów, o ile odznaczyli się wybitnemi zdolnościami, położyli w służbie bezpieczeństwa niepospolite zasługi i przesłużyli w Policji Państwowej co najmniej lat siedem, z czego w stopniu st. przodownika co najmniej lat dwa.

Art. 78. W razie braku wolnych etatów aspirantów kandydat, odpowiadający warunkom wymaganym przez niniejsze rozporządzenie może być mianowany aspirantem z uposażeniem st. przodownika. Po otworzeniu się wolnego miejsca w etacie aspirantów tacy aspiranci otrzymują w porządku starszeństwa uposażenie aspiranta.

Ogólna liczba aspirantów z uposażeniem st. przodownika w korpusie P. P. nie może przekraczać 15% etatu aspirantów.

Art. 79. Szczególne przepisy dotyczące sposobu awansowania wyda Minister Spraw Wewnętrznych.

Art. 80. Oficerowie i szeregowi P. P., należący do rezerwy armji nie mogą być powoływani do ćwiczeń wojskowych.

Art. 81. Uposażenie oficerów i szeregowych P. P. unormuje specjalna ustawa o uposażeniu, która uwzględni szczególne warunki służby policyjnej.

Art. 82. Oficerom i szeregowym P. P. w wypadkach zasługujących na uwzględnienie może być przyznana z funduszów państwowych bezprocentowa zaliczka. Szczegółowe postanowienia w tym zakresie zawarte będą w przepisach o uposażeniu.

Art. 83. Uposażenie oficerów i szeregowych P. P. ulega zajęciu administracyjnemu, tudzież zapowiedzeniu i zajęciu sądowemu nie więcej, niż do wysokości 1/5 części sumy uposażenia przypadającego do wypłaty.

Art. 84. Tytułem wyjątku od zasady podanej w art. 83 uposażenie oficerów i szeregowych P. P. ulega zapowiedzeniu i zajęciu sądowemu za alimenty do wysokości 2/5 uposażenia, przyczem pozostałe 3/5 wolne są od wszelkich zapowiedzeń i zajęć.

Przy zbiegu zapowiedzeń za alimenty i za inne należności lub długi 1/5 część uposażenia staje się przedmiotem stosunkowego podziału zarówno na alimenty, jak na inne należnosci lub długi, drugą zaś 1/5 część przekazuje się wyłącznie na zaspokojenie samych tylko alimentów, o ileby pierwsza 1/5 część na nie przy zbiegu innych wierzycieli nie wystarczała.

Art. 85. Wyłącza się zupełnie z pod zapowiedzeń i zajęć, określonych w art. art. 83 i 84:

a) należności za podróże służbowe, delegacje (odkomenderowania) i przeniesienia.

b) zapomogi, przyznawane oficerom i szeregowym P. P.

Art. 86. Ustępowanie pod jakimkolwiek tytułem prawa do pobierania uposażenia jest wzbronione. Wszelka umowa przeciwna temu jest nieważna.

Art. 87. W razie wdrożenia przeciwko oficerowi lub szeregowemu P. P. postępowania karnego lub dyscyplinarnego, albo zawieszenia go w pełnieniu służby nie można przed zakończeniem tego postępowania lub zniesieniem zawieszenia posunąć do wyższego szczebla w grupie uposażenia.

Art. 88. Oficerowie i szeregowi P. P. mają prawo do uposażenia emerytalnego, a wdowy i sieroty po nich do zaopatrzenia wdowiego i sierocego, na zasadach, które normuje specjalna ustawa o zaopatrzeniu emerytalnem, przyczem z chwilą przyjęcia do służby w Policji Państwowej (art. 40) są uważani za mianowanych na stałe. Oficerowi i szeregowemu P. P. po ukończeniu pięciu lat faktycznej służby czynnej następne lata czynnej służby liczą się przy wymiarze uposażenia emerytalnego w stosunku dwanaście miesięcy służby efektywnej za szesnaście miesięcy.

Przepis ten ma również zastosowanie do oficerów i szeregowych P. P., będących w służbie czynnej P. P. w dniu wejścia w życie niniejszego rozporządzenia jednak tylko za lata służby policyjnej, poczynając od dnia 1 listopada 1918 r.

Art. 89. Oficer lub szeregowy P. P., który wskutek czynu karygodnego, popełnionego na jego osobie w związku ze służbą, lub nieszczęśliwego wypadku, doznanego z powodu lub w czasie pełnienia obowiązków służbowych albo też w związku z ich pełnieniem, utracił całkowicie zdolność do pracy zarobkowej, otrzymuje niezależnie od zaopatrzenia emerytalnego jednorazowe odszkodowanie w wysokości dwudziestoczterokrotnego pełnego uposażenia, pobranego w ostatnim miesiącu.

O ile oficer lub szeregowy z przyczyn wymienionych wyżej utracił życie, jednorazowe odszkodowanie wymienione w ust. 1 niniejszego artykułu, otrzymuje pozostała po nim wdowa względnie dzieci ślubne i uprawnione niezależnie od pośmiertnego oraz zaopatrzenia emerytalnego.

Do wymienionego odszkodowania mają zastosowanie zasady, regulujące wypłatę zaopatrzenia wdowiego i sierocego.

Postanowienia niniejszego artykułu nie uchylają przepisów, dotyczących specjalnego wymiaru zaopatrzenia emerytalnego względnie wdowiego i sierocego (art. art. 9, 11—13 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 roku o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. z r. 1924, Nr. 6, poz. 46).

Art. 90. Dzieci ślubne i uprawnione tych oficerów i szeregowych P. P., którzy utracili życie wskutek czynu karygodnego, popełnionego na ich osobie w związku ze służbą lub nieszczęśliwego wypadku, któremu ulegli z powodu lub w czasie pełnienia obowiązków służbowych, mają pierwszeństwo przy przyjęciu do państwowych zakładów naukowych i do lat osiemnastu mają być kształcone w tych zakładach na koszt Skarbu Państwa.

Wykonanie niniejszego postanowienia określi rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych, wydane w porozumieniu z Ministrami: Pracy i Opieki Społecznej, Skarbu oraz Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 91. Oficerom i szeregowym P. P. przysługują te same prawa pierwszeństwa do otrzymania odpowiadających ich kwalifikacjom innych stanowisk w cywilnej służbie państwowej, tudzież samorządowej lub zakładach i instytucjach subwencjonowanych przez Państwo, które przysługują oficerom względnie zawodowym podoficerom W. P.

Przepisy dotyczące wykonania niniejszego artykułu ustali rozporządzenie Rady Ministrów.

Rozdział IV.

Zmiany w stosunku służbowym.

Art. 92. Przeniesienie służbowe oficera lub szeregowego P. P. do innej miejscowości albo na inne stanowisko służbowe może nastąpić z urzędu w interesie służby albo na własną prośbę.

Oficerów P. P. przenosi Minister Spraw Wewnętrznych, szeregowych P. P. z jednego województwa do innego przenosi Komendant Główny P. P.; szeregowych P. P. w obrębie tego samego województwa — komendant wojewódzki P. P.

Art. 93. W razie potrzeby czasowego użycia oficera lub szeregowego P. P. do służby poza rejonem jego stałego przydziału, właściwy przełożony policyjny zarządza odkomenderowanie względnie delegację służbową do miejsca przeznaczenia.

Szczegółowe w tym zakresie przepisy wyda Minister Spraw Wewnętrznych.

Art. 94. Przed przeniesieniem szeregowych P. P., którzy zajmuja stanowiska komendantów posterunków lub innych równorzędnych jednostek policyjnych, należy zasięgnąć opinji: starosty względnie wojewody, właściwych ze względu na ostatni i projektowany przydział.

W razie rozbieżnego stanowiska właściwej władzy administracyjnej i przełożonego policyjnego decydują właściwe władze wyższe we wzajemnem porozumieniu a w razie nieuzgodnienia — Minister Spraw Wewnętrznych. Sposób zasięgania opinji władz administracji ogólnej w wypadkach delegacji ustali Minister Spraw Wewnętrznych.

Art. 95. Oficer i szeregowy P. P. po trzech latach służby w Policji Państwowej zostaje ustalonym w służbie z mocy samego prawa.

W wypadkach wyjątkowych Ministrowi Spraw Wewnętrznych w odniesieniu do oficerów P. P., a Komendantowi Głównemu P. P. w odniesieniu do szeregowych P. P. przysługuje prawo ustalenia w służbie jednocześnie z mianowaniem.

Stosunek służbowy oficera i szeregowego P. P. nieustalonego w służbie może być w każdej chwili rozwiązany, gdy władza powołana do mianowania uzna, że nie nadaje się do służby w P. P.

Przy rozwiązaniu stosunku służbowego w trybie ustępu poprzedniego należy w razie niena-

gannego zachowania się oficera lub szeregowego P. P. przyznać odprawę w wysokości: za służbę do jednego roku — jednomiesięcznego uposażenia za służbę od jednego roku do lat dwóch — dwumiesięcznego i za służbę ponad dwa lata — trzymiesięcznego uposażenia.

Art. 96. Jeżeli wskutek zmian organizacyjnych w korpusie P. P. powstanie czasowo brak odpowiedniego stanowiska tego samego stopnia dla oficera lub szeregowego P. P., ustalonego w służbie, albo gdy zajdą okoliczności, niepozwalające ze względu na dobro służby na dalsze zajmowanie przez takiego oficera lub szeregowego P. P. stanowiska tego samego stopnia w korpusie P. P., — zostaje on przeniesiony w stan nieczynny.

Komendanta Głównego P. P. przenosi w stan nieczynny Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Rady Ministrów, przedstawiony jej przez Ministra Spraw Wewnętrznych; pozostałych oficerów P. P. — Rada Ministrów na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych, a szeregowych P. P. — Minister Spraw Wewnętrznych.

Art. 97. Przez cały czas pozostawania w stanie nieczynnym oficerowie i szeregowi P. P. pobierają pełne uposażenie służbowe.

Czas spędzony w stanie nieczynnym zalicza się tylko do wymiaru emerytury.

Art. 98. Oficer i szeregowy P. P. przeniesiony w stan nieczynny może być w każdej chwili powołany zpowrotem do służby czynnej; o ile jednak powołanie takie nie nastąpi w ciągu pół roku od dnia przeniesienia w stan nieczynny lub też o ile w tym samym czasie nie nastąpi przeniesienie do innego działu zarządu państwowego (art. 99) należy rozwiązać z nim stosunek służbowy z zastosowaniem postanowień ustawy emerytalnej.

Art. 99. Do innego działu zarządu państwowego oficer lub szeregowy P. P. może być przeniesiony tylko za jego zgodą.

Art. 100. Oficera lub szeregowego P. P., wybranego do ciała ustawodawczego, zwalnia się na czas trwania mandatu od sprawowania funkcyj z jednoczesnem wstrzymaniem mu za cały ten czas uposażenia służbowego.

Po wygaśnięciu mandatu oficer lub szeregowy P. P. powraca do służby w P. P. w tym samym stopniu.

Czas sprawowania mandatu do ciała ustawodawczego zalicza się całkowicie do czasu służby (wysługi lat).

Działalność oficera i szeregowego P. P. w czasie wykonywania mandatu poselskiego, będącą w związku z wykonywaniem obowiązków poselskich, nie może być podstawą do dochodzeń służbowych przeciwko niemu.

Art. 101. Stosunek służbowy oficera lub szeregowego P. P. można rozwiązać poza wypadkami, przewidzianemi w tytule IV oraz w art. art. 95 i 98 niniejszego rozporządzenia, także na własną prośbę zainteresowanego.

Art. 102. Prośbę o rozwiązanie stosunku służbowego składa się na piśmie w drodze służbowej; oficerowie i szeregowi P. P. w stanie nieczynnym składają ją temu przełożonemu, któremu podlegali przed przeniesieniem w stan nieczynny.

Decyzja w sprawach rozwiązania stosunku służbowego na własną prośbę oficera lub szeregowego P. P. należy do władzy powołanej do mianowania.

Art. 103. Władza, wymieniona w ust. 2 poprzedniego artykułu, może prośbę o rozwiązanie stosunku służbowego uwzględnić odrazu, odroczyć rozwiązanie stosunku służbowego do określonego terminu lub też, jeśli dla ważnych przyczyn oznaczenie terminu nie może nastąpić niezwłocznie, odroczyć decyzję co do terminu rozwiązania stosunku służbowego do czasu późniejszego, nie dłużej jednak jak do trzech miesięcy.

Odpowiedź na prośbę o rozwiązaniu stosunku służbowego winna być zakomunikowana proszącemu bez nieuzasadnionej zwłoki, a w każdym razie nie później, jak w ciągu czterech tygodni od dnia jej złożenia bezpośredniemu przełożonemu.

Art. 104. Przez wystąpienie ze służby na własną prośbę (art. 101), jak również przez rozwiązanie stosunku służbowego w myśl postanowień art. 95 ust. 3, oficer lub szeregowy P. P. i jego rodzina tracą wszelkie prawa, wynikające ze stosunku służbowego.

W razie ponownego wstąpienia do służby w Policji Państwowej przywrócenie praw, nabytych poprzednią służbą, może nastąpić za zgodą Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 105. Mianowanie oficera lub szeregowego P. P. będzie uznane za nieważne, jeżeli nastąpiło na podstawie dokumentów fałszywych lub nieważnych albo wyjdą na jaw okoliczności, w myśl obowiązujących przepisów niedopuszczające mianowania.

Orzeczenie o unieważnieniu nominacji wyda władza powołana do mianowania.

TYTUŁ IV.

Odpowiedzialność oficerów i szeregowych P. P.

Rozdział I.

Odpowiedzialność dyscyplinarna.

Art. 106. Oficerów i szeregowych P. P., którzy naruszają swe obowiązki w służbie lub poza służbą przez czyn, zaniechanie lub zaniedbanie, pociąga się, niezależnie od ewentualnej sądowej odpowiedzialności karnej lub cywilnej, do odpowiedzialności dyscyplinarnej.

Art. 107. W drodze dyscyplinarnej nakłada się następujące kary dyscyplinarne:

A. Na szeregowych P. P.:

1) nagana,
2) areszt od jednego do siedmiu dni,
3) degradacja o jeden stopień,
4) zwolnienie ze służby,
5) wydalenie ze służby.

B. na oficerów P. P.:

1) upomnienie,
2) nagana,

3) areszt domowy lub na odwachu od jednego do 14 dni,
4) zwolnienie ze służby,
5) wydalenie ze służby.

Art. 108. Wydalenie ze służby w P. P. pociąga za sobą utratę wszystkich praw, wynikłych ze stosunku służbowego, w tej liczbie prawa do zaopatrzenia emerytalnego; jednak w wypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie, władza orzekająca wydalenie może przyznać członkom rodziny wydalonego stały zasiłek w wysokości normalnego ich zaopatrzenia wdowiego lub sierocego albo mniejszy.

Zwolnienie ze służby w P. P. nie pociąga za sobą utraty praw nabytych służbą, jednak przy wydaniu orzeczenia dyscyplinarnego zaopatrzenie emerytalne ma być zmniejszone. Zmniejszenie to nie może przekraczać 50% normalnego zaopatrzenia.

Jeżeli zwolniony ze służby nie posiada prawa do zaopatrzenia emerytalnego, to otrzymuje odprawę według norm określonych w art. 95, z tem, że odprawa ta może być również zmniejszona do 50% normalnego wymiaru.

Art. 109. Karę wydalenia i zwolnienia ze służby odnośnie do oficerów P. P. orzeka Minister Spraw Wewnętrznych, a karę wydalenia i zwolnienia ze służby oraz degradacji odnośnie do szeregowych P. P. — Komendant Główny P. P.

Zastosowanie wymienionych w ustępie poprzednim kar musi poprzedzać wysłuchanie opinji komisyj dyscyplinarnych ustanowionych: dla oficerów P. P. przy Ministrze Spraw Wewnętrznych, dla szeregowych P. P. — przy Komendancie Głównym P. P. i komendantach wojewódzkich P. P.

Art. 110. Pozostałe kary dyscyplinarne orzekają przełożeni policyjni w stopniach oficerów P. P. odpowiedzialni za dyscyplinę w powierzonych im jednostkach.

Szczegółowe uprawnienia wymienionych przełożonych określi rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych.

Kary te mogą być nakładane także i bez opinji komisyj dyscyplinarnych.

Art. 111. Od orzeczenia dyscyplinarnego ukaranemu nie przysługuje prawo odwołania.

Wznowienie postępowania dyscyplinarnego, zakończonego orzeczeniem, możliwe jest nawet już po wykonaniu kary, gdy wyjdą na jaw nowe fakty lub środki dowodowe, nieznane w poprzedniem postępowaniu, które mogą spowodować zwolnienie od zarzutów lub nałożenie kary łagodniejszej. O wznowieniu decyduje ta władza, która nałożyła karę.

Art. 112. Komisja dyscyplinarna dla oficerów P. P. składa się z dwóch oficerów P. P. w stopniu nie niższym od inspektora, z których starszy służbowo spełnia funkcje przewodniczącego, i urzędnika Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w stopniu nie niższym od V-go, jako członków, oraz dwóch oficerów P. P. w tym samym stopniu, jak obwiniony, jako asesorów z prawem głosu.

Członków komisji oraz potrzebną ilość zastępców mianuje corocznie Minister Spraw Wewnętrznych, zaś asesorów powołuje Komendant Główny P. P. dla każdej sprawy oddzielnie, przyczem asesorzy winni być w miarę możności starsi latami służby, niż obwiniony.

Komisje dyscyplinarne dla szeregowych P. P. składają się z dwóch oficerów P. P. w stopniu nie niższym od komisarza, z których starszy służbowo spełnia funkcje przewodniczącego i urzędnika władzy administracji ogólnej w stopniu nie niższym od VII-go, jako członków, oraz dwóch szeregowych P. P. w tym samym stopniu, jak obwiniony, jako asesorów z prawem głosu.

Członków komisyj dyscyplinarnych dla szeregowych P. P. oraz potrzebną ilość zastępców ze stanu korpusu P. P. mianuje corocznie Komendant Główny P. P. Członków komisji z ramienia władzy administracji ogólnej mianują na okres roczny: do komisji dyscyplinarnej przy Komendancie Głównym P. P. — Minister Spraw Wewnętrznych ze stanu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, do komisji zaś przy komendantach wojewódzkich P. P.—właściwi wojewodowie z etatu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w podległych urzędach wojewódzkich.

Asesorów do komisyj dyscyplinarnych dla szeregowych P. P. powołują do każdej sprawy oddzielnie: Komendant Główny P. P. i komendanci wojewódzcy P. P.: każdy do komisji przy nim ustanowionej. Asesorzy winni być w miarę możności starsi latami służby niż obwiniony.

Art. 113. Wszczęcie sprawy dyscyplinarnej należy do kompetencji przełożonych policyjnych i następuje bądź z ich własnej inicjatywy, bądź na żądanie władz administracji ogólnej lub sądowych względnie prokuratorskich.

Art. 114. Szczegółowe przepisy o odpowiedzialności dyscyplinarnej i postępowaniu dyscyplinarnem wyda Minister Spraw Wewnętrznych w drodze rozporządzenia.

Art. 115. Prawo zawieszania oficerów i szeregowych P. P. w czynnościach służbowych przysługuje wszystkim przełożonym policyjnym.

Art. 116. Naczelnicy powiatowych i wojewódzkich władz administracji ogólnej mają prawo w wyjątkowych wypadkach zawieszać w czynnościach służbowych oficerów i szeregowych P. P., pełniących służbę w podległych im urzędach administracyjnych.

Zawieszenie oficera lub szeregowego P. P. przez władze wymienione w ustępie poprzednim, może nastąpić tylko w wypadkach nagłych w razie uzasadnionych danych, że dalsze pełnienie przez niego obowiązków służbowych może być szkodliwe dla służby.

Naczelnik władzy administracji ogólnej może zarządzić zawieszenie bezpośrednio; jeżeli jednak przełożony danego oficera lub szeregowego P. P. znajduje się na miejscu, zawieszenie powinno nastąpić za jego pośrednictwem, przyczem polecenie zawieszenia winno być niezwłocznie wykonane.

O dokonanem zawieszeniu naczelnik władzy administracji ogólnej zawiadamia niezwłocznie właściwego przełożonego policyjnego zawieszonego oficera lub szeregowego P. P., który obowiązany jest niezwłocznie spowodować wdrożenie przeciwko zawieszonemu postępowania dyscyplinarnego.

O utrzymaniu zawieszenia w czasie postępowania dyscyplinarnego lub uchyleniu zawieszenia, zarządzonego przez starostę, decyduje właściwy wojewoda, a zarządzonego przez wojewodę — Minister Spraw Wewnętrznych.

Art. 117. W razie dopuszczenia się przez oficera lub szeregowego P. P. uchybienia w zakresie dochodzenia i ścigania przestępców prokurator i sędzia śledczy może zwrócić na to uwagę oraz na skutki uchybienia, a w miarę okoliczności zawiadomić właściwego przełożonego policyjnego, który na żądanie obowiązany jest spowodować wdrożenie postępowania dyscyplinarnego.

Art. 118. Oficerom i szeregowym P. P., zawieszonym w czynnościach służbowych, może być na czas trwania zawieszenia ograniczone uposażenie do połowy. Decyzja pod tym względem należy: w stosunku do oficerów P. P. — do Ministra Spraw Wewnętrznych, w stosunku do szeregowych P. P. — do Komendanta Głównego P. P. i komendantów wojewódzkich P. P.

Jeżeli w wyniku postępowania dyscyplinarnego oficer P. P. ukarany został zwolnieniem lub wydaleniem ze służby, a szeregowy P. P.—degradacją, zwolnieniem lub wydaleniem ze służby, to czas zawieszenia w służbie nie zalicza się do służby czynnej (wysługi lat), a zatrzymana w tym czasie część uposażenia wypłacie (zwrotowi) nie podlega.

W wypadku umorzenia postępowania dyscyplinarnego, uniewinnienia obwinionego, lub nałożenia niższego wymiaru kary, niż wymienione w ustępie poprzednim, czas zawieszenia liczy się do służby czynnej (wysługi lat), a część uposażenia, wstrzymana na czas zawieszenia, winna być wypłacona.

Rozdział II.

Odpowiedzialność karna.

Art. 119. Oficer lub szeregowy P. P. winny umyślnego niewykonania polecenia właściwej władzy administracji ogólnej albo właściwej władzy sądowej lub prokuratorskiej (art. 10 i 11), wydanego w ramach niniejszego rozporządzenia, ulegnie karze pozbawienia wolności do sześciu miesięcy.

Art. 120. Oficer lub szeregowy P. P., który samowolnie celem uchylenia się od służby oddalił się czasowo ze swego oddziału, opuści czasowo swe stanowisko służbowe, przekroczy udzielony mu urlop lub nie stawi się do pełnienia włożonego nań obowiązku, ulegnie karze pozbawienia wolności do trzech miesięcy.

Jeżeli samowolne oddalenie się z oddziału, opuszczenie stanowiska służbowego lub przekroczenie urlopu nastąpiło w zamiarze trwałego uchylenia się od obowiązku służby, winny ulegnie karze pozbawienia wolności od sześciu miesięcy do jednego roku.

Art. 121. Oficer lub szeregowy P. P., który w czasie pełnienia czynności służbowych, połączonych z niebezpieczeństwem dla niego, z tchórzostwa nie spełni powierzonego mu zadania służbowego albo opuści lub pozostawi współdziałających z nim lub osoby trzecie w niebezpieczeństwie, ulegnie karze pozbawienia wolności do lat dwóch.

Art. 122. Oficer lub szeregowy P. P., który przez odezwanie lub zachowanie się znieważa (obraża) przełożonego lub starszego stopniem, ulegnie karze pozbawienia wolności do sześciu miesięcy.

Jeżeli oficer lub szeregowy P. P. czynnie targnie się na przełożonego lub starszego stopniem, ulegnie karze pozbawienia wolności od trzech miesięcy do lat dwóch.

Jeżeli zniewaga przełożonego lub starszego stopniem nastąpiła w czasie, gdy oni pełnili służbę, lub z powodu wykonywania przez nich obowiązków służbowych, winny ulegnie karze pozbawienia wolności: w wypadku, przewidzianym w ust. 1 od jednego miesiąca do jednego roku, w wypadku przewidzianym w ust. 2 — od jednego roku do lat trzech.

Pod temi samemi warunkami tym samym karom ulegnie oficer lub szeregowy P. P., winny zniewagi lub czynnego targnięcia się na kierownika władzy administracji ogólnej albo sędziego lub prokuratora, w okręgu którego pełni służbę, lub który w rejonie oficera czy szeregowego P. P. spełnia czynności urzędowe.

Wzajemność zniewagi nie może skutkować zwolnienia od kary.

Art. 123. Oficer lub szeregowy P. P., który rozkazowi wydanemu przez przełożonego policyjnego jest nieposłuszny przez samowolne niewykonanie, przekroczenie lub zmianę rozkazu, ulegnie karze pozbawienia wolności od jednego do sześciu miesięcy.

Oficer lub szeregowy P. P., który takiemu rozkazowi wyraźnie odmówi posłuszeństwa lub wyrazi swe nieposłuszeństwo słowami, gestami lub innemi działaniami, również oficer lub szeregowy P. P., który mimo powtórzenia rozkazu trwa w nieposłuszeństwie, ulegnie karze pozbawienia wolności od trzech miesięcy do jednego roku.

Jeżeli jeden z czynów, wskazanych powyżej, spełniono wobec zebranych szeregowych P. P. lub odmówiono rozkazowi stawania pod broń albo pod bronią, stosuje się karę pozbawienia wolności od sześciu miesięcy do lat trzech.

Art. 124. Oficer lub szeregowy P. P., winny świadomego działania w kierunku spowodowania zbiorowego wystąpienia oficerów czy szeregowych P. P. w sprawach związanych ze służbą, czy to przez urządzenie zebrania, czy zbieranie podpisów w celu wspólnego przedstawienia lub zażalenia, czy przez szerzenie wśród oficerów i szeregowych P. P. niezadowolenia ze służby i jej warunków, ulegnie karze pozbawienia wolności od trzech miesięcy do jednego roku.

Uczestnicy takiego zebrania, zażalenia, przedstawienia ulegną karze pozbawienia wolności do sześciu miesięcy.

Art. 125. Oficerowie i szeregowi P. P., winni skupienia się i wspólnej odmowy posłuszeństwa przełożonemu, oporu lub targnięcia się na przełożonego, ulegną karze ciężkiego więzienia od jednego roku do lat pięciu.

Przywódcy i podżegacze zbiegowiska, tudzież uczestnicy zbiegowiska, którzy dopuszczą się

czynnego gwałtu na przełożonych, ulegną karze ciężkiego więzienia na czas od lat pięciu do lat dziesięciu.

Art. 126. Oficer lub szeregowy P. P., który groźbą niekorzystnych następstw służbowych usiłuje powstrzymać podwładnego od wniesienia lub popierania zażalenia, albo udaremnia lub usiłuje udaremnić zażalenie, wniesione doń przepisowo, a które jest on obowiązany dalej przedłożyć lub zbadać, ulega karze pozbawienia wolności do jednego roku.

Art. 127. Oficer lub szeregowy P. P., winny niedbalstwa w powierzonym mu nadzorze nad więźniem lub inną osobą, pozostającą pod strażą, jeśli następstwem tego była ucieczka z pod straży lub z miejsca zamknięcia, ulega karze pozbawienia wolności do jednego roku.

Jeśli więzień był skazany za zbrodnię lub zatrzymany z powodu posądzenia go o zbrodnię, o czem winny oficer lub szeregowy P. P. wiedział, należy wymierzyć karę pozbawienia wolności od trzech miesięcy do lat dwóch.

Jeśli więzień był skazany na karę śmierci, bezterminowego (dożywotniego) pozbawienia wolności lub ciężkiego więzienia nie niżej lat sześciu, albo zatrzymany z powodu posądzenia go o zbrodnię, za którą można wymierzyć karę śmierci, bezterminowego (dożywotniego) pozbawienia wolności lub ciężkiego więzienia powyżej lat dziesięciu, o czem winny oficer lub szeregowy P. P. wiedział, — należy wymierzyć karę pozbawienia wolności od sześciu miesięcy do lat pięciu.

Art. 128. Oficer lub szeregowy P. P., który umyślnie umożliwi lub ułatwi ucieczkę więźniowi lub innej osobie, pozostającej pod strażą, albo umyślnie ucieczkę umożliwić lub ułatwić usiłuje, ulega karom na zasadach przewidzianych w art. 127 niniejszego rozporządzenia z tą zmianą, że najniższy i najwyższy wymiar kary wynosi podwójną wysokość wymiarów przewidzianych w art. 127, a w wypadku, przewidzianym w ustępie ostatnim tego artykułu, orzeka się karę ciężkiego więzienia od jednego roku do lat dziesięciu.

Art. 129. Usiłowanie przestępstw, przewidzianych w niniejszem rozporządzeniu, oraz udział w nich są karalne.

Udział w nich osób, nie będących oficerami lub szeregowymi P. P., jest karany w wymiarze, wynoszącym od połowy wymiaru najniższego do połowy wymiaru najwyższego, przewidzianego za odnośne przestępstwa.

Art. 130. Przez karę pozbawienia wolności, którą zagrożone są przestępstwa, przewidziane w niniejszem rozporządzeniu, należy rozumieć: na obszarze, na którym obowiązuje kodeks karny z r. 1903 i kodeks karny z r. 1871 — karę więzienia (art. 3 ust. 3 przepisów przechodnich z dnia 17 sierpnia 1917 r. do K. K. z r. 1903, par. 16 niem. K. K. z roku 1871), na obszarze zaś, na którym obowiązuje ustawa karna z r. 1852 - areszt ścisły (par. 254 U. K. z r. 1852). Przestępstwa, przewidziane w niniejszem rozporządzeniu, zagrożone karą ciężkiego więzienia, są zbrodniami, inne występkami.

Art. 131. Przestępstwa, określone w art. art. od 119 do 124 i 126 ścigane są tylko na wniosek, a mianowicie: na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w stosunku do oficerów P. P. w stopniach od inspektora wzwyż na wniosek Komendanta Głównego P. P. w stosunku do pozostałych oficerów i tych szeregowych P. P., którzy są na etacie Komendy Głównej P. P., a na wniosek komendantów wojewódzkich P. P. w stosunku do podległych im szeregowych P. P. Komendat Główny P. P. i komendanci wojewódzcy P. P. składają wnioski bądź z własnej inicjatywy bądź na rozkaz przełożonego.

Przełożony nie postawi wniosku o ukaranie przez sąd, jeżeli uważa, że ukaranie dyscyplinarne ze względu na szczególne okoliczności wypadku jest wystarczające.

W wypadkach przestępstw, przewidzianych w art. art. 119 i 122 ust. 4 niniejszego rozporządzenia wniosek może złożyć także wojewoda, prezes sądu apelacyjnego i prokurator apelacyjny w zależności od tego, czyje polecenie nie zostało wykonane, lub której władzy jest podporządkowany urzędnik, sędzia lub prokurator. Do wniosku tego mają zastosowanie przepisy, dotyczące wniosku właściwego przełożonego policyjnego.

Art. 132. Ustęp czwarty art. 122 i odnoszące się do niego postanowienia ustępu trzeciego art. 131 nie mają zastosowania do oficerów i szeregowych P. P. w chwili popełnienia przestępstwa będących na etacie Komendy Głównej lub do niej przykomenderowanych, a jeżeli chodzi o pokrzywdzonego sędziego lub prokuratora — również i do oficerów i szeregowych, będących na etacie komend wojewódzkich lub do nich przykomenderowanych. Za czyny, określone w ustępie czwartym art. 122, oficerowie i szeregowi P. P. wymienionych kategoryj odpowiadają według postanowień ogólnych ustaw karnych.

Jeżeli jednak oficer lub szeregowy P. P., należący do jednej z wymienionych kategoryj, został odkomenderowany do służby w jednostce wykonawczej P. P., to za czyny, przewidziane w ustępie czwartym art. 122, popełnione w czasie odkomenderowania, odpowiada narówni z oficerami względnie szeregowymi P. P. tej jednostki.

Oficerowie i szeregowi P. P. będący na etacie specjalnych oddziałów (art. 18), utworzonych przy komendach wojewódzkich, a przeznaczonych także do czynności dochodzenia i ścigania przestępstw, lub takich oddziałów przykomenderowani, odpowiadają w trybie, przewidzianym w ustępie trzecim art. 131 za zniewagę sędziego lub prokuratora albo za czynne targnięcie się na nich (art. 122), jeżeli taki czyn przestępny został dokonany w czasie pełnienia wymienionych czynności, lub w związku z pełnieniem tych czynności.

Art. 133. Wniosek pisemny o ukaranie należy złożyć prokuratorowi właściwemu lub najbliższemu, który skieruje go do prokuratora właściwego.

Ściganie jest wykluczone, jeśli przełożony lub uprawniona władza (art. 131) nie złożyli wniosku w ciągu trzech miesięcy. Termin ten liczy się od dnia, w którym osoba, uprawniona do

wniosku, otrzymała wiadomość o czynie i osobie sprawcy.

Postępowanie sądowe obejmuje wszystkich, którzy mieli w czynie udział, niemniej popleczników, popierających przestępcę i ukrywaczy, choćby wniesiono o ukaranie tylko jednej z powyższych osób.

Cofnięcie wniosku nie jest dopuszczalne.

Prokurator działa na podstawie wniosku z urzędu, jako oskarżyciel publiczny.

Art. 134. Brak wniosku, wymienionego w artykułach poprzednich, nie stoi na przeszkodzie zaaresztowaniu zapobiegawczemu (tymczasowemu przytrzymaniu) sprawcy, jak niemniej przeprowadzeniu dochodzeń.

O wydaniu sędziowskiego nakazu zaaresztowania należy jednak zawiadomić bezzwłocznie osobę uprawnioną do złożenia wniosku, przytaczając okoliczności faktyczne przestępstwa, o ile są wiadome. Nakaz należy uchylić, jeśli w ciągu dni czternastu od doręczenia tego zawiadomienia nie oznajmiono sądowi, że wniosek złożono lub że zostanie złożony.

Zaaresztowanego należy wypuścić na wolność, jeżeli prokurator o to wniesie, albo jeśli w ciągu dwóch miesięcy po wykonaniu zaaresztowania nie złoży sądowi (sędziemu śledczemu) właściwego wniosku prokuratorskiego, dołączając wniosek osoby uprawnionej (art. 131).

Art. 135. Jeżeli czyn oficera lub szeregowego P. P. ma cechy przestępstwa, ulegającego ukaraniu na wniosek według niniejszego rozporządzenia, oraz cechy przestępstwa, ulegającego ukarania według innych ustaw karnych, wówczas mimo to ściganie może nastąpić tylko w razie złożenia wniosku w myśl art. 131 niniejszego rozporządzenia; ograniczenie to nie ma jednak zastosowania względem czynów, zagrożonych w innych ustawach karnych karą cięższą, albo ściganych z oskarżenia prywatnego.

Art. 136. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych władny jest wydawać przepisy co do miejsca i sposobu wykonywania kar pozbawienia wolności na oficerach i szeregowych P. P.

Art. 137. Dla spraw o przestępstwa, przewidziane w niniejszem rozporządzeniu (art. 119—129) właściwe są sądy okręgowe.

W sprawach przeciwko oficerom i szeregowym P. P. o przestępstwa, popełnione w związku z pełnieniem służby:

1) delegatowi Ministra Spraw Wewnętrznych, wojewody, oraz przełożonych policyjnych począwszy od komendanta wojewódzkiego wzwyż, należy zezwolić w każdem stadjum sprawy na przeglądanie jej aktów w sądzie lub u prokuratora, o ile to nie tamuje biegu postępowania. Delegatem przełożonego policyjnego może być tylko oficer P. P.;

2) przed ukończeniem dochodzenia lub śledztwa należy zażądać opinji władzy, czy, o ile i w czem, uwzględniając warunki służby, czyn obwinionego naruszył obowiązujące przepisy. Opinję wydają władze administracji ogólnej oraz przełożeni policyjni w tym zakresie, w jakim w myśl art. 3 niniejszego rozporządzenia policja tym władzom względnie przełożonym podlega. Opinję tę należy na rozprawie głównej odczytać. W razie potrzeby ustnego jej uzupełnienia należy przesłuchać biegłego z pośród osób, wskazanych przez władzę, która wydała opinję.

Art. 138. W przypadku art. 28 niniejszego rozporządzenia oficerowie i szeregowi P. P. od chwili doręczenia lub ogłoszenia rozkazu o wcieleniu do sił zbrojnych odpowiadają według kodeksu karnego wojskowego przed właściwemi sądami wojskowemi wedle przepisów ustawy wojskowego postępowania karnego.

TYTUŁ V.

Urzędnicy kancelaryjni i niżsi funkcjonarjusze do czynności pomocniczych.

Art. 139. Osobną kategorję w Policji Państwowej tworzą:

a) urzędnicy kancelaryjni.

b) niżsi funkcjonarjusze do czynności pomocniczych.

Wymienieni w punktach a) i b) pełnią czynności, nie wymagające uprawnień policyjno-wykonawczych, i takich uprawnień nie posiadają.

Art. 140. Do urzędników kancelaryjnych i niższych funkcjonarjuszów do czynności pomocniczych mają zastosowanie ogólne przepisy: regulujące stosunki służbowe w państwowej służbie cywilnej, odpowiedzialność karną oraz obowiązki w zakresie służby wojskowej w czasie pokoju i wojny, ze zmianami, wymienionemi w następnych artykułach niniejszego tytułu.

Art. 141. Pod względem służbowym i osobowym podlegają urzędnicy i niżsi funkcjonarjusze do czynności pomocniczych właściwym przełożonym policyjnym, przyczem do niższych funkcjonarjuszów do czynności pomocniczych i do urzędników kancelaryjnych od XII do X stopnia włącznie mają zastosowanie przepisy niniejszego rozporządzenia o mianowaniu, przenoszeniu i rozwiązaniu stosunku służbowego, dotyczące szeregowych P. P., a do pozostałych urzędników kancelaryjnych—takie same przepisy, dotyczące oficerów P. P.

Art. 142. Przepisy, regulujące tryb postępowania dyscyplinarnego, dotyczące oficerów i szeregowych P. P., mają zastosowanie również i do urzędników kancelaryjnych oraz funkcjonarjuszów niższych do czynności pomocniczych z tem, że asesorzy w komisjach dyscyplinarnych, rozpatrujący ich sprawy, będą powoływani z ich grona.

Komisjami dyscyplinarnemi, właściwemi dla spraw tych urzędników i funkcjonarjuszów są: dla urzędników kancelaryjnych od XII do X stopnia włącznie i niższych funkcjonarjuszów do czynności pomocniczych — komisje dyscyplinarne dla szeregowych P. P., dla pozostałych urzędników kancelaryjnych (od IX stopnia wzwyż)—komisja dyscyplinarna dla oficerów P. P.

PRZEPISY PRZEJŚCIOWE.

Art. 143. Znosi się przepisy, które nakładają na Policję Państwową obowiązki, nie wchodzące w zakres jej zadań, określonych w niniejszem rozporządzeniu.

Najpóźniej do dnia 1 kwietnia 1929 r. Rada Ministrów w drodze rozporządzenia ustali, jakim organom mają być przekazane odnośne funkcje, spełniane dotąd przez Policję Państwową. W związku z tem Rada Ministrów władna jest powołać do życia potrzebne organa i określić ich organizację i sposób działania.

Art. 144. Organa Policji Państwowej mogą być używane do pobierania i ściągania danin, grzywien, opłat, kar pieniężnych i kosztów sądowych i administracyjnych oraz do doręczenia wezwań i innych pism sądowych i administracyjnych w zakresie, przewidzianym w obowiązujących dotychczas przepisach, nie dłużej, jak do dnia 1 kwietnia 1929 r.

Czynności, wymienione w ustępie poprzednim, wykonane będą nawet po terminie tam oznaczonym, jeżeli żądania ich wykonania w poszczególnych sprawach wpłynęły do dnia 31 marca 1929 r.

Art. 145. Po dniu 31 marca 1929 r. Policja Państwowa będzie doręczała pisma sądowe:

a) jeżeli doręczenie pozostaje w związku z czynnością, poleconą policji przez sąd lub prokuratora, albo;

b) jeżeli w poszczególnym wypadku doręczenie w inny sposób mogłoby pociągnąć przez opóźnienie lub z innego powodu ujemne skutki dla prawidłowego wymiaru sprawiedliwości.

Rozporządzenie Ministrów: Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych określi bliżej wypadki, do których ma zastosowanie przepis punktu b).

Art. 146. Funkcjonarjusze P. P. będący na służbie w Policji Państwowej w dniu wejścia w życie niniejszego rozporządzenia otrzymują w miejsce dotychczasowych stopni następujące stopnie oficerów względnie szeregowych P. P.:

Komendant Główny P. P.— stopień Generalnego Inspektora P. P.; inni wyżsi funkcjonarjusze P. P. — stopnie oficerów P. P. równobrzmiące z dotychczasowemi stopniami; niżsi funkcjonarjusze P. P. — stopień szeregowych P. P. równobrzmiące z dotychczasowemi stopniami.

Art. 147. Postanowienia art. 36 ust. 1 niniejszego rozporządzenia, nie mają zastosowania do tych oficerów P. P., którzy przed dniem jego wejścia w życie zostali przyjęci do Policji Państwowej.

Art. 148. Sprawę wyszkolenia i doszkolenia oficerów i szeregowych P. P., przyjętych na służbę przed wejściem w życie niniejszego rozporządzenia, unormuje osobne rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 149. Szeregowi P. P., przyjęci na służbę przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia, o ile nie przesłużyli w P. P. 4-ch lat, winni złożyć zobowiązanie, przewidziane w ust. 2 art. 39 niniejszego rozporządzenia, przyczem okres ich służby dotychczasowej w P. P. winien być zaliczony do przewidzianego tym artykułem czasu służby.

Art. 150. Oficerowie i szeregowi P. P., którzy przed wejściem w życie niniejszego rozporządzenia otrzymali pisma, ustalające w służbie państwowej zgodnie z art. 116 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz. U. R. P. Nr. 21, poz. 164), uważani będą za ustalonych w służbie w rozumieniu art. 95 niniejszego rozporządzenia niezależnie od czasu służby w Policji Państwowej.

Art. 151. Na przeciąg jednego roku od dnia wejścia w życie niniejszego rozporządzenia zawiesza się postanowienia ust. 1 art. 95 tegoż rozporządzenia w stosunku do wszystkich oficerów i szeregowych P. P. z wyjątkiem, zastrzeżonym w art. 150.

W ciągu tego okresu czasu władza mianująca jest w mocy rozwiązać w każdej chwili stosunek służbowy.

Rozwiązanie stosunku służbowego według postanowień ustępów poprzednich niniejszego artykułu może nastąpić albo w drodze przeniesienia w stan spoczynku, przy zastosowaniu ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i wojskowych zawodowych (Dz. U. R. P. z r. 1924, Nr. 6, poz. 46), albo z przyznaniem odprawy według norm, ustalonych w ust. 4, art. 95 niniejszego rozporządzenia.

Art. 152. Postanowienia art. art. 89 i 90 mają zastosowanie również w tych wypadkach, gdy oficerowie i szeregowi P. P. utracili życie lub całkowitą zdolność do pracy przed wejściem w życie niniejszego rozporządzenia w warunkach, przewidzianych w tych artykułach, z wyjątkiem wypadków, kiedy wdowa po oficerze lub szeregowym P. P. przez powtórne zamążpójście uzyskała środki utrzymania.

Sposób i termin wypłaty odszkodowania w tych wypadkach określi rozporządzenie Ministrów: Spraw Wewnętrznych i Skarbu.

Art. 153. Rada Ministrów ustali nazwy dla organów, które dotychczas używały nazwy „Policja", a do których według postanowienia art. 2 niniejszego rozporządzenia nazwa ta nie może mieć zastosowania.

POSTANOWIENIA KOŃCOWE.

Art. 154. Z chwilą wejścia w życie niniejszego rozporządzenia traci moc obowiązującą ustawa o Policji Państwowej z dnia 24 lipca 1919 r. (Dz. P. P. P. Nr. 61 poz. 363) oraz wszystkie inne przepisy sprzeczne z tem rozporządzeniem.

Art. 155. Wykonanie tego rozporządzenia porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych i właściwym ministrom.

Art. 156. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie w piętnaście dni po ogłoszeniu.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*

Prezes Rady Ministrów i Minister Spraw Wojskowych: *J. Piłsudski*

Minister: *K. Bartel*

Minister Spraw Wewnętrznych: *Sławoj-Składkowski*

Minister Spraw Zagranicznych: *August Zaleski*

Minister Skarbu: *G. Czechowicz*

Minister Sprawiedliwości: *A. Meysztowicz*

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego: *Dr. Dobrucki*

Minister Rolnictwa: *K. Niezabytowski*

Minister Przemysłu i Handlu: *E. Kwiatkowski*

Minister Komunikacji: *Romocki*

Minister Robót Publicznych: *Moraczewski*

Minister Pracy i Opieki Społecznej: *Dr. Jurkiewicz*

Minister Reform Rolnych: *Witold Staniewicz*

Minister Poczt i Telegrafów: *Bogusław Miedziński*

III.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej.

z dnia 22 marca 1928 r.

o postępowaniu administracyjnem.

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 78, poz. 443) postanawiam co następuje.

I. Postanowienie ogólne.

Art. 1. Postanowienia rozporządzenia niniejszego mają zastosowanie do postępowania we wszystkich sprawach z zakresu prawa administracyjnego, załatwianych przez władze i urzędy administracji państwowej i samorządu terytorjalnego, o ile rozporządzenie to nie przewiduje wyjątków.

II. Właściwość.

Art. 2. 1. Właściwość władz rzeczową i miejscową ustala się na podstawie przepisów o ich zakresie działania, a następnie na podstawie innych przepisów.

2. Władza powinna z urzędu przestrzegać swej właściwości rzeczowej i miejscowej.

3. Jeżeli wniesiono podanie do władzy niewłaściwej, winna ona niezwłocznie podanie to skierować do władzy jej zdaniem właściwej z równoczesnem zawiadomieniem o tem wnoszącego, lub zwrócić mu podanie ze wskazaniem tej władzy.

Art. 3. 1. Jeżeli obowiązujące przepisy nie określają właściwości miejscowej, wówczas ustala się tę właściwość:

a) w sprawach dotyczących nieruchomości — podług miejsca położenia nieruchomości;

b) w sprawach dotyczących prowadzenia przedsiębiorstwa lub jego zakładu — podług miejsca, w którem przedsiębiorstwo lub zakład są, mają być, albo były prowadzone;

c) w innych sprawach — podług miejsca faktycznego zamieszkania w kraju strony lub jednej ze stron, a mianowicie strony obowiązanej; jeżeli żadna ze stron zamieszkania w kraju nie posiada, podług miejsca pobytu jednej z nich; jeżeli strony przebywają zagranicą, podług ostatniego wiadomego miejsca zamieszkania jednej ze stron w kraju; wreszcie — podług miejsca, w którem wynikła sprawa.

2. Jeżeli jednak w sposób wskazany właściwość miejscowa ustalić się nie da, wówczas władzę miejscowo-właściwą wyznacza naczelna władza rzeczowo-właściwa

Art. 4. Jeżeli właściwości rzeczowej w sposób przewidziany w art. 2 ust. 1 ustalić się nie da, albo jeżeli obowiązujące przepisy przewidują właściwość władz już nieistniejących, a nie można ustalić, kto przejął ich uprawnienia, wówczas właściwą jest w I instancji powiatowa władza administracji ogólnej w II instancji — wojewódzka władza administracji ogólnej.

Art. 5. 1 Spory o właściwość rzeczową lub miejscową między władzami administracyjnemi, mającemi wspólną władzę przełożoną, rostrzyga najbliższa wspólna ich władza przełożona.

2. Spory o właściwość między władzami mającemi różne władze przełożone rozstrzyga: między władzami powiatowemi właściwy miejscowy wojewoda, po uprzedniem porozumieniu się z kierownikiem zainteresowanej władzy II instancji; między władzami wojewódzkiemi — Minister Spraw Wewnętrznych po uprzedniem porozumieniu się z zainteresowanym ministrem; między ministrami — Rada Ministrów.

3. Ten sam tryb postępowania ma zastosowanie w wypadkach, w których uzasadniona jest właściwość dwóch lub więcej władz.

4. Przepisy artykułu niniejszego mają zastosowanie do sporów o właściwość między władzami samorządu terytorjalnego, lub też temi władzami a władzami administracyjnemi państwowemi, z tą zmianą, że, o ile chodzi o spory władz samorządowych między sobą w sprawach własnego zakresu działania, decyzja należy do właściwych władz nadzorczych, nad samorządem; w innych wypadkach rozstrzyga starosta, wojewoda względnie Minister Spraw Wewnętrznych.

5. Przepisy poszczególnych ustaw przewidujące załatwianie spraw przez władze w porozumieniu ze sobą, pozostają nienaruszone.

Art. 6. Gdy między władzami toczy się spór o właściwość, lub gdy uzasadniona jest właciwość kilku władz, a zwłoka w załatwieniu grozi niebezpieczeństwem, wówczas każda z władz winna przedsięwziąć w obrębie swego zakresu działania konieczne czynności, zawiadamiając o tem inne władze.

III. Wyłączanie urzędników administracyjnych.

Art. 7. 1. Urzędnik powinien się wyłączyć:

a) w sprawie, w której sam jest stroną, albo pozostaje do strony w takim stosunku prawnym, że wynik sprawy oddziaływa na jego osobiste prawa i obowiązki;

b) w sprawie żony, krewnych i powinowatych do drugiego stopnia włącznie, rodzeństwa i ich dzieci;
c) w sprawie swych rodziców przybranych dzieci przysposobionych oraz osób, będących pod jego opieką lub kuratelą;
d) w sprawie, w której był lub jest pełnomocnikiem jednej ze stron;
e) w postępowaniu odwoławczem, jeżeli brał udział w niższej instancji w wydaniu zaskarżonej decycji;
f) w sprawie, z powodu z której wdrożono przeciw niemu dochodzenie wstępne, postępowanie dyscyplinarne lub karno-sądowe.

2. Przełożony może wyłączyć podwładnego urzędnika, jeżeli uzna to za potrzebne ze względu na interes publiczny.

Art. 8. W wypadkach wyłączenia urzędnik powinien być bezzwłocznie zastąpiony przez innego, a do tego czasu ma przedsiębrać tylko te czynności, które nie cierpią zwłoki.

IV. Osoby interesowane i ich pełnomocnicy.

Art. 9. 1. Osobą interesowaną jest każdy, kto żąda czynności władzy, do kogo czynność władzy się odnosi, lub też czyjego interesu czynność władzy choćby pośrednio dotyczy.

2. Osoby interesowane, które uczestniczą w sprawie na podstawie roszczenia prawnego lub prawnie chronionego interesu, są stronami.

3. Wszystkie przepisy dotyczące osób interesowanych odnoszą się również do ich prawnych zastępców.

Art. 10. Zdolność prawną i zdolność do działań prawnych osób interesowanych ocenia władza według prawa cywilnego, o ile przepisy administracyjne w poszczególnych wypadkach nie stanowią inaczej.

Art. 11. Osoba interesowana może do zastąpienia siebie upoważnić pełnomocnika, o ile nie jest wymagane jej osobiste działanie.

Art. 12. 1. Pełnomocnikiem może być osoba własnowolna, o ile poszczególne przepisy prawne nie stanowią inaczej.

2. Oprócz pełnomocnictw, sporządzonych lub poświadczonych w urzędach i przez notarjuszów, są dopuszczalne również pełnomocnictwa prywatne, o ile ich wiarogodność nie budzi wątpliwości.

3. Pełnomocnictwa mogą być sporządzone oddzielnie, albo zawarte w protokółach, adnotacjach, podaniach i t. p.

4. Pozatem władza w sprawach mniejszej wagi może nie żądać pełnomocnictwa, jeżeli zastępcami osób interesowanych są członkowie rodziny, osoby należące do wspólnego gospodarstwa domowego lub ich pracownicy, a władza nie ma wątpliwości co do istnienia i zakresu uprawnienia do zastępstwa.

5. Władza nie dopuści pełnomocnika, który trudni się zawodowo zastępstwem stron, nie mając odpowiednich uprawnień.

Art. 13. Dla osób nieobecnych lub niezdolnych do działań prawnych, a nie mających zastępcy prawnego, może władza wystąpić do sądu z wnioskiem o wyznaczenie takiego zastępcy.

Art. 14. 1. Osoby interesowane i ich pełnomocnicy mają prawo w godzinach do tego przeznaczonych dowiadywać się o biegu spraw.

2. Strona lub też należycie upoważniony jej pełnomocnik może na podstawie zezwolenia władzy i w obecności urzędnika, wyznaczonego przez naczelnika urzędu, przeglądać akta administracyjne, które zdaniem władzy zawierają dane niezbędne dla strony celem uzasadnienia jej praw i interesów.

3. Władza może na prośbę strony zezwolić na wydanie odpisów z dokumentów, o ile to ze względu na interes publiczny jest dopuszczalne.

4. Od zarządzeń, wydanych w myśl artykułu niniejszego, nie przysługuje żaden środek prawny oddzielnie od odwołania co do istoty sprawy.

5. Uprawnienia, przewidziane w ust. 1—3, nie mogą być wykonywane ze szkodą dla tajemnicy urzędowej.

V. Wnoszenie podań.

Art. 15. 1. Prośby, odwołania, skargi, zażalenia i t. p. podania mogą być wnoszone do władz pisemnie lub telegraficznie, a także zgłaszane ustnie do protokółu, o ile specjalne przepisy i rodzaj sprawy nie stoją temu na przeszkodzie.

2. W razie zwrócenia się telegraficznego bez poświadczenia podpisu, władza ma prawo, gdy zachodzi wątpliwość, żądać od osoby interesowanej pisemnego potwierdzenia telegramu. W wypadku potwierdzenia uważa się, że podanie zostało wniesione ważnie w terminie pierwotnym.

Art. 16. 1. Podanie powinno zawierać:
a) wskazanie władzy do której jest skierowane,
b) wskazanie zarządzenia lub orzeczenia, którego wydania albo uchylenia petent się domaga,
c) datę,
d) podpis,
a gdy podanie jest pierwszem w sprawie— winno zawierać nadto:
e) adres petenta.

2. Za nieumiejącego lub niemogącego się podpisać podanie podpisuje inna osoba przez niego uproszona swojem nazwiskiem czytelnie, wskazując swoje miejsce zamieszkania i zaznaczając przed podpisem, że podpis ten uskutecznia zamiast interesowanego na jego prośbę.

3. Podania bez podpisu lub też z podpisem, wykonanym sposobem mechanicznym, władza może nie przyjąć, o ile ma wątpliwości, czy podanie zostało wniesione z wolą osoby intesowanej. W razie potrzeby władza wyznacza stosowny termin dla potwierdzenia podania. W wypadku potwierdzenia uważa się, że podanie zostało wniesione ważnie w terminie pierwotnym.

4. Podobnie władza może postąpić również w wypadkach, gdy podanie ma inne braki formalne, jak np. jest nieczytelne, w treści swej niezrozumiałe, napisane z pogwałceniem przepisów o języku podań i t. p.

Art. 17. Jeżeli podanie, wniesione przez jedną lub więcej osób, dotyczy kilku spraw, z których każda powinna być załatwiana oddzielnie, władza uczyni przedmiotem swego załatwienia jedną z nich jej zdaniem najważniejszą z pośród tych, do których załatwienia jest właściwą, zawiadamiając o tem wnoszącego.

Art. 18. Na żądanie osoby interesowanej władza obowiązana jest potwierdzić odbiór podania.

VI. Protokóły i adnotacje w aktach.

Art. 19. 1. Protokóły w postępowaniu administracyjnem sporządza władza, gdy uzna to za potrzebne.

2. Należy sporządzić protokół:
a) o przyjęciu zgłaszanych ustnie podań;
b) o przesłuchaniu osób interesowanych, świadków i biegłych,
c) o oględzinach i ekspertyzach, gdy dokonane są z udziałem władz;
d) o ustnem ogłoszeniu decyzji;
e) o rozprawie ustnej.

Art. 20. 1. Protokół sporządza się tak, aby z niego widoczne było, kto, kiedy, gdzie i jakich czynności urzędowych dokonał, kto był przy tem obecny w charakterze władz współdziałających osób interesowanych, ich pełnomocników, świadków i biegłych, co i w jaki sposób zapomocą dokonanych czynności ustalono i jakie zarzuty lub uwagi zgłosiły obecne przy czynności osoby.

2. Jeżeli przesłuchani świadkowie i biegli zeznawali pod przysięgą, w protokóle przesłuchania należy to zaznaczyć. O ile zeznania różnią się między sobą, każde zeznanie zapisuje się oddzielnie w miarę możności własnemi słowami osoby zeznającej bez zmian, opuszczeń i dodatków.

3. Osobom piśmiennym władza może zezwolić: na zapisywanie do protokółu swych zeznań, lub też w miejsce zeznania ustnego, gdy przesłuchanie ma się odbywać bez przysięgi, — na dostarczenie zeznania na piśmie. W tym wypadku zeznanie musi być napisane w całości własnoręcznie przez zeznającego.

4. Jeżeli przesłuchanie dokonane zostało za pośrednictwem tłumacza, należy zapisać również do protokółu, w jakim języku zeznanie złożono, i kto był tłumaczem.

5. Protokół przesłuchania powinien być odczytany zeznającej osobie i przedstawiony jej do podpisu niezwłocznie po złożeniu zeznania. Wszelkie inne protokóły odczytuje się wszystkim osobom obecnym, biorącym udział w czynności urzędowej, które następnie winny protokół podpisać. Jeżeli ktokolwiek nie chce lub nie może podpisać protokółu, wówczas przyczynę tego zaznacza się w protokóle.

6. Skrobania w protokółach są wzbronione, poprawki i uzupełnienia można robić, lecz tak, aby wyrazy skreślone były jeszcze czytelne, a przytem, aby poprawki były stwierdzone w protokóle przed jego podpisaniem.

Art. 21. Spostrzeżenia, otrzymane wiadomości i zarządzenia, które mają znaczenie dla sprawy, a nie stanowią podstawy do sporządzenia protokółu, urzędnik dokonywujący czynności powinien utrwalać w formie adnotacji w aktach przez siebie podpisanej.

VII. Wezwania i doręczenia.

Art. 22. 1. Władza ma prawo, w wypadkach zaś gdy poszczególne przepisy to przewidują,—ma obowiązek wzywać osoby, od których potrzebuje wyjaśnień lub których udział w czynnościach władzy jest potrzebny, do złożenia tych wyjaśnień bądź osobiście w urzędzie, bądź pisemnie, bądź przez osoby inne,— jak również do udziału w czynnościach władzy.

2. Wezwanie powinno być opatrzone podpisem urzędnika władzy wzywającej.

3. W wezwaniu należy wskazać:
a) imię, nazwisko i adres wezwanego,
b) w jakiej sprawie i w jakim charakterze go się wzywa,
c) nazwę i adres władzy wzywającej.
d) czy wezwany ma się stawić osobiście, czy może złożyć wyjaśnienie na piśmie, czy też może przysłać zamiast siebie pełnomocnika,
e) wyznaczyć odpowiedni termin, w ciągu którego powyższe żądanie władzy ma być spełnione, albo też wskazać ściśle dzień, godzinę i miejsce stawiennictwa wezwanego lub pełnomocnika.
f) wskazać czy zadośćuczynienie wezwaniu jest obowiązkowe, a w razie twierdzącym — podać skutki prawne niezastosowania się do wezwania.

Art. 23. Wezwania i inne pisma urzędowe władza doręcza za pokwitowaniem bądź bezpośrednio w urzędzie, bądź poza nim, przytem bądź przez własnych funkcjonarjuszów, bądź przez pocztę, bądź przez inne organa władzy lub wreszcie przez urzędy gminne (magistraty).

Art. 24. 1. Jeżeli pismo nie zostało odbiorcy doręczone bezpośrednio w urzędzie, i o ile w danej sprawie nie obowiązuje doręczenie pisma pod wskazanym przez odbiorcę adresem, doręcza się je bądź w mieszkaniu odbiorcy, bądź w miejscu, gdzie znajduje się zarząd nieruchomości, nieruchomość lub przedsiębiorstwo odbiorcy, lub gdzie odbiorca wykonywa swoją pracę zawodową.

2. Do rąk odbiorcy w razie koniecznej potrzeby pismo może być doręczone w każdem miejscu.

3. Jeżeli nie może być zastosowane doręczenie w żadnem z miejsc powyższych, a nie ustanawia się zastępcy prawnego, wówczas można pismo pozostawić w urzędzie wysyłającym, a adresata zawiadomić o tem przez obwieszczenie, wywieszone na widocznem miejscu w urzędzie wysyłającym, oraz przez dwukrotne ogłoszenie w gazecie rządowej w odstępach conajmniej siedmiodniowych. W tym wypadku doręczenie uważa się za dokonane w dniu drugiego ogłoszenia.

Art. 25. 1. Pismo doręcza się odbiorcy o ile możności do rąk własnych.

2. W razie nieobecności odbiorcy pismo doręcza się dorosłemu domownikowi, zarządcy nieruchomości lub przedsiębiorstwa odbiorcy, jego pracownikowi, rządcy lub dozorcy domu, a w ostateczności — temu z sąsiadów odbiorcy, który się zobowiąże do doręczenia pisma.

Art. 26. 1. Jeżeli doręczenie nie może być dokonane do rąk własnych odbiorcy z powodu jego nieobecności, lub też do rąk osób, wymienionych w art. 25 ust. 2 z powodu nieobecności ich w miejscu doręczenia lub z powodu odmowy przyjęcia, — wówczas pismo należy złożyć we właściwym ze względu na miejsce doręczenia urzędzie gminnym (magistracie), a pismo, nadesłane pocztą, — w najbliższym urzędzie pocztowym, wywieszając o tem ogłoszenie:

a) we wskazanych wyżej urzędach odpowiednio, a prócz tego
b) na drzwiach mieszkania odbiorcy lub też na drzwiach lokalu, w którym znajduje się zarząd jego nieruchomości lub przedsiębiorstwa, albo w którym odbiorca pracuje, albo na bramie jego nieruchomości.

2. Wykonanie tych czynności uważa się za doręczenie.

Art. 27. Jeżeli przyjęcia odmawia sam odbiorca, wówczas pismo z odpowiednią adnotacją zwraca się urzędowi wysyłającemu. W tym wypadku doręczenie uważa się za dokonane w chwili odmowy przyjęcia.

Art. 28. 1. Niezależnie od potwierdzenia osoby lub urzędu, którym pismo przeznaczone dla odbiorcy zostawiono, organ doręczający oznacza na egzemplarzu pokwitowania czas, miejsce i sposób doręczenia, poczem pokwitowanie to niezwłocznie dostarcza władzy wysyłającej.

2. Pismo, złożone w urzędzie gminnym (magistracie) lub pocztowym, pozostaje tam dla odbiorcy przez dni 30, poczem zwraca się władzy wysyłającej z zaznaczeniem o niezgłoszeniu się odbiorcy w powyższym terminie po odbiór pisma.

Art. 29. Jeżeli doręczenie zostało dokonane wadliwie, należy je powtórzyć i dokonać w sposób prawidłowy. Gdy jednak odbiorca pismo faktycznie otrzymał i data doręczenia da się niewątpliwie ustalić, to uważa się je za doręczone należycie w chwili faktycznego otrzymania go przez odbiorcę.

Art. 30. 1. Osoba interesowana, która w toku wiadomego jej postępowania zmienia miejsce zamieszkania, powinna o tem władzę zawiadomić.

2. W razie zaniedbania tego obowiązku, doręczenie pod poprzednim adresem w sposób, przewidziany w art. 26, ma skutek prawny.

Art. 31. W postępowaniu, wszczętem na skutek podania, podpisanego przez dwie lub więcej osób bez wskazania osoby, której należy doręczyć odpowiedź, wszelkie pisma doręcza się tylko jednej z podpisanych osób według uznania władzy, o ile nie określa tego inaczej inny przepis prawny.

Art. 32. 1. Osobiste stawiennictwo osób interesowanych przed władzą prowadzącą sprawę dla dania wyjaśnień może być wymagane tylko w wypadkach, gdy ze względu na wyjątkowo ważny interes publiczny władza uzna to za konieczne a przytem:

a) w sprawach, załatwianych przez urzędy gminne (magistraty), gdy wezwany zamieszkuje lub przebywa w obrębie tejże gminy;
b) w sprawach, załatwianych przez władze powiatowe lub władze wyższe w obrębie tego powiatu, w którym mieszka lub przebywa wezwany, jednakże w razie wezwania z odległości ponad 15 km.—za wynagrodzeniem i za zwrotem kosztów jak świadkom (art. 106).

2. Gdy nie można zastosować przepisów ust. 1 lit. a) i b), władza może dokonać przesłuchania zapomocą równorzędnej lub niższej władzy miejsca zamieszkania lub też pobytu wezwanego, albo też wskazać, że wezwany może bądź przysłać pełnomocnika, bądź złożyć wyjaśnienie na piśmie.

3. Osoba interesowana nie ma prawa uchylać się od udzielenia na piśmie wyjaśnień, żądanych przez władze w interesie publicznym, z wyjątkiem wypadków, wskazanych w art. 59 i 60 co do świadków. Zamiast składania wyjaśnień na piśmie ma ona prawo dla ich złożenia stawić się osobiście w urzędzie wzywającym, albo w najbliższym rzeczowo właściwym urzędzie lub w urzędzie gminnym, albo przysłać pełnomocnika.

Art. 33. W razie obowiązku stawiennictwa osobistego, a niemożności uczynienia tego w terminie lub w dniu wyznaczonym, osoba interesowana powinna niemożność tę uzasadnić. Za ważne przyczyny niestawiennictwa uważa się przyczyny, wskazane w art. 58 co do świadków.

Art. 34. 1. Jeżeli ze względu na brak czasu lub z innych przyczyn wzywanie sposobami, wskazanemi w art. 23, byłoby szczególnie utrudnione, można wzywać telegraficznie, telefonicznie lub w sposób inny, najodpowiedniejszy ze względu na okoliczności.

2. Niestawiennictwo osób, wezwanych sposobami, wskazanemi w ust. 1, pociąga za sobą skutki niestawiennictwa o tyle tylko, o ile władza nie będzie miała wątpliwości, że wezwanie doszło zawczasu do wiadomości wezwanego.

Art. 35. Przepisy rozporządzenia niniejszego o sposobie wzywania i doręczeniach nie uchylają mocy przepisów innych ustaw, które przewidują uskutecznianie tych czynności innym trybem, jak np. podawanie czynności władzy i stron do wiadomości osób interesowanych oraz wzywanie i doręczanie w drodze ogłoszeń, wywieszenia list imiennych, wyłożenia akt w miejscach, dostępnych dla osób interesowanych i t. p.

VIII. Terminy.

Art. 36. Przy obliczaniu terminów, oznaczonych na dni, nie wlicza się dnia czynności lub zdarzenia, miarodajnych dla rozpoczęcia biegu terminu; ostatni z wyznaczonej liczby dni uważa się za koniec terminu.

Art. 37. Terminy, oznaczone na tygodnie, kończą się z upływem tego dnia w ostatnim tygodniu, który nazwą swą odpowiada dniu czynności lub zdarzenia, miarodajnych dla rozpoczęcia biegu terminu.

Art. 38. 1. Terminy, oznaczone na miesiące, kończą się z upływem tego dnia ostatniego miesiąca, który ma tę samą datę, jak dzień czynności lub zdarzenia, miarodajnych dla rozpoczęcia biegu terminu.

2. Jeżeli koniec terminu, oznaczonego na miesiące, wypada w takim miesiącu, który odpowiedniej daty nie posiada, wówczas termin kończy się z upływem ostatniego dnia tego miesiąca.

Art. 39. Jeżeli koniec terminu przypada na niedzielę lub święto ustawowe, to za ostatni dzień terminu uważa się najbliższy następny dzień powszedni.

Art. 40. Termin uważa się za zachowany, jeżeli przed jego upływem nadano pismo w polskim urzędzie pocztowym lub telegraficznym.

Art. 41. 1. Jeżeli strona udowodni, że uchybienie terminu nastąpiło bez jej winy z powodu przeszkód nie do przezwyciężenia, może ona w terminie siedmiodniowym od ustania przeszkody prosić władzę o przywrócenie terminu.

2. Równocześnie należy dopełnić czynności, która miała być w terminie dopełniona.

3. Prośba o przywrócenie terminu może być wyłożona w piśmie stanowiącym dopełnienie czynności.

4. Przywrócenie terminu siedmiodniowego, przewidzianego w ust. 1 jest niedopuszczalne.

Art. 42. Prośbę o przywrócenie terminu dla odwołania rozstrzyga ostatecznie władza odwoławcza, w innych wypadkach — władza, wobec której czynność miała być dopełniona.

Art. 43. Prośba o przywrócenie terminu nie wstrzymuje wykonania zaskarżonej decyzji władzy, jednakże władza może wstrzymać wykonanie, gdy uzna to za uzasadnione.

IX. Postępowanie wyjaśniające.

Art. 44. O ile poszczególne przepisy nie określają ściśle postępowania dla ustalenia okoliczności, mających być podstawą rozstrzygnięcia, ma władza z urzędu ustanawiać zakres postępowania wyjaśniającego i środków dowodowych, potrzebnych dla należytego ustalenia stanu sprawy, kierując się przytem względami celowości, szybkości, prostoty i zaoszczędzenia kosztów.

Art. 45. 1. Poza wypadkami, w których obowiązujące przepisy prawne nakazują przeprowadzenie rozprawy, władza może zarządzić przeprowadzenie postępowania wyjaśniającego w formie rozprawy ustnej, o ile w ten sposób da się osiągnąć znaczne przyśpieszenie i uproszczenie postępowania.

2. W szczególności władza może zarządzić z urzędu lub na wniosek rozprawę ustną:

a) o ile chodzi o uzgodnienie sprzecznych interesów stron;

b) o ile chodzi o rozpatrzenie sprawy przy udziale większej liczby osób interesowanych reprezentantów różnych działów administracji albo przy udziale świadków lub biegłych;

c) o ile badanie wyjaśniające ma być przeprowadzone poza siedzibą urzędu przez osobno delegowanego w tym celu urzędnika.

Art. 46. 1. O terminie rozprawy ustnej należy zawiadomić strony, świadków i biegłych oraz zainteresowane władze i urzędy bezpośrednio, inne zaś osoby interesowane przez publiczne ogłoszenia w sposób, w danej miejscowości praktykowany.

2. W zawiadomieniu lub w ogłoszeniu o rozprawie ustnej należy:

a) określić dokładnie przedmiot, miejsce i czas rozprawy;

b) oznajmić, że interesowani mogą bądź stawić się osobiście, bądź złożyć na piśmie swe żądania, wnioski i zarzuty, najpóźniej do dnia poprzedzającego dzień rozprawy;

c) zwrócić uwagę na przepis ust. 2 art. 47.

Art. 47. 1. Urzędnik prowadzący rozprawę obowiązany jest, mając zawsze na uwadze interes publiczny, dążyć do wszechstronnego wyjaśnienia sprawy oraz możliwego uzgodnienia sprzecznych interesów stron, przyczem powinien dać możność osobom interesowanym zapoznania się ze sprawą, a także złożenia potrzebnych oświadczeń.

2. Władza może nie przyjąć w dalszem postępowaniu przed tą instancją żądań, wniosków i zarzutów, które nie zostały zgłoszone ani w terminie, przewidzianym w art. 46 ust. 2 lit. b), ani ustnie podczas rozprawy, jeżeli żądania, wnioski lub zarzuty przy należytej staranności zgłaszającego mogłyby być zgłoszone w terminach wyżej wskazanych, a zwłaszcza jeżeli władza dojdzie do wniosku, że zgłoszenia te zmierzają do przewlekania sprawy. Odmienne postanowienia poszczególnych ustaw pozostają w mocy.

Art. 48. Urzędnik prowadzący rozprawę ustali jej przebieg i wynik w protokóle, dołączając doń oświadczenia, złożone na piśmie.

X. Dowody.

Art. 49. Jako środek dowodowy w postępowaniu administracyjnem służy wszystko, co może się przyczynić do wyjaśnienia sprawy, a nie jest sprzeczne z prawem.

Art. 50. O tem, czy dana okoliczność ma być przyjęta za udowodnioną, decyduje władza na podstawie swobodnej oceny wyników postępowania wyjaśniającego.

A. Dowód z dokumentów.

Art. 51 1. Siłę dowodową dokumentów ocenia władza w granicach postanowień rozporządzenia niniejszego i innych przepisów prawnych.

2. Jeżeli zdaniem władzy istnieje uzasadnione podejrzenie, że przedstawiony dokument jest nieprawdziwy, może ona, zależnie od znaczenia

dokumentu dla sprawy, albo bieg postępowania administracyjnego w całości lub w części wstrzymać do czasu wyjaśnienia prawdziwości dokumentu, albo też postępowanie dalej prowadzić.

Art. 52. 1. Dokumenty publiczne, wystawione w przepisanej formie, stanowią zupełny dowód na to, co wedle nich urzędownie zostało stwierdzone, oświadczone lub zarządzone.

2. Dokumentem publicznym w rozumieniu artykułu niniejszego jest dokument, uznany za publiczny przez obowiązujące przepisy, albo wystawiony przez władzę publiczną w granicach jej kompetencji, albo przez osobę zaufania publicznego.

3. Dokumenty, wystawione jako publiczne przez władze obce, traktuje się według swobodnej oceny przy zastosowaniu obowiązujących przepisów prawnych.

Art. 53. Dokumenty prywatne, bądź podpisane przez wystawcę, bądź zaopatrzone znakiem ręcznym należycie uwierzytelnionym, stanowią zupełny dowód na to, że zawarte w nich oświadczenia pochodzą od wystawcy.

Art. 54. Moc dowodową ksiąg handlowych, dzienników agentów handlowych i t. d. ocenia się według obowiązujących w tym względzie przepisów.

Art. 55. Dopuszczalny jest dowód nieprawdziwości, zarówno dokumentów publicznych, jako też prywatnych.

Art. 56. Jeżeli osoba zainteresowana powołuje się na okoliczności, które można ustalić na podstawie akt urzędowych, będących w posiadaniu władz lub urzędów polskich, i przytem wskazuje tę władzę lub urząd, wówczas władza akta te sprowadzi lub dokona w nich potrzebnych oględzin na miejscu.

B. Dowód ze świadków, biegłych i oględzin.

Art. 57. 1. Władza bada świadków bądź z własnej inicjatywy, bądź na wniosek stron. Świadkowie, badani na wniosek stron, mogą być bądź wzywani przez władze, bądź sprowadzani za zgodą władzy przez same strony.

2. Władza może zamiast badania świadków ograniczyć się do żądania od nich zeznań na piśmie pod warunkami, wskazanemi w ust. 3 art. 20.

3. Jeśli stawiennictwo świadka jest utrudnione bądź z powodu znacznej odległości jego miejsca zamieszkania od miejsca stawiennictwa, bądź z powodu choroby, władza może wzamian wzywania go bądź zażądać zeznań na piśmie, bądź zbadać świadka sama lub przez równorzędny albo niższy urząd w miejscu, znajdującem się w pobliżu zamieszkania świadka, a świadka, który z powodu choroby nie może stawić się przed władzą lub urzędem,—zbadać na miejscu.

4. Niewykonanie żądania władzy co do stawiennictwa lub złożenia zeznań na piśmie świadek winien usprawiedliwić.

Art. 58. 1. Władza może uznać ważne przeszkody uniemożliwiające świadkowi stawienie się w terminie wyznaczonym oraz usprawiedliwiające nieprzedstawienie w terminie wyznaczonym zeznań na piśmie.

2. W szczególności, za przyczyny usprawiedliwiające niestawiennictwo świadka uważa się chorobę świadka, jako też śmierć rodziców, męża, żony lub dzieci, przerwanie komunikacji pozbawienie wolności i zbyt późne otrzymanie wezwania.

Art. 59. Nie mogą być badani w charakterze świadków:

a) osoby niezdolne do udzielania swoich spostrzeżeń oraz osoby, które były niezdolne do spostrzeżenia faktu, mającego być udowodnionym,

b) duchowni co do tego, co im powierzono na spowiedzi lub pod tajemnicą duchowną.

c) wojskowi, funkcjonarjusze państwowi, oraz pracownicy komunalni co do znanych im tajemnic urzędowych, chyba że uzyskają zezwolenie na złożenie zeznań od swego przełożonego.

Art. 60. Nikt nie może odmówić zeznań w charakterze świadka, jednak świadek może odmówić odpowiedzi na pytania, gdy odpowiedź mogłaby spowodować karno-sądową odpowiedzialność, albo narazić na hańbę, albo wyrządzić bezpośrednio znaczną stratę majątkową w stosunku do samego świadka, jego małżonka, jego krewnego lub powinowatego linji wstępnej lub zstępnej, krewnego w linji bocznej do trzeciego a powinowatego do drugiego stopnia, dziecka przysposobionego, rodziców przybranych oraz osoby, nad którą świadek sprawuje opiekę lub kuratelę, albo spowodować naruszenie prawnie uznanej tajemnicy zawodowej.

Art. 61. 1. Przed badaniem, lub żądając złożenia zeznań na piśmie, władza uprzedzi świadka o grożącej mu odpowiedzialności za fałszywe zeznanie.

2. W razie konieczności przesłuchania świadka pod przysięgą władza zwraca się o zaprzysiężenie świadka do najbliższego sądu pokoju (powiatowego). Pozostają w mocy przepisy szczególne, przewidujące zaprzysięganie świadków przez władze administracyjne.

3. Świadkowie, od których przysięgi się nie odbiera składają przed władzą administracyjną wzamian przysięgi przyrzeczenie zeznania prawdy według sumienia po uprzedzeniu ich, że przyrzeczenie to ma moc przysięgi.

4. Od przysięgi są zwolnieni duchowni wszystkich prawnie uznanych wyznań; osoby należące do wyznań nieuznających przysięgi; nieletni do lat 14; zstępni, gdy mają świadczyć w sprawie wstępnych i odwrotnie; małżonek, gdy ma świadczyć w sprawie współmałżonka; bracia i siostry w sprawach rodzeństwa; funkcjonarjusze publiczni, którzy złożyli przysięgę służbową, o ile zeznania ich dotyczą faktów wiadomych im z tytułu pełnienia obowiązków służbowych.

Art. 62. 1. Wzywanie i badanie biegłych dokonywa się na tych samych zasadach co wzywanie i badanie świadków.

2. Przepisy dotyczące stałych znawców pozostają w mocy.

Art. 63. Biegłego, przedstawionego przez stronę, władza nie przyjmie, a wezwanego wyłączy, gdy powstaje uzasadniona wątpliwość co do jego bezstronności.

Art. 64. 1. Żądania świadków i biegłych o przyznanie wynagrodzenia za stratę czasu i zwrot kosztów podróży winny być zgłoszone pod rygorem utraty roszczenia przed zakończeniem rozpoznania sprawy.

2. O przyznaniu wynagrodzenia dla świadków i biegłych oraz jego wysokości, jak również o przyznaniu kosztów podróży, decyduje władza rozpoznająca sprawę. Od decyzji w tym przedmiocie niema odwołania.

Art. 65. Władza może z urzędu albo na wniosek strony zarządzić oględziny na miejscu z udziałem lub bez udziału biegłych.

Art. 66. Strony, o ile zjawią się w czasie badania świadków, biegłych lub w czasie oględzin, winny być dopuszczone do uczestniczenia w tych czynnościach, o ile interes publiczny nie stoi temu na przeszkodzie.

Art. 67. Za niewłaściwe zachowanie się w czasie rozprawy lub innych czynności urzędowych strony, świadkowie i biegli mogą być wydaleni z miejsca rozprawy lub z powyższych czynności przez kierującego urzędnika.

XI. Załatwianie spraw.

Art. 68. 1. Sprawy należy załatwiać bez niepotrzebnej zwłoki i przytem tak, aby nie cierpiał ani interes publiczny ani uprawnione interesy osób prywatnych.

2. Sprawy, które nie wymagają zbierania przedwstępnych informacyj, dochodzeń, opinij i t. p., winny być z reguły załatwiane niezwłocznie, o ile możności w formie ustnej i bezpośredniej, zarówno w stosunku do osób, które zgłaszają się w urzędzie, jako też przy sposobności wyjazdów służbowych poza siedzibą urzędu. Przytem władza w miarę potrzeby ma utrwalać istotną część czynności urzędowej w protokule lub w formie adnotacji na akcie.

3. Sprawy należy załatwiać w formie pisemnej i doręczać stronom odpowiednie pisma, jeżeli tego przepisy bądź wprost bądź pośrednio wymagają, albo jeżeli to wyraźnie leży w interesie strony.

4. Załatwiając sprawę pisemnie należy to czynić z możliwym pośpiechem, w każdym razie tak aby sprawa została przez władzę administracji ogólnej w zakresie administracji spraw wewnętrznych zakończona najpóźniej w ciągu 3 miesięcy, a jeżeli sprawa ma być w myśl obowiązujących przepisów załatwiona po porozumieniu się z inną władzą, — najpóźniej w ciągu 5 miesięcy o ile poszczególne przepisy nie ustalają terminów innych.

5. Do wszystkich spraw, załatwianych przez inne władze i w innym zakresie, niż wymienione w ustępie powyższym, terminy 3 i 5 miesięcy przedłuża się do 6 miesięcy.

Art. 69. 1. Do terminów, wskazanych w ust. 4 i 5 art. 68 nie wlicza się:

a) terminów specjalnych, przewidzianych w poszczególnych przepisach prawnych dla dopełnienia warunków, przez te przepisy wymaganych;
b) okresów zwłoki, spowodowanych bądź wyraźną winą osób interesowanych, bądź okolicznościami, niezależnemi od władzy decydującej.

2. Terminy, wskazane w ust. 4 i 5 art. 68, nie mają również zastosowania w wypadkach wstrzymania postępowania administracyjnego (art. 74).

Art. 70. 1. O ile w terminie, wskazanym w ust. 4 i 5. art. 68, sprawa nie zostanie całkowicie załatwiona, a poszczególne przepisy prawne nie przewidują skutków szczególnych na wypadek braku decyzji władzy w ciągu pewnego okresu czasu, strona ma prawo żądać przekazania sprawy do instancji wyższej celem jej załatwienia.

2. Podanie strony władza winna przekazać do instancji wyższej najdalej w ciągu trzech dni, bądź z aktami sprawy, bądź z wyjaśnieniem, że sprawa nie mogła być w terminie załatwiona z powodu okoliczności, przewidzianych w art. 69.

3. Władza wyższa, która załatwia sprawę za władzę niższą, działa w charakterze tej instancji, za którą spełnia tę czynność. Od takich orzeczeń, wydanych za władzę niższą, odwołanie, jeśli jest dopuszczalne, rozstrzyga władza instancyjnie wyższa od władzy rozstrzygającej.

Art. 71. Jeżeli niema podstawy prawnej lub faktycznej do merytorycznego załatwienia sprawy, będącej przedmiotem podania, władza pozostawia je bez załatwienia, a sprawę wszczętą już umarza, czyniąc odpowiednią adnotację na akcie i w miarę okoliczności zawiadamiając petenta.

XII. Decyzje.

Art. 72. 1. W toku postępowania władza wydaje decyzje (orzeczenia i zarządzenia) tak często, jak tego zajdzie potrzeba.

2. Decyzje dzielą się na główne i incydentalne. Decyzje główne sprawę, będącą przedmiotem postępowania, załatwiają co do jej istoty, względnie sprawę kończą w danej instancji. Decyzje incydentalne rozstrzygają inne kwestje, wynikające w toku postępowania.

Art. 73. 1. Decyzja, od której nie służy odwołanie lub skarga w toku instancyj administracyjnych, jest ostateczna.

2. Decyzja, której nie można zaskarżyć również do sądów administracyjnych, jest prawomocna.

Art. 74. 1. Gdy dla wydania decyzji konieczne jest rozstrzygnięcie pytania wstępnego, podlegającego kompetencji innych władz administracyjnych lub sądu, władza rozstrzygająca wyda decyzję tymczasową, uwarunkowaną późniejszem rozstrzygnięciem pytania wstępnego, jeśli zaś taka decyzja jest niemożliwa, władza rozstrzygnie sprawę, opierając się na własnej ocenie pytań wstępnych.

2. Władza powinna wstrzymać postępowanie do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia pytania wstępnego, jeśli ono jest już przedmiotem sprawy we właściwym urzędzie lub sądzie, a natychmiastowe wydanie decyzji nie jest konieczne ze względu na interes publiczny i mogłoby w razie odmiennego rozstrzygnięcia pytania wstępnego spowodować niepowetowane szkody dla strony lub niemożność przywrócenia stanu poprzedniego.

3. Władza obowiązana jest wstrzymać postępowanie w wypadkach, wyraźnie wskazanych przez prawo.

Art. 75. 1. Każda decyzja powinna zawierać powołanie się na podstawę prawną, datę, osnowę decyzji, oznaczenie jej rodzaju, podpis władzy oraz wskazać, czy przysługuje od niej odwołanie czy skarga.

2. Jeśli decyzja jest w całości lub w części odmowna, powinna zawierać prawne i faktyczne uzasadnienie.

3. Jeśli decyzja jest pozostawiona całkowicie swobodnej ocenie władzy, wystarczy powołać się na podstawę prawną, w innych wypadkach swobodnej oceny wystarczy to jedynie wówczas, kiedy ważny interes państwowy przemawia przeciwko bliższemu uzasadnieniu.

Art. 76. 1. Objaśniając stronę o przysługującem jej prawie wniesienia odwołania lub skargi do władzy wyższej, należy wskazać tę władzę oraz termin i tryb zaskarżenia.

2. W decyzji głównej tej władzy, która jest dla sprawy ostateczna, należy wyraźnie w objaśnieniu zaznaczyć, że decyzja jest ostateczna w administracyjnym toku instancyj, niezależnie od możliwych uprawnień do wniesienia skargi do Najwyższego Trybunału Administracyjnego.

Art. 77. 1. Jeśli władza błędnie objaśni stronę bądź co do terminu wniesienia odwołania lub skargi, bądź co do dalszego toku instancyj, wówczas objaśnienie takie nie może szkodzić stronie, która do niego się zastosowała. W tym wypadku:

a) odwołanie lub skarga, wniesione w terminie wyznaczonym, chociażby po upływie właściwego terminu ustawowego, uważa się za wniesione w terminie,

b) instancja niewłaściwa, która odwołanie lub skargę otrzymała, prześle je do instancji właściwej, która postąpi z niemi tak, jak gdyby były one od początku skierowane właściwie.

2. Jeśli władza wogóle zaniedba objaśnić stronę o przysługującem jej prawie wniesienia odwołania lub skargi, strona może w ciągu 2 tygodni od chwili ogłoszenia lub doręczenia jej decyzji zażądać od władzy, która orzeczenie wydała, wydania lub też przesłania jej takiego objaśnienia. W tym wypadku termin dla wniesienia odwołania lub skargi liczy się od dnia otrzymania przez stronę objaśnienia.

Art. 78. 1. Decyzja główna powinna załatwiać sprawę, będącą przedmiotem rozpatrzenia, oraz wszystkie istotne wnioski osób interesowanych w możliwie najbardziej zwięzłem i wyraźnem ujęciu, powołując się na podstawę prawną.

2. Załatwienie winno z reguły następować w całości. Jeżeli jednak sprawa dopuszcza podział na kilka części natenczas można, o ile jest to celowe, wydać decyzję o oddzielnych częściach, jeśli całość nie dojrzała jeszcze do rozstrzygnięcia.

Art. 79. Jeżeli decyzja ustanawia obowiązek pewnego świadczenia albo stworzenia pewnego określonego stanu, wówczas należy oznaczyć w decyzji odpowiedni termin dla wypełnienia nałożonego obowiązku.

Art. 80. 1. Decyzję, wydaną w obecności strony, ogłasza się jej ustnie. Jednakże strona może natychmiast zgłosić żądanie doręczenia decyzji na piśmie. W takim razie, jeżeli decyzja nie jest natychmiast wykonalna uważa się dzień doręczenia decyzji na piśmie za dzień jej doręczenia.

2. Decyzja główna, wydana w nieobecności strony, powinna być doręczona jej na piśmie. Potrzebę doręczenia na piśmie innych decyzyj, wydanych w podobnych warunkach, oceni władza.

3. Postanowienia artykułu niniejszego nie naruszają przepisów innych ustaw, które przewidują obowiązek doręczania decyzyj na piśmie.

Art. 81. Władza może każdego czasu przedsięwziąć z urzędu lub na wniosek osób interesowanych sprostowanie w swych decyzjach błędów pisarskich, rachunkowych oraz innych oczywistych omyłek.

XIII. Odwołania i skargi incydentalne.

Art. 82. Od decyzji głównej, wydanej w pierwszej instancji, służy stronie odwołanie tylko do jednej instancji i przytem bezpośrednio wyższej, o ile poszczególne ustawy wydane po dniu 14 września 1923 r. nie stanowią odmiennie.

Art. 83. Odwołanie należy wnieść w ciągu 14 dni po ogłoszeniu lub doręczeniu decyzji, o ile poszczególne ustawy nie przewidują terminów krótszych.

Art. 84. Decyzję incydentalną można zaskarżyć tylko łącznie z odwołaniem od decyzji głównej, z wyjątkiem wypadku, gdy decyzja incydentalna została wydana po wydaniu decyzji głównej oraz wypadków, przewidzianych w poszczególnych ustawach.

Art. 85. Odwołanie nie wymaga szczegółowego uzasadnienia: wystarczy, jeśli z podania strony wynika, iż nie jest zadowolona z decyzji władzy i prosi o jej zmianę.

2. Władza nie weźmie pod rozwagę nowych okoliczności, przytoczonych w odwołaniu, jeśli:

a) okoliczności te powstały już po wydaniu decyzji w I instancji,

b) obowiązujące przepisy stanowią w konkretnym wypadku obowiązek podania wszystkich żądań i wniosków stron w postępowaniu przed niższą instancją,

c) przytoczone przez stronę nowe okoliczności nie należące do tych, które władza ma z urzędu uwzględniać, pozostają w sprzeczności ze stanowiskiem poprzednio przez stronę zajętem, a strona nie usprawiedliwi tej sprzeczności,

d) nowe twierdzenia mają oczywiście na celu przewleczenie sprawy,
e) strona występuje z wnioskami, które prowadzą do zupełnie nowej pod względem prawnym sprawy, względnie dotyczą zupełnie innego żądania, aniżeli to o którem poprzednia instancja rozstrzygała.

Art. 86. Instancja odwoławcza orzeka ostatecznie o niedopuszczalności odwołania lub też o uchybieniu terminu dla odwołania.

Art. 87. 1. Przed upływem terminu dla odwołania decyzja nie ulega wykonaniu.

2. Wniesienie odwołania w terminie wstrzymuje wykonanie decyzji.

3. Wyjątek od zasad powyższych stanowią decyzje:
a) których natychmiastowa wykonalność jest przewidziana w ustawie,
b) zgodne z żądaniem wszystkich stron,
c) co do których strony zrzekły się prawa wniesienia odwołania.

4. Pozatem władza może postanowić, że decyzja ulega natychmiastowemu wykonaniu, jeśli jest to wskazane w interesie publicznym lub w wyjątkowo ważnym interesie strony. W tym ostatnim wypadku władza może zażądać od strony odpowiedniego zabezpieczenia.

Art. 88. Decyzję co do natychmiastowej wykonalności władza może wydać zarówno łącznie z rozstrzygnięciem sprawy, jak i oddzielnie w razie późniejszego ustalenia jej potrzeby.

Art. 89. 1. Odwołanie należy wnieść za pośrednictwem tej władzy, która decyzję wydała.

2. Władza, która decyzję wydała, obowiązana jest otrzymane odwołanie w ciągu siedmiu dni po upływie terminu odwołania przesłać wraz z aktami sprawy do rozpoznania instancji wyższej, powiadamiając inne strony o wniesieniu odwołania.

Art. 90. 1. Jeśli jednak władza, która decyję wydała, uzna, że odwołanie zasługuje na uwzględnienie, może sama zmienić swoją decyzję, o ile w decyzji tej nie nabyły praw osoby inne.

2. To samo stosuje się, gdy na decyzję władzy wniesiono skargę do sądu administracyjnego.

Art. 91. Jeśli odwołanie strony jednej może wpłynąć na rozstrzygnięcie w stosunku do innych, wówczas władza odwoławcza wyznaczy im stosowny termin do zapoznania się z odwołaniem (art. 14) i wypowiedzenia się co do niego.

Art. 92. Potrzebne uzupełnienie postępowania wyjaśniającego może władza odwoławcza zarządzić z urzędu lub na wniosek stron; może je przeprowadzić sama lub przez władzę niższej instancji.

Art. 93. Jeśli odwołania nie należy odrzucić, jako spóźnionego lub niedopuszczalnego, władza odwoławcza wyda orzeczenie w sprawie, nie będąc związana ani zakresem żądań odwołania, ani ustaleniami instancji niższej.

Art. 94. Przepisy, zawarte w art. 72 — 81, mają podobne zastosowanie również do decyzyj władzy odwoławczej z tą zmianą, że przy decyzjach zatwierdzających rozstrzygnięcie niższej instancji może wystarczyć wskazanie na uzasadnienie zaskarżonej decyzji.

XIV. Wznowienie postępowania, uchylenie oraz zmiana decyzji z urzędu.

Art. 95. W sprawie zakończonej decyzją, od której nie służy środek prawny, może nastąpić wznowienie postępowania:

a) jeżeli decyzja została spowodowana przez sfałszowanie lub przedstawienie sfałszowanego dokumentu, przez fałszywe świadectwo, przekupstwo lub inny czyn karalny sądownie;

b) jeżeli wyjdą na jaw istotne dla sprawy nowe okoliczności faktyczne, które istniały już przy wydaniu decyzji lub nowe środki dowodowe, o ile okoliczności te i środki w toku postępowania nie były znane władzy rozstrzygającej, i nie mogły być wówczas powołane przez stronę zainteresowaną we wznowieniu bez winy tej strony;

c) jeżeli władza administracyjna lub sądowa, właściwa dla rozstrzygnięcia pytania wstępnego (art. 74) zadecydowała o niem w istotnych punktach odmiennie od oceny pytania, przyjętej za podstawę orzeczenia.

Art. 96. 1. Podanie o wznowienie postępowania należy wnieść do tej władzy, która wydała decyzję w I-ej instancji, w ciągu dwu tygodni od dnia, w którym strona domagająca się wznowienia otrzymała w sposób, dający się udowodnić, wiadomość o przyczynie uzasadniającej wznowienie.

2. Wznowienie postępowania może zarządzić władza również z urzędu.

3. W obu wypadkach wznowienie postępowania może nastąpić z powodu przyczyn, wskazanych w lit. a) art. 95, w każdym czasie; z powodu przyczyn zaś, wskazanych w lit. b) i c) tegoż artykułu, przed upływem trzech lat od dnia uprawomocnienia się decyzji.

Art. 97. 1. O wznowieniu postępowania rozstrzyga władza, która w sprawie wydała decyzję w ostatniej instancji.

2. W decyzji o wznowieniu postępowania władza powinna orzec, o ile nie może wydać nowej decyzji na podstawie aktów, jakiemi rozporządza, w jakim zakresie i w której instancji ma nastąpić wznowienie postępowania, przyczem w czasie ponownego postępowania nie ma prawa powtarzać tych poprzednich dochodzeń, które nie dotyczą przyczyny wznowienia.

Art. 98. 1. Przeciwko odrzuceniu podania o wznowienie postępowania można wnieść odwołanie do władzy przełożonej w ciągu 14 dni od zawiadomienia o odmowie.

2. Przeciwko decyzji wznawiającej postępowanie niema osobnego odwołania.

Art. 99. Decyzje na mocy których strony lub osoby inne nie nabyły żadnych praw, mogą być uchylane i zmieniane z urzędu w każdym czasie tak przez władzę, która decyzję wydała, jak w trybie nadzoru przez władzą przełożoną.

Art. 100. Prawomocne decyzje, na mocy których strony lub osoby inne nabyły już prawa, mogą być uchylane lub zmieniane przez władzę, które je wydała, za zgodą tych stron lub osób, o ile temu nie sprzeciwiają się ustawy.

Art. 101. 1. Władza nadzorcza może w trybie nadzoru uchylić z urzędu bądź z własnej inicjatywy, bądź na skutek zażalenia, jako nieważną każdą decyzję, która:

a) wydana została przez władzę oczywiście niewłaściwą;
b) wydana została bez jakiejkolwiek podstawy prawnej;
c) wywołałaby w razie wykonania przestępstwo sądowo-karalne;
d) jest oczywiście i niewątpliwie niewykonalna;
e) zawiera wadę powodującą nieważność tej decyzji na mocy wyraźnego przepisu prawa.

2. Uchylenie decyzji z powodów, wskazanych w lit. a) artykułu niniejszego, może nastąpić tylko przed upływem lat 3 od daty jej uprawomocnienia się.

Art. 102. 1. Przedmiotowo właściwa władza naczelna może z urzędu uchylić lub zmienić w koniecznym zakresie każdą decyzję prawomocną, o ile niepodobna w inny sposób usunąć stanu zagrażającego życiu lub zdrowiu ludzkiemu, albo odwrócić ciężkich szkód dla gospodarstwa społecznego.

2. Strony, dotknięte w swoich prawach przez taką decyzję, mogą żądać od Skarbu Państwa odszkodowania na drodze sądowej.

Art. 103. Niewykorzystanie przez władzę uprawnień, wynikających z art. 101 i 102, nie może być przedmiotem skargi i nie stwarza podstawy do jakichkolwiek roszczeń.

Art. 104. Zastrzeżone w poszczególnych przepisach prawnych kompetencje władz co do cofania lub ograniczenia udzielonych koncesyj, zezwoleń, upoważnień i innych nadawanych przez władzę uprawnień, pozostają nienaruszone.

XV. Opłaty i koszta.

Art. 105. 1. Stronę obciążają te koszta postępowania administracyjnego: a) które wynikły z winy strony, b) które zostały poniesione w interesie lub na prośbę strony, a nie wynikają z ustawowego obowiązku władzy.

2. Do kosztów postępowania administracyjnego zalicza się koszta podróży i wynagrodzenia świadków i biegłych oraz koszta oględzin na miejscu, jako też koszta doręczania stronom pism urzędowych przez urzędy gminne (magistraty).

3. Władza może uznać także inne usprawiedliwione warunkami koszta postępowania, a w szczególności koszta sporządzenia próśb i wynagrodzenia adwokata.

Art. 106. 1. Władza przyznaje świadkom i biegłym, nie będącym funkcjonarjuszami państwowymi lub samorządowymi, wynagrodzenie w wysokości przeciętnego zarobku dziennego osoby wzywanej, nie wyżej jednak norm diet, ustalonych dla V stopnia służbowego funkcjonarjuszów państwowych, oraz zwrot rzeczywistych kosztów podróży.

2. Funkcjonarjusze państwowi i samorządowi otrzymują diety w wysokości należnych im diet oraz koszta podróży w wysokości, przewidzianej dla ich podróży służbowych.

3. Jeśli biegły dla wydania opinji musiał dokonać specjalnej pracy i żąda za nią większego wynagrodzenia, władza winna żądanie biegłego wraz ze swą opinją przesłać władzy wyższej do zatwierdzenia. Ograniczenie takie nie stosuje się do władz II instancji i centralnych, które w tej mierze decydują same.

4. Wynagrodzenie świadkom i biegłym wypłaca się bezzwłocznie po spełnieniu czynności, do której świadek lub biegły został powołany.

5. Od decyzji władz o wynagrodzeniu świadków i biegłych, zwrotu kosztów podróży oraz kosztów, przewidzianych w art. 105 ust. 3, niema odwołania.

Art. 107. 1. Jeżeli strona nie wniesie opłat i należności, które zgodnie z istniejącemi przepisami winny być uiszczone zgóry, władza wyznaczy jej termin od 7 do 14 dni celem wniesienia należnej sumy. Jeżeli w terminie tym należne sumy nie zostaną uiszczone, pismo wraz z załącznikami podlega zwrotowi lub czynność, uzależniona od opłaty, będzie zaniechana.

2. Władza ma jednak załatwić podanie mimo nieuiszczenia opłaty:

a) jeżeli za niezwłocznem załatwieniem przemawiają względy publiczne lub wzgląd na poważny interes strony;
b) jeżeli wniesienie podania stanowi czynność, dla której jest ustanowiony termin prekluzyjny:
c) jeżeli podanie wniosła osoba zamieszkała zagranicą bez pośrednictwa konsulatu polskiego.

3. Wszelkie opłaty, należności w sprawie oraz koszta postępowania administracyjnego, o ile w wyznaczonym przez władzę terminie nie zostaną przez stronę uiszczone, będą ściągnięte przymusowo w drodze administracyjnej wraz z kosztami egzekucyjnemi.

4. W wypadku, przewidzianym w lit. c) ust. 2 artykułu niniejszego, władza przesyła odpowiedź na podanie właściwemu konsulatowi polskiemu, który ją doręczy stronie za uprzedniem pobraniem opłaty konsularnej.

5. W razie stwierdzonego ubóstwa strony, władza władna jest częściowo lub całkowicie zwolnić ją od opłat należności oraz innych kosztów postępowania.

6. Skutki niewniesienia opłaty stemplowej, jako też sprawy zwolnienia od tej opłaty regulują przepisy o opłatach stemplowych.

XVI. Postanowienie egzekucyjne i karne.

Art. 108. 1. Strony, świadkowie i biegli, winni niestawiennictwa na wezwanie władz lub odmowy dania żądanych wyjaśnień lub zeznań na piśmie bez usprawiedliwionej przyczyny, ulegają w celu wymuszenia czynności karze do 50 zł. W razie ponownego niewykonania żądania władzy—ulegają karze do 100 zł. i mogą być sprowadzeni do urzędu przymusowo. Kara może być ściągnięta dopiero po upływie terminu wskazanego w ust. 2.

2. Strony, świadkowie i biegli mogą w ciągu 14 dni od daty ogłoszenia im decyzji wymierzającej karę przedstawić władzy przyczyny niestawiennictwa. W razie uznania tych przyczyn za usprawiedliwione władza może uchylić nałożoną karę pieniężną.

Art. 109. 1. Za nieprzystojne zachowanie się w urzędzie niezależnie od zastosowania postanowienia art. 67, jak również za wniesienie do urzędu podania, które zawiera wyrażenia nieprzystojne, lub jest utrzymane w tonie niewłaściwym i nieodpowiadającym godności urzędu, winni ulegają grzywnie do 100 zł.

2. W orzeczeniu należy oznaczyć na wypadek nieściągalności grzywny karę aresztu zastępczego według słusznego uznania władz, jednak nie ponad dni 3.

3. Nałożenie kary nie wyklucza możności skierowania sprawy przeciwko winnemu na drogę sądową.

Art. 110. 1. Kary pieniężne na mocy art. 108 i grzywny na mocy art. 109 nakłada oraz przymusowe sprowadzenie na mocy art. 108 zarządza powiatowa władza administracji ogólnej na żądanie kierownika właściwego urzędu po zbadaniu prawności i celowości żądania, o ile pochodzi od wyższej instancji.

2. Na decyzję władzy o nałożeniu kary pieniężnej na mocy art. 108 służy odwołanie do wojewody (Komisarza Rządu). Odwołanie nie wstrzymuje wykonania.

3. Z powodu decyzji władzy o nałożeniu grzywny na mocy art. 109 można żądać skierowania sprawy do sądu według przepisów o postępowaniu karno-administracyjnem. Żądanie to nie wstrzymuje ściągnięcia grzywny.

XVII. Postanowienia przejściowe i końcowe.

Art. 111. O ile obowiązujące ustawy nie przewidują kar za fałszywe zeznanie, względnie za fałszywą przysięgę lub przyrzeczenie, albo zapewnienie zamiast przysięgi w postępowaniu administracyjnem, czyny powyższe ulegają karom, przewidzianym dla tych przestępstw w postępowaniu sądowem.

2. Złożenie przyrzeczenia uważa się za równoznaczne zapewnieniu w miejsce przysięgi na obszarze mocy obowiązującej kodeksu karnego z 1871 r.

Art. 112. Przepisów rozdziałów III — XVI nie rozciąga się na postępowanie:

a) w sprawach dotyczących administracji wojskowej, o ile postępowanie toczy się przed władzami wojskowemi;
b) w sprawach dotyczących państwowych podatków bezpośrednich i pośrednich, opłat stemplowych, oraz ceł i monopolów, zarówno w postępowaniu administracyjnem, jak i karnem;
c) w sprawach, załatwianych przez placówki dyplomatyczne i konsularne Rzeczypospolitej Polskiej zagranicą oraz przez Komisarjat Generalny Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku;
d) w sprawach, należących do właściwości władz górniczych.

Art. 113. O ile rozporządzenie niniejsze lub inne przepisy prawne nie stanowią inaczej, przepisy rozporządzenia niniejszego nie mają zastosowania do postępowania:

a) w sprawach karno-administracyjnych,
b) w sprawach dyscyplinarnych,
c) w sprawach sporno - administracyjnych w województwach poznańskiem, pomorskiem i śląskiem,
d) w sprawach likwidacji majątków prywatnych niemieckich w wykonaniu Traktatu Pokoju, podpisanego w Wersalu dnia 28 czerwca 1919 r.

Art. 114. Do postępowania w kolegjach, które współdziałają w poszczególnych działach administracji państwowej w chwili wejścia w życie rozporządzenia niniejszego z głosem stanowczym, przepisy rozporządzenia niniejszego mają zastosowanie o tyle, o ile poszczególne ustawy regulujące tryb postępowania tych kolegjów nie normują postępowania w sposób odmienny.

Art. 115. Przepisy rozporządzenia niniejszego nie naruszają mocy prawnej przepisów o postępowaniu przed urzędami, komisjami, komitetami oraz innemi organami ziemskiemi, podległemi Ministrowi Reform Rolnych, a przewidzianemi w poszczególnych ustawach.

Art. 116. Do postępowania orzeczniczego w sprawach ubezpieczeń społecznych postanowienia rozporządzenia niniejszego będą miały zastosowanie tylko do czasu unormowania osobną ustawą orzecznictwa w tych sprawach, i o tyle tylko, o ile w myśl przepisów obowiązujących w chwili wejścia w życie rozporządzenia niniejszego orzecznictwo to będzie należało do władz administracji ogólnej.

Art. 117. 1. Rada Ministrów może w drodze rozporządzenia rozciągać moc przepisów rozporządzenia niniejszego w odpowiednim zakresie na postępowanie w sprawach z pod jego działania wyżej wyłączonych, wprowadzając w niem odpowiednie zmiany, stosownie do charakteru zała-

twianych spraw i potrzeb odnośnych działów administracji, oraz wydając potrzebne przepisy przechodnie i wykonawcze.

2. W szczególności, rozporządzenie Rady Ministrów przystosuje zasady rozporządzenia niniejszego do postępowania w sprawach, objętych lit. c) art. 112. Przepisy ustawy z dnia 11 listopada 1924 r. o organizacji konsulatów i o czynnościach konsulatów (Dz. U. R. P. Nr. 103, poz. 944) pozostaną niezmienione.

3. Minister Sprach Wewnętrznych jest upoważniony do występowania z inicjatywą wobec poszczególnych ministrów i Rady Ministrów w sprawie rozporządzeń, o których mowa w powyższych ustępach.

Art. 118. Do czasu wejścia w życie kodeksu postępowania karnego organa gminne obowiązane są do doręczania pism sądowych w dotychczasowym zakresie z tą zmianą, iż obowiązek ten dotyczy również gmin miejskich.

Art. 119. Uchyla się wszystkie dotychczasowe przepisy w przedmiotach, objętych rozporządzeniem niniejszem, w szczególności: uchyla się ustawę z dnia 1 sierpnia 1923 r. w sprawie środków prawnych od orzeczeń władz administracyjnych (Dz. U. R. P. Nr. 91, poz. 712) i ustawę z dnia 31 lipca 1924 r. o środkach prawnych przeciw orzeczeniom i zarządzeniom władz szkolnych (Dz. U. R. P. Nr. 76, poz. 748).

Art. 120. W ustawie z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowem uregulowaniu finansów komunalnych (Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 747 wprowadza się następujące zmiany:

art. 38 ust. 3 i art. 48 ust. 5 otrzymują brzmienie następujące:

„Pozatem mają zastosowanie przepisy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnem (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 341) oraz przepisy ustawy z dnia 3 sierpnia 1922 r. o Najwyższym Trybunale Administracyjnym (Dz. U. R. P. Nr. 67, poz. 600) z późniejszemi zmianami".

121. 1. Sprawy, będące w chwili wejścia w życie niniejszego rozporządzenia w toku postępowania, niezakończone w danej instancji, winny być załatwione w tejże instancji przy zastosowaniu dotychczas obowiązujących przepisów.

2. W dalszem postępowaniu, prowadzonem w toku instancyj, należy do spraw tych pod względem rodzaju postępowania, właściwości władz i dopuszczalności środków prawnych stosować przepisy rozporządzenia niniejszego.

3. Jeżeli orzeczenie względnie zarządzenie, wydane w danej instancji, zostały doręczone przed wejściem w życie rozporządzenia niniejszego, a środek prawny do dalszej instancji nie został jeszcze wniesione, — należy postępować tak, jak gdyby orzeczenie względnie zarządzenie danej instancji zostały wydane i doręczone w dniu wejścia w życie rozporządzenia niniejszego.

Art. 122. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.

Art. 123. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie dnia 1 lipca 1928 r.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*

Prezes Rady Ministrów
i Minister Spraw Wojskowych: *J. Piłsudski*

Minister: *K. Bartel*

Minister Spraw Wewnętrznych: *Sławoj Składkowski*

Minister Spraw Zagranicznych: *August Zaleski*

Minister Skarbu: *G. Czechowicz*

Minister Sprawiedliwości: *A. Meysztowicz*

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego: *Dr. Dobrucki*

Minister Rolnictwa: *K. Niezabytowski*

Minister Przemysłu i Handlu: *E. Kwiatkowski*

Minister Komunikacji: *Romocki*

Minister Robót Publicznych: *Moraczewski*

Minister Pracy i Opieki Społecznej: *Dr. Jurkiewicz*

Minister Reform Rolnych: *Witold Staniewicz*

Minister Poczt i Telegrafów: *Bogusław Miedziński*

IV.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej

z dnia 22 marca 1928 r.

o postępowaniu przymusowem w administracji.

(ogłosz. w Dz. U. R. P. Nr. 36 poz. 342 z dn. 24.III.28 r.).

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 78, poz. 443) postanawiam co następuje:

I. Przepisy ogólne.

Art. 1. Niniejsze rozporządzenie reguluje sposób wprowadzania w życie zapomocą odpowiednich środków przymusowych:
a) obowiązujących przepisów prawnych;
b) orzeczeń, zarządzeń, nakazów i zakazów władz administracyjnych, wydawanych przez nie w celu wykonywania ustaw i rozporządzeń.

Art. 2. Władzami administracyjnemi w rozumieniu niniejszego rozporządzenia są wszystkie władze, urzędy i organa państwowe i komunalne w zakresie swych funkcyj publiczno-prawnych, określonych w przepisach o ustroju tych władz, oraz w szczegółowych ustawach i rozporządzeniach, o ile rozporządzenie niniejsze nie przewiduje wyjątków.

Art. 3. Postępowanie przymusowe, o którem mowa w rozporządzeniu niniejszem dotyczy:

a) obowiązku zapłaty świadczeń pieniężnych;
b) innych świadczeń i czynności względnie pewnego określonego zachowania się (zaniechania, znoszenia).

Art. 4. Środkami przymusowemi w administracyjnem postępowaniu przymusowem są:

a) kara pieniężna celem przymuszenia;
b) egzekucja na majątku;
c) wykonanie zastępcze;
d) przymus bezpośredni.

Art. 5. 1) W administracyjnem postępowaniu przymusowem należy stosować zawsze najłagodniejszy środek przymusowy, który według oceny władzy prowadzi do celu.

2) Egzekucję na majątku wolno przeprowadzać tylko o tyle, o ile przez to nie będzie zagrożone minimum utrzymania osoby zobowiązanej oraz tych osób, które ona utrzymuje w wykonaniu ustawowego obowiązku.

Art. 6. 1) Zastosowanie przymusu administracyjnego należy utrzymać w granicach niezbędnej potrzeby.

2) Stosowanie przymusu ustaje natychmiast z chwilą osiągnięcia zamierzonych skutków, w szczególności jeśli obowiązku dopełniono, albo jeśli dopełnienie go stało się bezprzedmiotowe, lub dla zobowiązanego niemożliwe do wykonania. Środek przymusowy, którego zastosowaniem zagrożono, nie będzie stosowany, jeśli zagrożenie cel swój osiągnęło.

3. Środki przymusowe będą stosowane niezależnie od kar czy to administracyjnych czy sądowych, przewidzianych w poszczególnych przepisach za ich przekroczenie lub naruszenie.

II. Władze i organa egzekucyjne.

Art. 7. 1) Władzą egzekucyjną jest władza, do kompetencji której należy zarządzenie egzekucji (art. 8).

2) Organem egzekucyjnym jest ten organ, który egzekucję przeprowadza (art. 8).

Art. 8. 1) Władzą egzekucyjną w powiecie jest powiatowa władza administracji ogólnej, o ile rozporządzenie niniejsze nie stanowi wyjątków.

2) Organami egzekucyjnemi są:

a) organa wykonawcze państwowe, powołane do przeprowadzenia czynności egzekucyjnych;
b) organa gminne.

3) Obowiązujące przepisy określają, w jakich wypadkach Policja Państwowa oraz siła zbrojna obowiązane są do udzielania asystencji organom egzekucyjnym.

Art. 9. Jeżeli podstawą egzekucji ma być tytuł egzekucyjny, pochodzący od władz państwowych lub komunalnych, zaopatrzony rygorem wykonalności, mogą te władze zwracać się bezpośrednio do władz gminnych z żądaniem przeprowadzenia egzekucji, o ile wartość świadczenia względnie przedmiotu egzekucji nie przekracza sumy, jaką oznaczy wojewoda w drodze rozporządzenia.

Art. 10. Władza egzekucyjna (art. 8) może, o ile wartość świadczenia pieniężnego przekracza 10.000 zł., przekazać tytuł egzekucyjny właściwemu sądowi celem wdrożenia egzekucji według przepisów obowiązujących dla sądowego postępowania egzekucyjnego.

Art. 11. Instytucje, którym przysługuje prawo egzekucji w trybie administracyjnym (art. 24 p. b) i art. 25 ust. 2), mogą zamiast do władz egzekucyjnych (art. 8) przesłać tytuł egzekucyjny do sądu celem wdrożenia egzekucji według przepisów obowiązujących dla sądowego postępowania egzekucyjnego.

Art. 12. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości określi warunki i sposób zastosowania przepisów postępowania cywilnego do egzekucji należności administracyjnych przez władze sądowe, w wypadkach przez niniejsze rozporządzenie przewidzianych.

Art. 13. 1) Organa wykonawcze powołane do utrzymania publicznego bezpieczeństwa, spokoju i porządku są uprawnione w tym zakresie do bezpośredniego stosowania, w wypadkach niecierpiących zwłoki, środków przymusowych bez tytułu wykonawczego przewidzianego w art. 14, w szczególności także na podstawie zarządzeń ogólnych, podanych do powszechnej wiadomości w sposób w miejscu przyjęty.

2) To samo prawo przysługuje również innym władzom administracyjnym w wypadkach przewidzianych przez przepisy specjalne.

III. Zasady postępowania.

Art. 14. 1) Podstawą wdrożenia postępowania przymusowego jest tytuł wykonawczy. Tytułem tym są:

a) postanowienia obowiązujących przepisów prawnych, o ile z nich bezpośrednio wynika obowiązek wyraźnego świadczenia (zaniechania, znoszenia) bez potrzeby wydania przez władzę specjalnego aktu;
b) zarządzenia ogólne władzy przewidziane przez prawo a skierowane bądź do ogółu, bądź do określonej grupy osób;
c) dotyczące poszczególnych osób orzeczenia, zarządzenia, nakazy lub zakazy, przewidziane przez prawo.

2) Obowiązujące przepisy regulują warunki wykonalności tytułów wykonawczych oraz wypadki, w których wniesienie środków prawnych jest dopuszczalne, względnie w których nie wstrzymuje wykonania.

Art. 15. Organom egzekucyjnym nie przysługuje prawo badania ważności zarządzenia egzekucyjnego.

Art. 16. 1) Zastosowanie środków przymusowych przewidzianych w niniejszem rozporzą-

dzeniu będzie zawsze poprzedzone zagrożeniem, w którem należy wymienić termin, po upływie którego przymus będzie zastosowany, oraz wskazać środek przymusowy.

2) Zagrożenie może być zawarte bądź w tytule egzekucyjnym określonym w art. 14 punkcie b i c, bądź w osobnem piśmie, a w przypadkach przewidzianych w art. 13 oraz tam gdzie tytułem egzekucyjnym jest obowiązujący przepis prawny (art. 14 punkt a), — zakomunikowane ustnie.

Art. 17. 1) Władza egzekucyjna może wydać w granicach niezbędnej potrzeby tymczasowe zarządzenia dla zabezpieczenia wykonania (dopełnienia), o ile zachodzi niebezpieczeństwo, że osoba zobowiązana uchyli się od świadczenia zapomocą dyspozycji przedmiotami majątkowemi, zapomocą umów z osobami trzeciemi lub w inny sposób, albo będzie uniemożliwiać względnie utrudniać wykonanie.

2) Tymczasowe zarządzenia są natychmiast wykonalne.

Art. 18. 1) Przeciw zarządzeniu egzekucyjnemu służy odwołanie zarówno temu, przeciw komu egzekucja jest skierowana jak i wnioskodawcy, wyłącznie z tego powodu, że:

a) zarządzenie egzekucyjne jest niezgodne z tytułem egzekucyjnym, albo
b) zarządzono środki przymusowe, które nie są przewidziane w niniejszem rozporządzeniu albo są sprzeczne z postanowieniami art. 5.

2) Zobowiązanemu służy ponadto odwołanie z tego powodu, że egzekucja jest niedopuszczalna.

3) Odwołanie nie ma mocy wstrzymującej.

Art. 19. Władza egzekucyjna może tymczasowo wstrzymać w całości lub częściowo zastosowanie środka egzekucyjnego o ile nie zachodzi obawa, że wnioskodawca będzie narażony na niepowetowaną szkodę albo, że interes publiczny nie będzie w ten sposób naruszony. Równocześnie władza egzekucyjna winna zawiadomić władzę, która wydała tytuł egzekucyjny, celem ostatecznego rozstrzygnięcia.

Art. 20. Odwołania w sprawach egzekucyjnych rozstrzyga ostatecznie:

a) wojewoda (Komisarz Rządu) co do odwołań skierowanych przeciw zarządzeniom egzekucyjnym władz administracyjnych, Komisarz Rządu, co do odwołań przeciw zarządzeniom egzekucyjnym magistratu m. st. Warszawy;
b) powiatowa władza administracji ogólnej, o ile są skierowane przeciw organom gminym.

Art. 21. 1) W obrębie urzędów państwowych i komunalnych oraz budynków kolejowych, wojskowych i policyjnych organa ezekucyjne mogą przeprowadzać egzekucję po uprzedniem zawiadomieniu naczelników odnośnych władz względnie zarządców budynków.

2) W wypadku prowadzenia egzekucji w budynkach wojskowych lub na okrętach wojennych, komendanci tych objektów wojskowych wyznaczają organ wojskowy celem asystowania przy czynnościach egzekucyjnych.

Bliższe postanowienia o obowiązkach tego organu określi rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 22. Z wyjątkiem wypadków, w których zwłoka grozi niebezpieczeństwem, wolno przeprowadzać egzekucję jedynie w porze dziennej i w dni powszednie.

Art. 23. W razie śmierci zobowiązanego lub jego oczywistego zaginięcia organ egzekucyjny wstrzyma dalsze czynności egzekucyjne i przedłoży sprawę do decyzji władzy egzekucyjnej, wszakże przeprowadzenie tymczasowych zarządzeń, przewidzianych w art. 17 jest w tym wypadku dopuszczalne.

IV. Egzekucja świadczeń pieniężnych.

Art. 24. Egzekucja świadczeń pieniężnych w myśl niniejszego rozporządzenia dotyczy:

a) wszelkich świadczeń pieniężnych, nakładanych z tytułu publiczno-prawnego w zakresie administracji państwowej i komunalnej, oraz innych instytucyj prawa publicznego, z wyjątkiem świadczeń z tytułu danin publicznych i monopoli, jak również świadczeń na rzecz instytucyj ubezpieczeń społecznych (art. 57);
b) wszelkich świadczeń pieniężnych nieprzewidzianych w punkcie a), którym obowiązujące przepisy przyznają prawo ściągalności w trybie administracyjnym.

Art. 25. 1) Tytuł egzekucyjny dla świadczeń, o których mowa w art. 24, o ile nie wynika bezpośrednio z ustawy lub rozporządzenia, stanowią orzeczenia (nakazy płatnicze), oraz wykazy zaległości wydane przez instytucję do tego powołaną i zaopatrzone przez nią stwierdzeniem, iż pretensja prawnie dojrzała do egzekucji.

2) Jeżeli tytuł egzekucyjny nie pochodzi od władzy państwowej lub samorządowej winien, o ile ma podiegać egzekucji administracyjnej (art. 11) zawierać potwierdzenie przez władzę egzekucyjną (art. 8), czy tytuł ten, ze względu na uprawnienia instytucji do wystawienia go, podlega egzekucji.

Art. 26. 1) Egzekucję świadczeń pieniężnych przeprowadza się:

a) przez zajęcie i sprzedaż z przetargu publicznego rzeczy ruchomych;
b) przez zajęcie znajdujących się w posiadaniu zobowiązanego pieniędzy;
c) przez zajęcie sum pieniężnych lub innego majątku ruchomego, stanowiących własność zobowiązanego, a znajdujących się u osób trzecich;
d) przez zajęcie płac lub innych dochodów przypadających zobowiązanemu.

2) W razie potrzeby zastosowania innych środków egzekucyjnych władza egzekucyjna zwraca się do sądu (art. 12).

Art. 27. Egzekucję poprzedza się upomnieniem zobowiązanego z zagrożeniem wdrożenia po upływie dni siedmiu środków w art. 26 wskazanych.

Art. 28. Nie ulega egzekucji majątek ruchomy, wyłączony od egzekucyjnego zajęcia na mocy przepisów obowiązujących przy egzekucji sądowej.

Art. 29. 1) Zajęciu podlegają przedewszystkiem ruchomości należące do gospodarstwa domowego, następnie dopiero ruchomości należące do gospodarstwa zarobkowego.

2) Z ruchomości należący do gospodarstwa domowego ulegają zajęciu przedewszystkiem przedmioty zbytkowe, jak kosztowności, klejnoty i papiery wartościowe, następnie gotówka.

3) Zobowiązanemu służy jednak w każdym razie prawo żądać, aby wskazane przezeń przedmioty nie były zajęte, jeżeli inne pozostałe według oszacowania wystarczają na zaspokojenie egzekwowanej należności.

Art. 30. 1) Gdy zobowiązany nie wskaże majątku dostatecznego do przeprowadzenia egzekucji, a zachodzi uzasadnione podejrzenie, że majątek taki ukryto, organa egzekucyjne są uprawnione do przeprowadzenia rewizji domowej i nawet osobistej.
2) Rewizji osobistej kobiet mogą dokonywać tylko kobiety.
3) Rewizję osobistą w stosunku do osób wojskowych przeprowadza organ wojskowy, wyznaczony przez władzę wojskową — w obecności organu egzekucyjnego.
4) Sposób przeprowadzania rewizji osobistej określi szczegółowe rozporządzenie.

Art. 31. 1) Organ egzekucyjny wezwie asystencji miejscowych organów bezpieczeństwa:
a) jeżeli spotkał się z oporem zobowiązanego lub innych osób;
b) jeżeli pomieszczenie, w którem mają być dokonywane czynności egzekucyjne, jest zamknięte.

2) Jeżeli czynności egzekucyjne mają być przeprowadzone w nieobecności zobowiązanego, organ egzekucyjny przybierze świadka, którym mogą być osoby dorosłe należące do domowników lub pracowników zobowiązanego albo osoby sprawującej nadzór nad jego mieniem.

Art. 32. W razie zbiegu egzekucji administracyjnej i sądowej, administracyjny tytuł egzekucyjny łącznie z protokółami dokonanych czynności przekazuje się sądowemu organowi egzekucyjnemu, celem dalszego prowadzenia egzekucji.

Art. 33. 1) Zajęcie ruchomości następuje przez ich protokularne opisanie i oszacowanie.
2) Przedmioty, do których rości sobie prawo osoba trzecia, zamieszcza się w spisie z zaznaczeniem, kto do nich rości sobie prawo i z jakiego tytułu.
3) Jeżeli zgłoszone prawo osoby trzeciej nie budzi wątpliwości, władza egzekucyjna zwalnia z pod zajęcia objęte tem prawem rzeczy. W innych przypadkach zajęte przedmioty mogą być zwolnione tylko na mocy decyzji sądowej.

Art. 34. Zajęte przedmioty organ egzekucyjny odpowiednio oznacza i pozostawia na miejscu pod dozorem dłużnika lub tych osób trzecich, które na to wyrażą swą zgodę, bądź też, gdy jest to konieczne dla zabezpieczenia wyników egzekucji, zarządza przeniesienie ich na skład na koszt zobowiązanego.

Art. 35. Osoba, pod której dozór oddano zajęte przedmioty, odpowiada majątkowo za zachowanie ich w całości, a to niezależnie od odpowiedzialności karnej na wypadek sprzeniewierzenia.

Art. 36. 1) sprzedaż zajętych przedmiotów w drodze przetargu publicznego następuje najwcześniej w 2 tygodnie po zajęciu, o ile właściciel nie wyrazi zgody na termin wcześniejszy.
2) Sprzedaż następuje z reguły w miejscu gdzie zdeponowano zajęte przedmioty.
3) O czasie i miejscu sprzedaży należy podać do wiadomości publicznej co najmniej na tydzień przed sprzedażą.

Art. 37. 1) Przetarg publiczny przeprowadza organ egzekucyjny.
2) Właściciel obecny przy sprzedaży ma prawo żądać, aby pewne przedmioty były sprzedane wcześniej niż inne.

Art. 38. Licytant ofiarujący najwyższą cenę, po jej złożeniu na ręce organu egzekucyjnego staje się właścicielem sprzedawanej rzeczy. Osoba uchylająca się od niezwłocznego uiszczenia zaofiarowanej przez się ceny, traci prawo do nabycia sprzedawanej rzeczy i uczestniczenia w dalszym przetargu. Ponadto ulega ona ukaraniu w trybie administracyjnym grzywnie do 100 złotych.

Art. 39. Przetarg publiczny poczytuje się za niedoszły do skutku, jeżeli w nim nie weźmie udziału co najmniej dwóch licytantów, jak również, jeżeli żaden z uczestniczących nie poda ceny wyższej ponad oszacowanie.

Art. 40. 1) Nowy przetarg publiczny może być wyznaczony po podaniu o tem do publicznej wiadomości co najmniej na 3 dni przed jego terminem.
2) Na drugim przetargu publicznym mienie może być sprzedane nawet niżej oszacowania.

Art. 41. Zajęte papiery wartościowe na okaziciela, według uznania władzy egzekucyjnej mogą być bądź sprzedane z przetargu publicznego na giełdzie, bądź przejęte po kursie giełdowym z dnia zajęcia, na pokrycie należności egzekwowanej i kosztów egzekucyjnych.

Art. 42. Zajęcie sum pieniężnych lub innego majątku ruchomego zobowiązanego, znajdujących się u osób trzecich (fizycznych lub prawnych), bądź w urzędach i instytucjach państwowych, jako też od tych osób lub instytucji zobowiązanemu należnych, uskutecznia się przez doręczenie osobie, u której zajmowany majątek się znajduje, względnie od której należy się on zobowiązanemu,

wezwania, zobowiązującego tę osobę do wydania całego należnego zobowiązanemu majątku, do wysokości sumy egzekwowanej wraz z kosztami egzekucji, na ręce organu egzekucyjnego, a to pod rygorem odpowiedzialności za straty wyniknąć mogące skutkiem niedopełnienia tego obowiązku.

Art. 43. 1. Zajęcie płac lub innych dochodów, przypadających zobowiązanemu, uskutecznia się przez doręczenie osobie względnie urzędowi, zobowiązanym do uiszczenia, wezwania o dokonanie potrąceń w wysokości nie przekraczającej granicy przez prawo ustalonej, aż do całkowitego pokrycia egzekwowanej należności wraz z kosztami egzekucji, oraz o niezwłoczne przekazywanie uzyskanych w ten sposób sum na ręce organu egzekucyjnego, a to pod rygorem odpowiedzialności za straty wyniknąć mogące skutkiem niedopełnienia tego obowiązku.

2. W stosunku do uposażenia osób wojskowych, potrzącenia uskutecznia się w trybie i na zasadach przewidzianych w ustawie z 2-go kwietnia 1925 r. o potrąceniach z uposażenia osób wojskowych (Dz. U. R. P. Nr. 45, poz. 312) względnie w rozporządzeniach na podstawie tej ustawy wydanych.

V. Egzekucja innych świadczeń; wykonanie zastępcze.

Art. 44. 1. Jeżeli zobowiązany do świadczenia robocizny lub do świadczeń w naturze nie wypełnia tego obowiązku albo wcale, albo niezupełnie, albo nie w należytym czasie, władza nakaże wykonanie brakującego świadczenia na jego koszt i niebezpieczeństwo, przyczem może użyć do tego celu sił pociągowych, narzędzi i materjałów, należących do egzekuta. Urosłe z tego powodu wydatki będą ściągnięte od zobowiązanego w trybie przewidzianym w niniejszem rozporządzeniu dla egzekucji świadczeń pieniężnych.

2. W razie potrzeby władzą egzekucyjna może nakazać zobowiązanemu zaliczenie naprzód sumy kosztów z zastrzeżeniem późniejszego rozliczenia się. Taki nakaz stanowi tytuł egzekucyjny.

VI. Kara pieniężna celem przymuszenia.

Art. 45. Jeśli chodzi o czynność, która z powodu swoich właściwości nie może być spełniona zastępczo przez osobę trzecią, albo jeśli zgóry wiadomo, że zobowiązany nie będzie w stanie pokryć kosztów zastępczego wykonania, albo jeśli chodzi o zmuszenie do spełnienia obowiązku znoszenia czegoś albo zaniechania — stosuje się karę pieniężną celem przymuszenia.

Art. 46. Egzekucja rozpoczyna się zagrożeniem karą pieniężną celem przymuszenia na wypadek oporu lub zwłoki; kara pieniężna celem przymuszenia staje się wykonalną z chwilą, kiedy nastąpiły okoliczności w zagrożeniu przewidziane, t. j. skoro zakazany czyn popełniono lub nakazanej czynności w terminie nie wykonano.

Art. 47. 1. Kara pieniężna celem przymuszenia może być wymierzona zarówno osobom fizycznym jak prawnym, a także osobom nieletnim.

2. Odnośnie osób prawnych jako też osób nieletnich, może być zastosowana tylko kara pieniężna; jednakże w stosunku do prawnych zastępców osób prawnych nie będących osobami prawa publicznego może być stosowany prócz kary pieniężnej także areszt zastępczy (art. 48). Za uiszczenie kary pieniężnej wyznaczonej prawnym zastępcom tych osób prawnych odpowiadają solidarnie te osoby prawne i ich prawni zastępcy.

Art. 48. 1. Kara pieniężna celem przymuszenia może być stosowana kilkakrotnie w tym samym lub coraz wyższym wymiarze, nie może jednak każdorazowy wymiar przekraczać sumy 100 zł. względnie 5-ciu dni aresztu na wypadek niemożności zapłacenia kary.

2. O wykonanie kary zastępczego aresztu nałożonej na osobę wojskową, należy zwrócić się do władz wojskowych.

VII. Przymus bezpośredni.

Art. 49. Bezpośredni przymus może być stosowany dla zmuszenia do znoszenia lub zaniechania, albo celem ochrony wykonywanej czynności, lub wykonanego dzieła. Pozatem przymus bezpośredni będzie stosowany tylko wówczas, gdy inne środki egzekucyjne okażą się bezskuteczne, albo gdy zastosowanie niezwłoczne przymusu jest konieczne ze względu na grożącą niepowetowaną szkodę dla interesu publicznego, ze względu na bezpośrednie niebezpieczeństwo dla życia i zdrowia ludzi, lub dla mienia prywatnego w szerszym rozmiarze, albo gdy ustawa wyraźnie stosowanie tego środka przewiduje.

Art. 50. 1. Użycie przymusu bezpośredniego polega na zagrożeniu tym środkiem egzekucyjnym ze strony organu egzekwującego, poczem następuje wezwanie organów asystencyjnych (art. 8 ustęp trzeci).

2. W wypadkach, w których organa względnie władze wymienione w art. 13 są uprawnione osobiście zastosować przymus bezpośredni w braku organów asystencyjnych — działają one według przepisów o asystencji.

3. W wypadkach, w których władze administracyjne wykonują orzeczenia wyższych instancyj i same obejmują bezpośrednie wykonanie, są one uprawnione do stosowania przymusu bezpośredniego. Przepis ustępu trzeciego art. 8 ma w tych wypadkach zastosowanie.

VIII. Przepisy końcowe.

Art. 51. 1. Koszty przymusowego postępowania administracyjnego obciążają zobowiązanego i będą ściągnięte w trybie przewidzianym dla egzekucji świadczeń pieniężnych.

2. W razie nieściągalności koszta postępowania przymusowego ponosi władza, której organa egzekucję przeprowadzały, o ile specjalne przepisy nie stanowią inaczej.

Art. 52. Rozporządzenie wykonawcze określi sposób ustalania wysokości kosztów postępowania przymusowego w wypadkach przewidzianych w punkcie b) art. 3; do czesu wydania tego rozporządzenia wysokość kosztów ustalać będzie władza egzekucyjna.

Art. 53. 1. Od należności pieniężnych nieuiszczonych z winy płatnika w terminie płatności, pobierane będą na rzecz władz i instytucyj, którym przypadają te należności,—począwszy od 15 dnia po upływie terminu płatności — kary za zwłokę w wysokości 2% miesięcznie od zaległych sum, przyczem miesiąc zaczęty liczy się za cały.

2. Rozporządzenie Rady Ministrów może obniżać wysokość kar za zwłokę, bądź dla wszystkich, bądź dla niektórych rodzajów należności.

3. Od należności, których spłata została odroczona lub rozłożona na raty przez odnośną władzę względnie instytucję lub jej upoważniony do tego organ, pobiera się odsetki za zwłokę tylko wtedy, gdy przy sposobności odroczenia lub rozłożenia na raty zostały oznaczone, i to w takiej wysokości, w jakiej je ustalono.

Art. 54. 1) Gminy przeprowadzające egzekucję należności pieniężnych stosownie do postanowień rozporządzenia niniejszego, pobierają na swoją rzecz odszkodowanie w następującej wysokości:

a) od kwot nieprzekraczających 500 zł. . . . 3% ściągniętych kwot, niemniej jednak niż 5 zł.;

b) od kwot większych niż 500 zł. a nieprzekraczających 2000 zł. . . . . 2% ściągniętych kwot, niemniej jednak niż 15 zł.;

c) od kwot ponad 2000 zł. . . . 1% sciągniętych kwot, niemniej niż 40 zł., a nie więcej jednak niż 250 zł.

2) Odszkodowanie o którem mowa w ustępie pierwszym — obciąża płatnika (zobowiązanego).

Art. 55. Przepis art. 2 rozporządzenia niniejszego odnosi się również do państwowego zarządu kolejowego.

Art. 56. Przepisy rozporządzenia niniejszego nie dotyczą dziedziny danin publicznych i monopoli.

Art. 57. Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych przystosuje zasady niniejszego rozporządzenia do egzekucji w dziedzinie ubezpieczeń społecznych, przez wprowadzenie w niem odpowiednich zmian stosownie do odmiennych potrzeb instytucyj ubezpieczeń społecznych, oraz ustali termin wprowadzenia w życie zmienionego w powyższy sposób rozporządzenia; do powyższego terminu zachowują moc obowiązującą przepisy dotychczasowe, normujące egzekucję w tym zakresie.

Art. 58. Rozporządzenie Ministra Spraw Zagranicznych wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych ustali przepisy o wyłączeniach z pod postanowień niniejszego rozporządzenia osób korzystających ze specjalnych przywilejów na podstawie prawa międzynarodowego.

Art. 59. 1) Organa gminne są obowiązane na polecenie władzy sądowej lub prokuratorskiej do egzekwowania na zasadach niniejszego rozporządzenia grzywien, kar pieniężnych, nawiązek, opłat i kosztów, orzeczonych w sądowem postępowaniu karnem.

2) W powyższym zakresie władzom sądowym i prokuratorskim służą w stosunku do organów gminnych prócz praw przewidzianych w ustawach postępowania sądowego, także prawa służące według niniejszego rozporządzenia władzy administracji ogólnej.

3) Do egzekucji pretensyj z mocy orzeczeń wydanych w sądowem postępowaniu cywilnem, organa gminne są obowiązane na zasadach niniejszego artykułu w dotychczasowym zakresie z tem uzupełnieniem, że obowiązek dotyczy zwierzchności gminnych (art. 158 u. p. c. z r. 1864) dotyczy także magistratów miast i ich organów wykonawczych.

4) Przepisy w przedmiocie wynagrodzenia za wykonanie egzekucji na zasadzie niniejszego artykułu na polecenie władz sądowych i prokuratorskich określi rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 60. Wykonanie niniejszego rozporządzenia porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.

Art. 61. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie w 30 dni po ogłoszeniu i obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej z wyjątkiem województwa śląskiego. Równocześnie traci moc obowiązującą art. 112 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 stycznia 1928 r. o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej (Dz. U. R. P. Nr. 11, poz. 86) powołany również w art. 113 tego rozporządzenia, jako też wszelkie przepisy sprzeczne z postanowieniami rozporządzenia niniejszego.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*

Prezes Rady Ministrów i Minister Spraw Wojskowych: *J. Piłsudski*

Minister: *K. Bartel*

Minister Spraw Wewnętrznych: *Sławoj-Składkowski*

Minister Spraw Zagranicznych: *August Zaleski*

Minister Skarbu: *G. Czechowicz*

Minister Sprawiedliwości: *A. Meysztowicz*

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego: *Dr. Dobrucki*

Minister Rolnictwa: *K. Niezabytowski*

Minister Przemysłu i Handlu: *E. Kwiatkowski*

Minister Komunikacji: *Romocki*

Minister Robót Publicznych: *Moraczewski*

Minister Pracy i Opieki Społecznej: *Dr. Jurkiewicz*

Minister Reform Rolnych: *Witold Staniewicz*

Minister Poczt i Telegrafów: *Bogusław Miedziński*

V.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej.

z dnia 22 marca 1928 r.

o postępowaniu karno-administracyjnem.

(ogłosz. w Dz. U. R. P. Nr. 38 poz. 365 z dn. 26.III.1928).

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 78, poz. 443) postanawiam co następuje:

I. Postanowienia ogólne.

Art. 1. Wykroczenia, zagrożone karą nie wyższą niż grzywna (kara pieniężna) trzy tysiące złotych i areszt do 3 miesięcy, niezależnie od kar dodatkowych, ulegają dochodzeniu i ukaraniu przez władze administracyjne, jeżeli ustawa dane wykroczenie wyraźnie przekazuje orzecznictwu władz administracyjnych.

Ograniczenie powyższej właściwości ze względu na kwotę grzywny nie ma zastosowania, jeżeli wymiar grzywny jest uzależniony od pojedyńczej lub wielokrotnej wysokości szkody, wartości przedmiotu, uszczuplonej należności, albo innej jednostki obliczeniowej, przewidzianej ustawą jako podstawa ustalenia wysokości kary.

Art. 2. Do dochodzenia i karania wykroczeń, wymienionych w art. 1, powołane są powiatowe władze administracji ogólnej z wyjątkiem tych wypadków, gdy z mocy przepisu szczególnego właściwa jest inna władza administracji państwowej.

Art. 3. Kary za wykroczenia, wymienione w art. 1 mogą być wymierzane jedynie w drodze postępowania karno-administracyjnego, przeprowadzonego według przepisów rozporządzenia niniejszego.

O ile przepisy rozporządzenia niniejszego nie stanowią inaczej, mają w postępowaniu karno-administracyjnem zastosowanie przepisy działów III, V, VI, VII, VIII, IX, X, XV i XVI rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnem (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 341) a o ile chodzi o wykonanie nakazów i orzeczeń karnych — przepisy działów II, III, IV i VIII rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu przymusowem w administracji (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 342).

Art. 4. Przepisy rozporządzenia niniejszego nie dotyczą dochodzenia i karania w sprawach karno-skarbowych wogóle i w sprawach dyscyplinarnych.

Art. 5. Władza powinna z urzędu przestrzegać swej właściwości. Właściwą jest ta władza, na której obszarze popełniono wykroczenie, nawet wówczas, gdy skutek wykroczenia nastąpił na innym obszarze.

Jeżeliby uzasadniona była właściwość miejscowa dwu lub więcej władz albo jest wątpliwe, na obszarze której władzy popełniono wykroczenie, natenczas właściwa jest ta władza, która pierwsza wdrożyła dochodzenie.

Art. 6. Władza, która pierwsza otrzymała wiadomość o wykroczeniu, jest dopóty właściwa do jego ściągania, dopóki nie ujawnią się okoliczności uzasadniające właściwość innej władzy.

Art. 7. W razie ujawnienia wykroczenia, przewidzianego w art. 1, władze, urzędy i organa, które je ujawniły lub otrzymały o niem wiadomość, donoszą o tem władzy właściwej (art. 2, 5, 6).

Przy dochodzeniu wykroczeń władze, powołane do ich dochodzenia i karania, posługują się podległemi im organami.

Art. 8. Policja Państwowa może zatrzymać osobę, schwytaną na gorącym uczynku wykroczenia, przewidzianego w art. 1, z powodu obawy ukrywania się:

a) jeżeli jest nieznana, a nie może się wylegitymować, ani w inny sposób nie można ustalić jej tożsamości;
b) jeżeli nie ma w Państwie stałego miejsca pobytu, ani określonego źródła utrzymania;
c) jeżeli pozostaje pod dozorem policyjnym, albo jest przestępcą nałogowym, zawodowym lub recydywistą;
d) jeżeli jest cudzoziemcem i zachodzi uzasadniona obawa, że uchyli się od ścigania;
e) jeżeli tylko przez zatrzymanie można zapobiec skutecznie spełnieniu przestępstwa lub usiłowaniu jego spełnienia.

Zatrzymanego należy niezwłocznie dostawić do właściwej władzy administracyjnej albo też zwolnić, jeżeli odpadnie powód zatrzymania.

Władza obowiązana jest najdalej w ciągu 24 godzin przesłuchać dostawioną osobę. Dalsze zatrzymanie może nastąpić tylko w wypadkach, przewidzianych pod lit. a—d; na podstawie decyzji sędziego powiatowego (pokoju), uzyskanej w ciągu 48 godzin od zatrzymania na czas konieczny, jednak nie dłuższy, niż przewidziana za popełniony czyn kara pozbawienia wolności główna lub zastępcza, w każdym razie nie dłuższy niż dni 14.

Przepis powyższy nie wyłącza zastosowania surowszych przepisów ustaw szczególnych.

Poza Policją Państwową, inne organa o charakterze publicznym są uprawnione do zatrzymywania osób, które popełniły wykroczenie, przewidziane w art. 1, w zakresie i w trybie, przewidzianym w ustawach szczególnych.

Rozporządzenie Ministrów: Spraw Wewnętrznych i Sprawiedliwości może jednak uprawnienia służące według artykułu niniejszego Policji Państwowej przyznać innym organom, powołanym do utrzymania spokoju, bezpieczeństwa lub porządku publicznego, we właściwym im zakresie.

Art. 9. Jeżeli przestępstwo zagrożone jest konfiskatą przedmiotów, władza może dla jej zabezpieczenia zarządzić zajęcie przedmiotów.

Osobie zainteresowanej wydaje się zaświadczenie o zajęciu.

Przedmioty podlegające szybkiemu zepsuciu lub zniszczeniu, albo dające się przechowywać tylko niestosunkowo wielkim kosztem, sprzedaje się w drodze publicznego przetargu. Kwota, uzyskana ze sprzedaży, podlega zajęciu do czasu wydania orzeczenia.

II. Granice właściwości rzeczowej władz administracyjnych i władz sądowych w wypadku zbiegu przestępstw i przepisów.

Art. 10. Jeżeli ten sam czyn wykazuje cechy przestępstwa, ulegającego ukaraniu przez władzę administracyjną, a zarazem cechy przestępstwa, ulegającego ukaraniu przez władzę sądową, każda z tych władz orzeka w zakresie swej właściwości. W razie skazania tak w postępowaiu karno-administracyjnem, jak i w postępowaniu sądowem, z pośród orzeczonych kar pozbawienia wolności kara surowsza pochłania mniej surową, inne kary, orzeczone przez obie władze, i skutki skazania, wynikające z obu orzeczeń, pozostają obok siebie w mocy. O pochłonięciu kary pozbawienia wolności orzeka sąd okręgowy, przewidziany w art. 37, na wniosek skazanego, prokuratora lub władzy administracyjnej, albo z inicjatywy własnej lub sądu, który wyrokował w postępowaniu sądowem.

Art. 11. W wypadku przestępstw, popełnionych oddzielnemi czynami, z których jedne ulegają ukaraniu przez władzę administracyjną, drugie przez władzę sądową, każda z tych władz orzeka w zakresie swej właściwości. W razie skazania tak w postępowaniu karno-administracyjnem, jak i w postępowaniu sądowem, nie orzeka się kary łącznej dla kar, wymienionych w każdem z tych postępowań.

Art. 12. W rozumieniu art. 10 i 11 postępowanie karno-administracyjne obejmuje także postępowanie sądowe, wszczęte wskutek żądania przekazania sprawy sądowi według art. 34.

III. Zbieg przestępstw i przepisów karnych w postępowaniu karno-administracyjnem.

Art. 13. Jeżeli czyn, zagrożony karą, podpada pod kilka przepisów karnych, władza wymierza karę pozbawienia wolności według najsurowszego z tych przepisów, natomiast inne kary według każdego z tych przepisów oddzielnie, tak że skutki skazania następują według każdego z tych przepisów.

Art. 14. W razie jednoczesnego skazania za wykroczenia, popełnione kilku czynami, podpadającemi pod ten sam przepis, władza wymierza karę w granicach tego przepisu, może jednak karę grzywny podwyższyć ponad wymiar najwyższy, przewidziany w ustawie, nie więcej niż o połowę. Podwyższenie wymiaru nie ma zastosowania do grzywien, określonych w art. 1 ust. 2.

Art. 15. W razie jednoczesnego skazania za wykroczenia, popełnione kilku czynami, podpadającemi pod różne przepisy karne, władza wymierza karę pozbawienia wolności według najsurowszego z tych przepisów, natomiast inne kary według każdego z tych przepisów oddzielnie; także skutki skazania następują według każdego z tych przepisów.

Art. 16. Przepisy art. 14—15 mają zastosowanie także wówczas, gdy po skazaniu za jedno wykroczenie należy wymierzyć karę za inne, popełnione przed wydaniem orzeczenia co do wykroczenia już osądzonego.

Art. 17. Karę należy wymierzyć w granicach wymiarów, wskazanych w obowiązujących przepisach, a w braku takich wymiarów — w wymiarze do dwustu złotych lub do 7 dni aresztu.

Przy ustalaniu wysokości i rodzaju kary należy uwzględniać wiek, dotychczasowy sposób prowadzenia się, stopień wykształcenia, stosunki majątkowe i zarobkowe obwinionego oraz względy celowości.

W wypadku skazania nieletniego do lat siedemnastu można zamiast kary, przewidzianej ustawą, udzielić nagany, jeżeli wina i skutki czynu są nieznaczne, a ze względu na okoliczności wymiar nawet najniższej kary uważać należy za zbyt surowy.

Art. 18. Przepisy art. 13—17 mają zastosowanie także w postępowaniu sądowem, wszczętem wskutek żądania przekazania sprawy sądowi według art. 34.

IV. Postępowanie karno-administracyjne zwyczajne.

Art. 19. Jeżeli doniesienie lub wynik dochodzenia uzasadnia dalsze ściganie, jako też w wypadku, przawidzianym w art. 48, władza wyznacza rozprawę i wzywa obwinionego piśmiennie do stawienia się w wyznaczonym terminie na rozprawę. Władza może w uzasadnionych wypadkach zaznaczyć w wezwaniu, że obwiniony zamiast stawienia się może nadesłać w wyznaczonym terminie piśmienne wyjaśnienie.

Jeżeli obwiniony nie przebywa w miejscu siedziby władzy, władza, o ile nie zachodzą powody wymagające osobistego przesłuchania, spowoduje przesłuchanie obwinionego przez równorzędną lub niższą władzę miejsca jego zamieszkania lub pobytu.

Wezwanie należy doręczyć obwinionemu; wzywając niepełnoletniego lub niewłasnowolnego,— władza obowiązana jest zawiadomić o tem jego ustawowego zastępcę prawnego, o ile jest jej znany.

Art. 20. Ojciec, matka, małżonek lub opiekun (kurator) niepełnoletniego i niewłasnowolnego ma prawo także wbrew jego woli stawiać na jego korzyść wnioski i wnosić środki odwoławcze.

Art. 21. Wezwanie obwinionego na rozprawę ma zawierać — oprócz oznaczenia czynu przestępnego, — uprzedzenie, że w razie niestawienia się władza jest uprawniona zarządzić przymusowe jego sprowadzenie; albo przeprowadzić rozprawę w jego nieobecności.

W wezwaniu należy obwinionemu polecić, aby sprowadził na rozprawę świadków i inne dowody służące do jego obrony, lub też wskazał je władzy pisemnie lub ustnie w takim czasie, by mogły być przez władzę użyte na rozprawie.

Art. 22. Przebieg i wynik rozprawy należy ustalić w protokóle, który ma zawierać następujące dane:

1) oznaczenie władzy,
2) imię i nazwisko, czas i miejsce urodzenia, stan, zatrudnienie i miejsce zamieszkania obwinionego, — o ile okoliczności te dają się ustalić,
3) wyraźne oznaczenie czynu, zarzuconego obwinionemu,
4) zaprzeczenie, usprawiedliwienie lub przyznanie się obwinionego,
5) istotne zeznania świadków i znawców i inne wyniki postępowania dowodowego,
6) orzeczenie,
7) krótkie uzasadnienie,
8) pouczenie o środku prawnym,
9) datę orzeczenia,
10) datę ogłoszenia lub doręczenia orzeczenia.

Obwinionemu należy na jego żądanie przedstawić przebieg czynności, dokonanych w jego nieobecności.

Art. 23. Na zasadzie wyników rozprawy władza wydaje orzeczenie uniewinniające lub skazujące.

Orzeczenie obwinionemu ogłasza się, a doręcza wówczas, jeżeli tego zażąda, albo jest niepełnoletni lub niewłasnowolny.

Nieobecnemu przy ogłoszeniu ustawowemu zastępcy prawnemu obwinionego niepełnoletniego lub niewłasnowolnego należy orzeczenie doręczyć z urzędu, o ile jest władzy znany.

W wypadkach szczególnej wagi lub zawiłych wydanie orzeczenia można odroczyć, zawiadamiając o tem obwinionego z nadmienieniem, że orzeczenie zostanie mu doręczone.

Art. 24. Władza może wydać orzeczenie zaoczne, jeśli obwiniony nie stawił się na rozprawę, a władza nie uważa jego obecności na rozprawie za konieczną.

Orzeczenie zaoczne należy obwinionemu doręczyć.

Art. 25. W orzeczeniu skazującem, oprócz danych, wymienionych w art. 22 pod p. p. 1, 2, 3, 7, 8, 9, należy podać:

a) oznaczenie czynu, przyjętego za dowiedziony;
b) przepis, naruszony przez ten czyn;
c) wymiar kary oraz podstawę prawną jej wymierzenia;
d) postanowienie o konfiskacie przedmiotu przestępstwa, o ile ona następuje;
e) postanowienia co do kosztów postępowania i ich wysokości;
f) wymiar aresztu zastępczego na wypadek niemożności ściągnięcia grzywny (art. 26).

W orzeczeniu uniewinniającem nie przytacza się danych, wskazanych w art. 22 p. 8 i w art. 25 lit. a), b), c), e) i f).

Art. 26. Areszt zastępczy oznacza się w orzeczeniu wówczas, gdy obowiązujące przepisy przewidują za przestępstwo areszt, jako karę główną albo jako karę zastępczą.

Zamiany należy dokonać według słusznego uznania władzy, jednak kara aresztu zastępczego nie może przewyższać wymiaru aresztu zastępczego, przewidzianego w ustawie, a w braku takiego oznaczenia, — najwyższego wymiaru kary aresztu, jaką dany czyn jest zagrożony.

Art. 27. Władza administracyjna zarządza wykonanie aresztu zastępczego, oznaczonego w miejsce grzywny, jeśli:

a) grzywna jest nieściągalna, albo
b) ściągnięcie grzywny pozbawiałoby ukaranego lub jego rodzinę niezbędnych środków utrzymania.

Art. 28. Areszt domowy (w mieszkaniu można stosować jako karę na zasadach, przewidzianych rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 lutego 1928 r. o areszcie domowym (Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 228). Karę tę można wymierzyć w orzeczeniu lub nakazie karnym.

Art. 29. Konfiskatę przedmiotów można orzec jedynie w wypadkach, przewidzianych w obowiązujących przepisach. Konfiskacie podlegają jedynie przedmioty, należące do obwinionego, o ile przepisy prawne nie stanowią wyjątków. Jeżeli sprawcy nie można ścigać, władza może wydać orzeczenie o konfiskacie samoistnie.

Przedmioty skonfiskowane należy sprzedać w drodze publicznego przetargu, o ile ze względu na ich rodzaj nie podlegają zniszczeniu.

Art. 30. Koszty postępowania (art. 25 lit. e) obejmują:

a) koszty sprowadzenia obwinionego, świadków i biegłych,
b) koszty sprowadzenia, przechowania i sprzedaży zajętych przedmiotów,
c) należytości świadków i znawców,
d) koszty utrzymania tymczasowo aresztowanego,
e) koszty wykonania orzeczenia.

Koszty ściąga się w tym samym trybie jak grzywny.

Koszty nie podlegają zamianie na areszt.

W wypadku skierowania sprawy do sądu (art. 34) koszty powyższe będą uwzględnione tak samo, jak koszty i wydatki śledztwa sądowego.

Art. 31. W wypadkach ustawami przewidzianych władza administracyjna niezależnie od orzeczenia z art. 23 orzeka w postępowaniu karno-administracyjnem o obowiązku odszkodowania i oznacza jego kwotę. Jeżeli strona nie jest zadowolona z orzeczenia o odszkodowaniu, może się udać na zwykłą drogę sądową. Pozostają w mocy postanowienia ustaw, które określają terminy udania się na drogę sądową.

Art. 32. Jeżeli z powodu skazującego orzeczenia władzy administracyjnej nie żądano w terminie przekazania sprawy sądowi (art. 34—35), orzeczenie staje się prawomocne.

Art. 33. W sprawach, zakończonych prawomocnem orzeczeniem władzy administracyjnej, może nastąpić wznowienie postępowania, jeśli wyjdą na jaw nowe nieznane uprzednio okoliczności faktyczne lub środki dowodowe, wskazujące na:

1) niesłuszne uniewinnienie lub
2) niesłuszne ukaranie.

W wypadku niesłusznego uniewinnienia wznowienie postępowania dopuszczalne jest tylko, dopóki przestępstwo nie ulegnie przedawnieniu.

W wypadku niesłusznego skazania wznowienie postępowania może nastąpić na wniosek ukaranego lub osób, wymienionych w art. 20, a w razie jego śmierci — na wniosek tych osób lub ustawowych spadkobierców.

O wznowieniu postępowania decyduje władza, która wydała orzeczenie. Przeciw odmowie wznowienia przysługuje zażalenie do bezpośrednio wyższej władzy administracyjnej, która orzeka ostatecznie.

V. Postępowania sądowe w sprawach karno-administracyjnych.

Art. 34. Osoba, której wymierzono karę w trybie postępowania karno-administracyjnego, może zwrócić się w terminie zawitym siedmiodniowym od daty ogłoszenia jej orzeczenia do władzy administracyjnej z żądaniem skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego; termin siedmiodniowy liczy się od daty doręczenia, jeżeli orzeczenie należało doręczyć. To samo prawo służy osobom, którym je przyznają ustawy szczególne.

Jeżeli osoba, której karę wymierzono, jest niepełnoletnia lub bezwłasnowolna, żądanie w terminie, biegnącym dla tej osoby, może złożyć każda z osób, wymienionych w art. 20.

Art. 35. W razie odmowy przyjęcia przez władzę administracyjną żądania, wymienionego w art. 34, można w ciągu trzech dni od zawiadomienia o odmowie złożyć żądanie skierowania sprawy do sądu okręgowego celem rozpatrzenia zasadności odmowy. Żądanie to można złożyć wprost do sądu.

O przywróceniu terminu, wymienionego w art. 34, orzeka sąd okręgowy.

Sąd wydaje decyzję (uchwałę) nie ulegającą zaskarżeniu.

Art. 36. W razie złożenia żądania, wymienionego w art. 34 lub w art. 35, orzeczenie władzy administracyjnej nie ulega wykonaniu, o ile ustawa szczególna nie stanowi inaczej.

Władza administracyjna, o ile nie cofnie swego orzeczenia, przesyła akta sądowi.

Orzeczenie władzy administracyjnej zastępuje w postępowaniu sądowem prawomocny akt oskarżenia (wniosek w postępowaniu uproszczonem).

Art. 37. Właściwy do rozpoznania sprawy jest sąd okręgowy, w którego okręgu znajduje się siedziba władzy, która wymierzyła karę administracyjną.

Art. 38. Władza administracyjna, która wymierzyła karę, albo w jej zastępstwie władza odpowiednia w siedzibie sądu okręgowego, może popierać oskarżenie zamiast lub obok prokuratora.

Art. 39. Sąd okręgowy rozpoznaje sprawę według przepisów obowiązujących go w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji ze zmianami, przewidzianemi w następujących artykułach.

Art. 40. Wnioski stron nie wiążą przewodniczącego w zakresie zarządzeń dotyczących wezwania do rozprawy świadków i biegłych oraz sprowadzenia innych dowodów.

Przewodniczący sądu może zarządzić przed wyznaczeniem rozprawy przesłuchanie oskarżonego, świadków i biegłych przez miejscowo właściwy sąd powiatowy (pokoju). Świadków i biegłych można przesłuchać pod przysięgą.

Art. 41. Sąd orzekający postanawia według swego uznania, których świadków i biegłych przesłucha na rozprawie pod przysięgą lub bez zaprzysiężenia, a których zeznania będą odczytane. W tym celu może zarządzić potrzebne jeszcze przesłuchania przez jednego ze swoich członków, albo przez innego sędziego lub sąd powiatowy (pokoju).

Wolno odczytywać zapiski dochodzenia i inne części akt postępowania administracyjnego.

Art. 42. Sąd okręgowy nie jest związany wymiarem kary, oznaczonym w orzeczeniu władzy administracyjnej.

Art. 43. Wyrok sądu okręgowego nie ulega zaskarżeniu.

Art. 44. Na wniosek prokuratora lub władzy administracyjnej (art. 38) sąd okręgowy rozpoznaje sprawę w postępowaniu uproszczonem (art. 845^1 — 845^{10} ustawy postępowania karnego z 1864 r., wprowadzone ustawą z dnia 25 lutego 1921 r. — Dz. U. R. P. Nr. 30, poz. 169, oraz ustawa z dn. 21 października 1919 r.—Dz. U. R. P. Nr. 87, poz. 473), stosując odpowiednio przepisy art. 34—42.

W tym wypadku w okręgach sądów apelacyjnych: w Poznaniu i Toruniu i sądu okręgowego w Katowicach sprawę rozpoznaje jeden sędzia, który ma prawo i obowiązki przewodniczącego i zespołu izby karnej.

Wyrok sędziego, wydany w postępowaniu uproszczonem, nie ulega zaskarżeniu.

VI. Postępowanie karno-admistracyjne nakazowe.

Art. 45. Władze wymienione w art. 2 mogą, na podstawie doniesienia władz lub organów urzędowych, opartego na ich własnem spostrzezeniu, nakładać kary bez przeprowadzenia zwyczajnego postępowania w drodze nakazu karnego, jeżeli uważają za stosowne wymierzyć karę aresztu na czas nie przekraczający dni trzech i karę pieniężną nie wyższą niż 50 złotych.

Przepis art. 25 ma odpowiednie zastosowanie.

Wojewoda może w drodze rozporządzenia upoważnić do nakładania kar w fomie nakazów karnych również władze i organa państwowe i samorządowe, podległe powiatowym władzom administracji ogólnej.

Art. 46. Przeciw nakazowi karnemu może skazany wnieść do tej władzy, która nakaz wydała, sprzeciw pisemny lub ustny w ciągu 7 dni po doręczeniu nakazu; w przeciwnym razie nakaz staje się prawomocny.

Art. 47. Władza, która nakaz wydała, odrzuci sprzeciw, wniesiony w terminie spóźnionym. Przepis art. 35 i art. 36 ust. 1 ma odpowiednie zastosowanie. Jeżeli sąd wyda decyzję stwierdzającą, że sprzeciw wniesiono w terminie, lub orzeknie o przywróceniu terminu, władza administracyjna zarządzi postępowanie zwyczajne.

Art. 48. W razie wniesienia sprzeciwu w terminie lub przywrócenia terminu (art. 46 i 47), władza, wymieniona w art. 2, przeprowadza zwyczajne postępowanie tak, jakby nakazu nie było, przyczem nie jest związana wymiarem kary, orzeczonym w nakazie karnym.

Art. 49. Jeśli sprzeciwu nie wniesiono w terminie (art. 46, 47), nakaz karny podlega wykonaniu jak prawomocne orzeczenie.

Art. 50. Powiatowe władze administracji ogólnej mogą za zgodą właściwego wojewody upoważnić funkcjonarjuszów państwowych i samorządowych władz im podledłych do nakładania w ich imieniu w drodze doraźnych nakazów karnych grzywien w granicach nie przekraczających 10 złotych za wykroczenie, określone w upoważnieniu, w razie schwytania winnego na gorącym uczynku, albo gdy niema wątpliwości co do osoby przestępcy i jeśli winny oświadczy, że grzywnę uiści bezzwłocznie.

Doraźne nakazy karne są bezimienne, ukarany może jednak żądać podania jego nazwiska w nakazie.

W razie bezzwłocznego uiszczenia grzywny do rąk funkcjonarjusza, który ją nałożył nakaz uważa się za prawomocny, — w przeciwnym razie za niebyły.

Art. 51. Nakazów karnych i doraźnych nakazów karnych nie można stosować, jeśli w myśl obowiązujących przepisów władza winna łącznie z orzeczeniem karnem orzec o odszkodowaniu lub o konfiskacie, albo gdy najniższa kara, przewidziana w ustawie lub rozporządzeniu, które przekroczono, jest wyższa od kar, przewidzianych w art. 45 lub też 50.

VII. Postępowanie karno-administracyjne przyśpieszone.

Art. 52. Jeśli przestępstwa, podlegające ściganiu w postępowaniu karno-administracyjnem, szerzą się w sposób powszechny lub niebezpieczny, Ministrowie: Spraw Wewnętrznych i Sprawiedliwości mogą w drodze rozporządzenia wprowadzić na oznaczonym obszarze przyśpieszone postępowanie karno-administracyjne odnośnie do spraw, wymienionych w rozporządzeniu, i na okres czasu nie przenoszący jednego roku. Rozporządzenie to będzie ogłoszone w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 53. Wprowadzenie postępowania przyśpieszonego powoduje, że:

1) terminy, przewidziane w art. 34 i 46, ulegają skróceniu do dni trzech;

2) orzeczenia nie doręcza się; ogłoszenie orzeczenia zastępuje jego doręczenie;

3) sądy wyznaczają rozprawy na czas możliwie najkrótszy, nie późniejszy niż dni 14, a jeśli oskarżony i świadkowie mieszkają w siedzibie sądu, na czas nie późniejszy niż siedem dni;

4) przepisy o terminach między doręczeniem wezwania oskarżonemu a dniem rozprawy głównej nie są obowiązkowe;

5) grzywny, wymierzone nakazem karnym lub orzeczeniem administracyjnem, są natychmiast wykonalne.

VIII. Wykonanie orzeczeń i nakazów karnych władz administracyjnych.

Art. 54. Orzeczenia i nakazy karne władz administracyjnych stają się wykonalne z chwilą uprawomocnienia się, o ile rozporządzenie niniejsze (art. 53 p. 5) lub ustawy szczególne nie stanowią inaczej.

Po uprawomocnieniu się orzeczenia lub nakazu karnego lub nakaz są wcześniej wykonalne, władza wzywa skazanego stosownie do treści orzeczenia lub nakazu, aby w ciągu 7 dni uiścił grzywnę i zgłosił się do odbycia kary aresztu. Po upływie tego terminu nastąpi wykonanie przymusowe. Jeżeli skazany jest już zatrzymany, wykonanie przymusowe nastąpi bez wezwania.

Władza może na prośbę skazanego z ważnych powodów zezwolić na odroczenie lub przerwę kary; od tej decyzji niema środka odwoławczego.

Wykonanie kary pozbawienia wolności w wypadku choroby umysłowej lub ciężkiej choroby fizycznej skazanego odracza się do czasu wyzdrowienia. Przepis ten dotyczy również kobiet ciężarnych i w ciągu 3 miesięcy po rozwiązaniu, jeśli dziecko zostaje przy życiu.

Wykonanie kar, orzeczonych przez sądy okręgowe w postępowaniu, przewidzianem w części V, należy do władz sądowych i prokuratorskich według ustaw postępowania karnego, o ile kara nie została już wykonana w całości lub w części przez

władzę administracyjną na zasadzie art. 53 p. 5 lub ustaw szczególnych.

Art. 55. Mieszkańcy gmin miejskich i wiejskich, w których nie urządzono jeszcze aresztu gminnego, będą odbywali kary aresztu, wymierzone przez władze administracyjne, w więzieniach ogólnych za zwrotem przez te władze kosztów według taryfy, którą ustala Minister Sprawiedliwości w drodze rozporządzenia.

Odbywający karę aresztu, wymierzoną w postępowaniu karno-administracyjnem, podlega tym samym rygorom, jak skazany na areszt przez sądy.

Art. 56. Do czasu ogólnego uregulowania sprawy przeznaczenia grzywien, grzywny, wymierzone w drodze postępowania karno-administracyjnego, przypadają na rzecz Skarbu Państwa, o ile poszczególne ustawy nie stanowią inaczej.

To samo dotyczy przedmiotów skonfiskowanych lub kwot uzyskanych za nie przy sprzedaży.

Art. 57. Śmierć skazanego umarza kary, wymierzone w drodze postępowania karno-administracyjnego. Jednakże odszkodowanie, oznaczone w orzeczeniu skazującem, które uprawomocniło się przed śmiercią ukaranego, obciąża spadek.

Konfiskata przedmiotu przestępstwa następuje mimo śmierci ukaranego.

IX. Przedawnienie — administracyjne zatarcie skazania.

Art. 58. Wykroczenia przekazane orzecznictwu władz administracyjnych, ulegają przedawnieniu z upływem 6 miesięcy od popełnienia czynu, jeżeli w tym czasie ani władza administracyjna ani sąd nie wdrożyły postępowania.

Władza administracyjna nie może wydać orzeczenia ani nakazu karnego, jeśli od dnia wdrożenia postępowania przez władzę administracyjną upłynęło 12 miesięcy.

Orzeczonej kary nie wolno wykonać, jeśli w przeciągu 24 miesięcy od dnia uprawomocnienia się orzeczenia lub nakazu karnego władzy administracyjnej albo wyroku sądowego wykonywanie kary nie zostało rozpoczęte. Do okresu tego nie wlicza się czasu, przez który kara była odroczona lub przerwana w myśl art. 54 ust. 3 i 4 lub w myśl ustaw postępowania karnego.

Art. 59. Orzeczenie skazujące, o ile przepisy prawne nie stanowią inaczej, puszcza się w niepamięć po upływie 5 lat od chwili jego uprawomocnienia, w szczególności: po upływie tego czasu nie wolno o niem czynić wzmianki w urzędowych świadectwach prowadzenia się i wywiadach, ani też uwzględnić przy wymierzaniu kary w postępowaniu karno-administracyjnem.

X. Właściwość co do osób wojskowych.

Art. 60. Przepisy rozporządzenia niniejszego stosują się do osób, podlegających sądownictwu wojskowemu, z wyłączeniem przestępstw, popełnionych w zakresie czynności służbowych. Wykonanie kary pozbawienia wolności zarządzają władze wojskowe.

Przepisy art. 34, 35 i 47 mają zastosowanie do osób, wymienionych w ust. 1, z tą zmianą, że w miejsce sądu okręgowego wstępuje właściwy sąd wojskowy.

Zatrzymując na zasadzie art. 8 ust. 1 osobę wojskową Policja Państwowa przestrzegać będzie szczególnych przepisów obowiązujących przy zatrzymaniu osób wojskowych.

Zatrzymanego dostawia się do władzy wojskowej, która decyduje o dalszem zatrzymaniu.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 lutego 1928 r. o nakładaniu kar porządkowych, przewidzianych w ustawach o postępowaniu sądowem, na osoby pełniące czynną służbę wojskową oraz o przymusowem sprowadzaniu tychże osób przed sądy powszechne (Dz. U. R. P. Nr. 16, poz. 121) ma odpowiednie zastosowanie w postępowaniu karno-administracyjnem.

XI. Postanowienia przejściowe i końcowe.

Art. 61. Istniejące przepisy, w myśl których do dochodzenia i karania wykroczeń, wymienionych w art. 1, powołane zostały inne władze administracji państwowej, względnie magistraty miast, wymienionych w art. 131 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o prawie przemysłowem z dnia 7 czerwca 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 53, poz. 468), nie zostają naruszone postanowieniem art. 2, z wyjątkiem wypadków, gdy wojewódzka władza administracji ogólnej była powołana do orzekania jako instancja odwoławcza.

Kompetencje do dochodzenia i karania przestępstw (art. 2), przysługujące dotychczas na obszarze województw: poznańskiego pomorskiego i górnośląskiej części województwa śląskiego miejscowym władzom policyjnym, a na pozostałym obszarze Rzeczypospolitej — władzom i organom państwowym lub samorządowym, podległym powiatowym władzom administracji ogólnej, — przechodzą na powiatowe władze administracji ogólnej.

Kompetencje te mogą być władzom i organom, wymienionym w ustępie poprzednim, przyznawane w trybie i zakresie, przewidzianym w art. 45 i 50 rozporządzenia niniejszego.

Art. 62. Art. VIII ustawy z dnia 23 maja 1873 r., dotyczącej wprowadzenia ustawy postępowania karnego (Dz. u. p. austr, Nr. 119) ulega zmianie o tyle że jeśli ustawa, wydana po dniu wejścia w życie rozporządzenia niniejszego, nie przekazuje wykroczenia wyraźnie orzecznictwu władz administracyjnych, właściwe są wyłącznie sądy powiatowe.

Art. 63. Według przepisów rozporządzenia niniejszego dochodzone i ścigane będą także przestępstwa, należące według ustaw dotąd obowiązujących do właściwości władz administracyjnych, bądź wyłącznie, bądź z zastrzeżeniem drogi sądowej, a w szczególności także przestępstwa, do których z mocy szczególnych przepisów ustaw,

dekretów i rozporządzeń, wydanych przez władze polskie, miała dotąd zastosowanie ustawa z dnia 23 kwietnia 1883 r. dotycząca wydawania policyjnych zarządzeń karnych przeciw wykroczeniom (Zb. u. pr. str. 65).

Jeżeli ustawy dotychczasowe przyznają pewnym osobom (art. 34 ust. 1 zdanie 2) prawo „odwołania" się do sądu, lub prawo żądania „przekazania" sprawy sądowi, należy przez to rozumieć prawo żądania skierowania sprawy na drogę sądową w myśl art. 34.

Art. 64. Przewidziane w ustawach, określonych w art. 63, kary pozbawienia wolności zastępuje się aresztem do trzech miesięcy, a jeśli termin pozbawienia wolności, przewidziany w ustawie, był krótszy — aresztem w takim wymiarze krótszym. Grzywny, przewidziane w tych ustawach, a przekraczające kwotę 3.000 złotych, ogranicza się do tej kwoty, co jednak nie ma zastosowania, jeżeli wysokość grzywny ma być ustalona w sposób, przewidziany w art. 1 ust. 2.

Ograniczenia, przewidziane w art. 1 i artykule niniejszym, nie mają zastosowania do przestępstw, ulegających ukaraniu w postępowaniu karno-administracyjnem według rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 stycznia 1928 r. o stanie wojennym (Dz. U. R. P. Nr. 8, poz. 54) i z dnia 16 marca 1928 r. o stanie wyjątkowym (Dz. U. R. P. Nr. 32, poz. 307).

Przepis ustępu poprzedniego ma zastosowanie także do ustawy z dnia 5 sierpnia 1922 r. w przedmiocie zmian w ustawie z dnia 2 lipca 1920 r. o zwalczaniu lichwy wojennej (Dz. U R. P. Nr. 69, poz. 618) i do dekretu z dnia 25 stycznia 1919 r. o nabywaniu i posiadaniu broni i amunicji (Dz. P. P. P. Nr. 9, poz. 123), z tem, że zamiast więzienia orzeka się areszt.

Art. 65. Przepisy rozporządzenia niniejszego, dotyczące grzywien, mają zastosowanie do wszelkich kar pieniężnych, przewidzianych za przestępstwa, ulegające ściganiu w postępowaniu karno-administracyjnem.

Art. 66. Dotyczące właściwości i postępowania przepisy rozporządzeń, wymienionych w art. 64 ust. 2, oraz rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 sierpnia 1926 r. o cudzoziemcach (Dz. U. R. P. Nr. 83, poz. 465), z wyjątkiem ustępu ostatniego art. 18, i rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 grudnia 1927 r. o granicach Państwa (Dz. U. R. P. Nr. 117, poz. 996) z wyjątkiem ustępu ostatniego art. 20 pozostają w mocy z tą zmianą, że przewidziane w tych rozporządzeniach „odwołanie" zastępuje się z zachowaniem terminów i trybu zaskarżenia w tych rozporządzeniach przewidzianych, żądaniem skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego, w którem sąd okręgowy stosuje przepisy art. 36 ust. 3 art. 37 — 44 rozporządzenia niniejszego.

Art. 67. Do spraw wszczętych przed dniem wejścia w życie rozporządzenia niniejszego, mają zastosowanie dotychczasowe przepisy co do właściwości władz administracyjnych i sądowych i trybu postępowania.

Jednak do odwołania się na drogę sądową od orzeczeń władz administracyjnych, bądź doręczonych po dniu wejścia w życie rozporządzenia niniejszego, bądź doręczonych wcześniej, lecz tak, że termin odwołania się upłynął po dniu wejścia w życie rozporządzenia niniejszego, mają zastosowanie art. 34—44.

Jeżeli w wypadku, przewidzianym w ustępie poprzednim według dawnej ustawy służył do odwołania się termin dłuższy niż 7 dni, to w tym terminie dłuższym można żądać rozpoznania sprawy w myśl art. 34.

Przepis artykułu niniejszego nie narusza w niczem przepisów art. 66.

Art. 68. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych a w zakresie postępowania sądowego także Ministrowi Sprawiedliwości względnie Ministrowi Spraw Wojskowych.

Art. 69. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie po upływie 6 tygodni od dnia ogłoszenia.

Równocześnie uchyla się wszystkie ogólne lub szczególne postanowienia dotyczące wymierzania kar w drodze administracyjnej, zwłaszcza ust. 1—3 art. 10 ustawy z dnia 23 czerwca 1921 r. o wprowadzeniu dekretów, ustaw sejmowych i rozporządzeń Rządu oraz o dalszem uzgodnieniu ustawodawstwa na obszarze b. dzielnicy pruskiej (Dz. U. R. P. Nr. 75, poz. 511). Do czasu wejścia w życie jednolitego kodeksu postępowania karnego pozostają w mocy w zastosowaniu do wykroczeń, nieprzekazanych szczególnemi przepisami polskiemi właściwości władz administracyjnych (art 63 ust. 1) przepisy §§ 453—458 ustawy z dnia 1 lutego 1877 r. o postępowaniu karnem (Dz. u. Rzeczy str. 253) i ustawa z dnia 23 kwietnia 1883 r. dotycząca wydawania policyjnych zarządzeń karnych przeciw wykroczeniom (Zb. u. pr. str. 65).

Przepisy art. 34—44 tracą moc z dniem wejścia w życie jednolitego kodeksu postępowania karnego; zamiast przepisów art. 34—44 i przepisów rozporządzenia niniejszego, powołanych w art. 47—66, będą wówczas stosowane odpowiednie postanowienia kodeksu postępowania karnego i przepisy wprowadzające ten kodeks.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*

Prezes Rady Ministrów i Minister Spraw Wojskowych: *J. Piłsudski*

Minister: *K. Bartel*

Minister Spraw Wewnętrznych: *Sławoj-Składkowski*

Minister Spraw Zagranicznych: *August Zaleski*

Minister Skarbu: *G. Czechowicz*

Minister Sprawiedliwości: *A. Meysztowicz*

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego: *Dr. Dobrucki*

Minister Rolnictwa: *K. Niezabytowski*

Minister Przemysłu i Handlu: *E. Kwiatkowski*

Minister Komunikacji: *Romocki*

Minister Robót Publicznych: *Moraczewski*

Minister Pracy i Opieki Społecznej: *Dr. Jurkiewicz*

Minister Reform Rolnych: *Witold Staniewicz*

Minister Poczt i Telegrafów: *Bogusław Miedziński*

VI.

Rozporządzenie Rady Ministrów

z dnia 19 marca 1928 r.

w sprawie powiatów miejskich

(ogłosz. w Dz. U. R. P. Nr. 45 poz. 426 z dn. 12.IV.28 r.).

Na podstawie artykułów 73 — 77, 80 — 84, 117, 125 i 126 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 stycznia 1828 r. o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej (Dz. U. R. P. Nr. 11 poz. 85) zarządza się co następuje:

§ 1. Miasta: Białystok, Bydgoszcz, Częstochowa, Gniezno, Grudziądz, Inowrocław, Kraków, Lublin, Lwów Łódź, Poznań, Sosnowiec, Toruń i Wilno tworzą odrębne powiaty miejskie dla celów administracji państwowej.

§ 2. W miastach: Bydgoszczy, Gnieźnie, Grudziądzu, Inowrocławiu, Poznaniu, Toruniu, oraz Krakowie i Lwowie z wyjątkami określonemi w art. 3, funkcje powiatowej władzy administracji ogólnej sprawują prezydenci tych miast.

Funkcje te sprawują prezydenci miast przy pomocy funkcjonarjuszów miejskich, posiadających odpowiednie kwalifikacje; funkcjonarjusze ci w zakresie powyższych funkcyj podlegają bezpośrednio prezydentom.

§ 3. W miastach: Krakowie i Lwowie część powiatowej władzy administracji ogólnej sprawują w dotychczasowym zakresie organa państwowe.

Dyrektorzy Policji w tych miastach otrzymują tytuł i stanowisko starostów grodzkich.

§ 4. W miastach: Białymstoku, Częstochowie, Lublinie, Łodzi, Sosnowcu i Wilnie na czele powiatów miejskich stoją starostowie grodzcy.

Komisarze Rządu w Łodzi i Wilnie otrzymują tytuł i stanowisko starostów grodzkich.

W Białymstoku, Częstochowie, Lublinie i Sosnowcu funkcje starostów grodzkich powierza się odnośnym starostom powiatowym.

Minister Spraw Wewnętrznych władny jest w tych miastach zamianować osobnych starostów grodzkich.

§ 5. W miastach, wymienionych w § 2, współdziałają w wykonywaniu zadań administracji ogólnej, sprawowanej przez prezydentów tych miast, organa kolegjalne w zakresie i sposobie, przewidzianym w art. 80—84 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 stycznia 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 11 poz. 86) z tą zmianą, że w miejsce sejmiku powiatowego (rady powiatowej) współdziałać będzie kolegjum powołane z członków rady miejskiej, zaś w miejsce wydziału powiatowego kolegjum powołane z członków magistratu.

Kolegja zbierają się i obradują na wezwanie i pod przewodnictwem prezydenta miasta.

Jeżeli reprezentacja miejska jest rozwiązana, funkcje kolegjów, o których mowa w niniejszym paragrafie, sprawują organa doradcze, ustanowione stosownie do obowiązujących przepisów przy odnośnych komisarzach rządowych i pod ich przewodnictwem.

§ 6. W miastach, wymienionych w § 4, współdziałają w wykonywaniu zadań administracji ogólnej, sprawowanej przez starostów grodzkich (powiatowych), organa kolegjalne, wymienione w § 5 niniejszego rozporządzenia.

Kolegja te zbierają się i obradują w tych sprawach na wezwanie i pod przewodnictwem starostów grodzkich (powiatowych).

Jeżeli reprezentacja miejska jest rozwiązana, funkcje kolegjów, o których mowa w niniejszym paragrafie, sprawują organa doradcze ustanowione stosownie do obowiązujących przepisów przy odnośnych komisarzach rządowych na wezwanie i pod przewodnictwem starostów grodzkich (powiatowych).

§ 7. W miastach, wymienionych w § 3, Lwów, Kraków, starostowie grodzcy załatwiają sprawy należące do ich zakresu działania samodzielnie i jednoosobowo, bez udziału powiatowych organów kolegjalnych (§ 5).

§ 8. Do starostów grodzkich (powiatowych) mają zastosowanie przepisy art. 64—71 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19-go stycznia 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 11, poz. 86).

Do starostów grodzkich, wymienionych w § 3, nie ma zastosowania art. 65 i 66 oraz art. 67 ust. 1 powyższego rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej; uprawnienia tych starostów, wynikające z art. 29 ustęp 4, mają zastosowanie tylko do tych organów kolegjalnych (rad, komisyj i t. p.), które w myśl obowiązujących przepisów mają współdziałać w sprawach, należących do zakresu działania tych starostów.

§ 9. Wykonanie niniejszego rozporządzenia porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

§ 10. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. Równocześnie tracą moc obowiązującą wszystkie przepisy z niem sprzeczne.

Prezes Rady Ministrów: *J. Piłsudski.*

Minister Spraw Wewnętrznych: *Sławoj-Składkowski.*

VII.

Rozporządzenie
Ministra Spraw Wewnętrznych
z dnia 28 marca 1928 r.

w sprawie wojewódzkich i powiatowych organów kolegjalnych administracji ogólnej.

(ogłosz. w Dz. U. R. P. Nr. 45 poz. 453 z dn. 18.IV.28 r.).

Na podstawie art. 63 i 83 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 stycznia 1928 r. o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej (Dz. U. R. P. Nr. 11, poz. 86) zarządzam co następuje:

§ 1. Wybory członków rady wojewódzkiej i wydziału wojewódzkiego zarządza wojewoda.

§ 2. Wybory członków rady wojewódzkiej są tajne, wybory członków wydziału wojewódzkiego są tajne i stosunkowe.

§ 3. Każdy sejmik powiatowy i każda rada miejska miasta wydzielonego z powiatowego związku komunalnego wybierają po jednym członku rady wojewódzkiej. Wyboru dokonywa się na posiedzeniu wyborczym; w zaproszeniach na to posiedzenie należy wskazać wyraźnie cel zebrania. Do ważności wyboru wymaga się obecności przynajmniej takiej liczby członków sejmiku (rady miejskiej), jaka jest przepisana dla powzięcia ważnych uchwał w sprawach samorządu terytorjalnego, niewymagających kwalifikowanej większości.

§ 4. Wybory członków rady wojewódzkiej przeprowadzają komisje wyborcze. Komisja wyborcza składa się:

a) w powiecie z przewodniczącego sejmiku powiatowego i dwóch członków sejmiku, wybranych przez sejmik;

b) w mieście wydzielonem z powiatowego związku komunalnego pod względem administracji samorządowej, z przewodniczącego rady miejskiej i dwóch radnych, wybranych przez radę.

§ 5. Głosować można tylko na kandydatów, zgłoszonych przed rozpoczęciem głosowania. Zgłoszenia może dokonać każdy członek kolegjum wyborczego.

Głosowanie odbywa się zapomocą karty do głosowania, na której głosujący wypisuje imię i nazwisko kandydata:

Nieważne są:

a) karty do głosowania puste, nieczytelne lub nie wskazujące niewątpliwie kandydata;

b) karty do głosowania zawierające zastrzeżenia;

c) karty do głosowania z nazwiskami kandydatów, którzy nie posiadają prawa wybieralności, tudzież z nazwiskami osób, które nie zostały zgłoszone jako kandydaci do rady wojewódzkiej.

Jeżeli karta do głosowania zawiera więcej imion i nazwisk, aniżeli jedno, uwzględnia się tylko imię i nazwisko umieszczone na pierwszem miejscu.

§ 6. Głosowanie odbywa się w ten sposób, że wyborca wywołany przez przewodniczącego komisji wyborczej, w obecności komisji wyborczej, wrzuca kartę do głosowania do urny wyborczej.

Wyborcy przybyli w toku głosowania już po odczytaniu ich nazwisk, ale jeszcze przed zamknięciem głosowania, mogą oddać karty do głosowania na końcu po wszystkich innych.

§ 7. Po skończonem głosowaniu przewodniczący komisji wyborczej uznaje wybory za zamknięte, poczem komisja wyborcza przystępuje bezzwłocznie do obliczenia głosów.

Komisja wyborcza decyduje zwyczajną większością głosów o ważności kart do głosowania.

§ 8) Wybranym zostaje ten kandydat, który otrzymał więcej niż połowę ważnie oddanych głosów. Jeżeli w pierwszem głosowaniu żaden z kandydatów nie otrzymał takiej liczby głosów, następuje ściślejszy wybór miedzy dwoma kandydatami, którzy otrzymali najwięcej głosów, przyczem głosy padłe w tem drugiem głosowaniu na innych kandydatów uznaje się za nieważne. W razie równości głosów ważnych przy wyborze ściślejszym rozstrzyga los, wyciągnięty przez przewodniczącego.

Jeżeli zgłoszono tylko jedną kandydaturę — głosowanie nie odbywa się, a za wybranego uważa się zgłoszonego kandydata.

Wynik wyborów ogłasza przewodniczący na tem samem posiedzeniu wyborczem.

§ 9. Wybór osoby, nieposiadającej warunków obieralności, jest co do tej osoby nieważny.

Wyborów uzupełniających (art. 43 ust. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 stycznia 1928 r.) dokonywa się w ten sam sposób, jak wyborów głównych.

§ 10. Z przebiegu wyboru członków rady wojewódzkiej sporządzić należy protokół, który powinien zawierać także stwierdzenie wyniku głosowania. Protokół podpisuje przewodniczący i członkowie komisji wyborczej.

Protokół wraz z kartami głosowania należy bezzwłocznie przesłać wojewodzie.

§ 11. Każdy wyborca ma prawo, w ciągu 7 dni po dniu ogłoszenia wyniku wyborów, wnieść do wojewody za pośrednictwem przewodniczącego komisji wyborczej należycie umotywowany protest z żądaniem unieważnienia wyboru.

Wojewoda uznaje za nieważny wybór danej osoby lub orzeka nieważność całego aktu wyborczego w następujących wypadkach:

1) jeżeli pogwałcono przepisy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 stycznia 1928 r. o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej;

2) jeżeli wyboru dokonano bez przestrzegania przepisów niniejszego rozporządzenia, a uchybienia popełnione mogły wpłynąć na wynik wyborów;

3) jeżeli w związku z wyborami dopuszczono się przekupstw, wymuszeń, fałszu lub jakichkolwiek podejść w rozmiarach, zdolnych zmienić wynik wyborów.

Decyzja wojewody jest ostateczna.

§ 12. Wybory członków wydziału wojewódzkiego przeprowadza komisja wyborcza, złożona z przewodniczącego rady wojewódzkiej i dwóch członków rady wojewódzkiej, wybranych przez radę. Przepisy zdania drugiego i trzeciego § 3 mają odpowiednie zastosowanie.

§ 13. Rada wojewódzka wybiera trzech członków wydziału wojewódzkiego.

Przepisy o sposobie wybierania członków rad wojewódzkich (§§ 5—7, § 8 ust. 3, §§ 9, 10 i 11 rozporządzenia niniejszego), mają odpowiednie zastosowanie przy wyborze członków wydziału wojewódzkiego i ich zastępców z następującemi zmianami:

1) wybory członków wydziału i wybory zastępców członków odbywają się oddzielnie:

2) każdy wyborca ma prawo oddać jedną kartę wyborczą zawierającą imiona i nazwiska dwóch kandydatów; na wypadek, gdyby karta do głosowania zawierała więcej nazwisk niż dwa, to przy obliczaniu głosów uwzględnia się nazwiska tylko w powyższej liczbie i w tej kolejności, w jakiej poczynając od pierwszego nazwiska, zostały na karcie wyborczej wypisane.

3) protokół oraz karty wyborcze (§ 10) przesyła wojewoda Ministrowi Spraw Wewnętrznych;

4) protesty wyborcze rozstrzyga ostatecznie Minister Spraw Wewnętrznych.

§ 14. Za wybranych uznaje się trzech kandydatów, którzy w kolejnym porządku otrzymali największą liczbę głosów. W razie równości głosów, rozstrzyga los między tymi kandydatami, którzy uzyskali równą liczbę głosów.

§ 15. W razie zgłoszenia tylko tylu kandydatów na członków wydziału wojewódzkiego lub na zastępców, ile osób jest do wybrania, głosowanie się nie odbywa, a za wybranych uważa się wszystkich zgłoszonych kandydatów.

§ 16. Członków izb wojewódzkich i ich zastępców (art. 98 ust. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 stycznia 1928 r. organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej, wyznacza się drogą losowania, którego dokonuje przewodniczący wydziału wojewódzkiego, na posiedzeniu wydziału.

§ 17. Organa kolegjalne, powołane do współdziałania z władzami administracji ogólnej, spełniają swoje funkcje według przepisów regulujących ich tok czynności, a mianowicie postanowień art. 44, 46, 52, 53, 58, 62 i 63 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 stycznia 1928 r. organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej, oraz poniżej podanych postanowień rozporządzenia niniejszego.

§ 18. Rada wojewódzka zbiera się na zaproszenie przewodniczącego rady, który też oznacza terminy posiedzeń rady wojewódzkiej.

§ 19. Przedmiotem obrad rady wojewódzkiej są sprawy, objęte porządkiem dziennym.

Porządek dzienny powinien być zakomunikowany członkom rady wojewódzkiej najpóźniej na 14 dni przed terminem posiedzenia.

Zamieszczenie w porządku dziennym spraw o których mowa w art. 47 ust. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 stycznia 1928 r. o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej, z wyraźnem zaznaczeniem, że są to sprawy, w których rada wojewódzka współdziała z głosem stanowczym, uważa się za wezwanie do powzięcia ostatecznej uchwały w myśl § 47 ust. 2 cytowanego rozporządzenia.

Wnioski członków rady powinny być sformułowane na piśmie i zgłoszone przewodniczącemu rady najpóźniej na 7 dni przed posiedzeniem rady wojewódzkiej.

Sprawy nagłe może przewodniczący wprowadzić pod obrady rady wojewódzkiej z pominięciem powyższego terminu.

§ 20. Referentem sprawy, wniesionej na porządek dzienny z urzędu, jest wojewoda lub wyznaczony przez niego urzędnik, albo też wyznaczony przez wojewodę — za jego zgodą — członek rady.

Referentem wniosku, wniesionego z pośród członków rady, jest wnioskodawca.

§ 21. Przewodniczący rady wojewódzkiej otwiera i zamyka posiedzenia zebrania rady wojewódzkiej, udziela głosu członkom rady wojewódzkiej i osobom mającym prawo brać udział na posiedzeniach rady wojewódzkiej, kieruje biegiem obrad i przeprowadza głosowania nad zgłoszonemi wnioskami.

§ 22. Z każdego posiedzenia rady wojewódzkiej ma być sporządzony protokół z podaniem nazwisk obecnych członków i referentów, porządku obrad i dosłownej treści uchwał.

§ 23. Przewodniczącym specjalnych komisyj rady wojewódzkiej jest przewodniczący rady, lub wyznaczony przezeń zastępca.

§ 24. Przepisy o obradowaniu rady wojewódzkiej mają analogiczne zastosowanie do sposobu obradowania i załatwiania spraw przez wydział wojewódzki (izbę wojewódzką) z tą różnicą,

że porządek dzienny winien być doręczony członkom wydziału (izby) najpóźniej na 3 dni przed posiedzeniem, wnioski zaś członków wydziału względnie izby (§ 19 ust. 4) mają być złożone przewodniczącemu najpóźniej na 24 godzin przed terminem posiedzenia.

§ 25. Powiatowe organa kolegjalne (kolegja miejskie), tudzież sejmiki wojewódzkie w województwach poznańskiem i pomorskiem, ilekroć działają zamiast rad wojewódzkich (art. 92 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 stycznia 1928 r.), stosują przy sposobie obradowania i podejmowania uchwał odnośne przepisy o sposobie załatwiania spraw własnego zakresu działania samorządu terytorjalnego ze zmianami wynikającemi z rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 stycznia 1928 roku.

§ 26. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Spraw Wewnętrznych:
(—) *Sławoj Składkowski.*

Drukarnia Policyjna, Warszawa, Długa 38.